D.M.A.S.I.
II
874

INSTITUTUL
DE
GEOGRAFIE

JUDEȚELE PATRIEI

D.M.N.
BIBLIOTEC
Inv. 3223
Cota

GR. POSEA, M. IELENICZ

Județul BUZĂU

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

II 874

ACADEMIA REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

INSTITUTUL DE GEOGRAFIE

GR. POSEA, M. IELENICZ

Județul BUZĂU

Au colaborat:

DIDA POPESCU cu capitolele „Clima" și „Hidrografia"; C. POPESCU la capitolele „Populația și așezările", „Agricultura județului" și „Căile de comunicație și transporturile".

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
BUCUREȘTI, 1971

D. M. I.
BIBLIOTECA
Inv. 3223
Cota

MENTELOR,

Lucrarea analizează cadrul natural al județului Buzău, insistîndu-se asupra fiecărui element geografic. Se evidențiază rolul reliefului, dispus în trei mari trepte, în nuanțarea climei și regimului hidrologic al apelor, în dispunerea vegetației și a solurilor, în imprimarea de particularități în modul de folosință a terenurilor.

Plecînd de la faptul că județul reprezintă o zonă de străvechi așezări, în cuprinsul lucrării se prezintă diferite aspecte demografice : repartiția populației, evoluția numerică, structura, așezările urbane și rurale etc.

Se tratează de asemenea probleme privind industria, agricultura și căile de comunicație și se prezintă obiectivele turistice, insistîndu-se asupra modului de valorificare a lor.

Hărțile-anexă vin în sprijinul tuturor acelora care sînt dornici să cunoască geografia, servind în același timp ca ghid amatorilor de drumeție pe meleagurile Buzăului.

PREFAȚĂ

Buzăul, nume cu învăluiri de legendă și rostogoliri molcome, ale cărui origini răzbat încă treptele cunoașterii, se așază întinerit și îmbogățit astăzi între județele patriei. Despre virtuțile oamenilor și locurilor din acest miez de vatră românească s-au scris în timp multe pagini, Odobescu și Vlahuță cioplind cu osebire în cuvinte frumusețea bărbaților de la Bisoca, străvechile obiceiuri ale locuitorilor de pe valea Buzăului, înfruntarea Rîmnicului cu avatarurile istoriei.

Coborînd din veacuri cu fruntea sus, mîndri de însemnele statornicei trăiri pe aceste meleaguri, continuu animați de dorința transformării lor pe măsura contemporaneității, oamenii au pornit la viață nouă. Comuniștii au deschis zăgazul energiilor care așteptau de secole împliniri de efort și biruință, s-a construit cu setea gospodarului și dragostea iubitorului de țară, înfăptuindu-se punct cu punct înscrisele directivelor Congresului al X-lea al partidului. Castrul roman de la Pietroasele a primit replică de zidire contemporană în zona industrială a Buzăului, care ne înscrie ca exportatori pe meridianele lumii. Palme bătătorite au lăsat ogorul în seama cailor de oțel putere și a mecanismelor agricole perfecționate, făcînd să cînte sîrma pe mașinile de trefilare, să țeasă metale acul de foc, electrodul, să condenseze în cristale zahărul.

Acestea sînt noile simboluri ale stemei județului, pe care le amplificăm an de an, transpunînd consecvent în viață politica de anticipație științifică a Partidului Comunist Român. Anul viitor, datele din succinta prezentare geografico-economică a monografiei nu vor mai ține pasul realității ; își asumă această răspundere locuitorii județului, pe care comuniștii îi cheamă să

D.M.A.S.I.
BIBLIOTECA
Nr. inv. 3223

COMITETUL DE COORDONARE

dr. doc. V. TUFESCU
dr. L. BADEA
dr. P. GÂŞTESCU
dr. I. VELCEA

D. M. A. S. I.
Biblioteca

CADRUL GEOGRAFIC ȘI ISTORIC

Județul Buzău constituie una din cele mai vechi unități administrativ-teritoriale din țara noastră. Este axat, în mare, pe bazinul hidrografic al Buzăului, înglobînd unități variate de relief (munți, dealuri, cîmpie), populate din cele mai vechi timpuri. Are o suprafață de 6 072 km² (2,5% din suprafața țării) și se învecinează cu județele: Brașov și Covasna în nord, Vrancea și Brăila în est, Ilfov și Ialomița în sud, Prahova în vest.

Descoperirile arheologice (Aldeni, Monteoru ș.a.) atestă prezența omului pe aceste meleaguri cu peste 4 000 de ani în urmă.

Uneltele și armele din piatră cioplită și din oase șlefuite de animale (topoare, măciucă de luptă, arc și săgeți cu vîrf de silex cioplit sau din os etc.), elementele ceramice variate (căni, cești, castroane, vase de provizie etc.) constituie dovezi materiale care evidențiază specificul activității omului din această regiune în neolitic (agricultori, păstori). Ele aparțin tipurilor de cultură materială Boian (elementele de la Aldeni—Balaurul) și Monteoru.

Epoca bronzului, prin piesele descoperite la Aldeni (Muchia Vulturului), Săpoca, Smeeni, Monteoru, indică un habitat intens al omului primitiv, mai ales în subcarpați. Urmele așezării geto-dacică de la Cîrlomănești dau indicații noi privind ocupația locuitorilor; alături de cultura plantelor și creșterea animalelor se practicau diferite meșteșuguri, și în primul rînd olăritul (între resturile ceramice mai semnificativă este „ceașca dacică").

Din perioada romană, pe teritoriul judeţului s-au păstrat urme ale castrului de la Pietroasele (Comidava), iar din secolele III—V numeroase mărturii ale trecerii sau staţionării temporare, pe aceste meleaguri, a popoarelor migratoare. Celebru este tezaurul de la Pietroasele, descoperit în 1837, din care astăzi se păstrează doar 12 piese (iniţial ele au fost 22). Este alcătuit din vase, fibule în formă de vultur încrustate cu pietre preţioase şi colane din aur. Are o greutate de 19 kg şi a aparţinut lui Athanarich — unul din conducătorii vizigoţilor, care l-a îngropat o dată cu părăsirea acestor locuri în perioada invaziei hunilor (*Istoria României*, 1960). Obiecte identificate ca aparţinînd secolelor IV—VI au mai fost descoperite în diferite localităţi de pe văile Buzău, Bîsca Chiojdului, Cîlnău etc.

Descoperirile de la Cîndeşti şi Sărata-Monteoru (*Istoria României*, 1960) au dovedit că populaţia locală, care păstra o cultură materială ce reflectă o puternică influenţă romano-bizantină, s-a menţinut în aceste locuri şi după năvala hunică. De asemenea, deosebit de preţioase sînt dovezile arheologice de la Pruneni şi Blăjani, din perioada de formare a poporului şi limbii române (secolele VI—X), care atestă continuitatea locuirii acestor meleaguri.

Numeroase documente scrise, sau ruinele unor vechi construcţii amintesc de existenţa, încă de la începutul mileniului nostru, a unor aşezări înşirate mai ales de-a lungul drumurilor comerciale. Oraşul Buzău este atestat, documentar, ca tîrg, la 1431 [1], iar Rîmnicu Sărat la 1594. Secolul al XVI-lea reprezintă perioada dezvoltării şi afirmării multor localităţi din subcarpaţi (Cislău, Chiojd, Vintilă Vodă, Lopătari, Mînzăleşti etc.). În multe din acestea, domnii Ţării Româneşti au ridicat mănăstiri, puncte de întărire şi apărare, cetăţi (pe Nişcov, Slănic, Buzău). De valea Buzăului sînt legate momente din lupta lui Mihai Viteazul împotriva turcilor. Tot pe aici a trecut spre Transilvania o parte a armatei sale, condusă de fraţii Buzeşti.

---

[1] Rîul Buzău este menţionat chiar în anul 355 sub numele de Muzău sau Museus (X e n o p o l, *Istoria românilor*, vol. I).

Materialele cartografice din secolele XVI—XVIII completează datele referitoare la vechimea sau existenţa multor localităţi, drumuri comerciale, denumiri de munţi şi ape etc. Pe harta lui N. Germanus (1507) Buzăul apare trecut sub numele „Boza", iar pe hărţile atlasului lui Mercator este menţionat „Rebnickul", adică Rîmnicu Sărat. În 1595, pe o hartă militară, este indicat „Pasul Buzăului" ca loc de bătălie. La 1700, pe harta stolnicului C. Cantacuzino, este redată, pentru prima oară, împărţirea Ţării Româneşti în 17 judeţe, între care şi judeţele Buzău, Rîmnic şi Săcuieni, al căror teritoriu se suprapune, în cea mai mare parte, cu suprafaţa actualului judeţ Buzău. Tot pe acest document sînt trecute 72 de localităţi (între care două tîrguri), majoritatea în zona subcarpatică, mai multe lacuri, unele bogăţii minerale (sarea, sulful) şi vulcanii noroioşi.

Judeţul Buzău propriu-zis, pînă la 1845, după cum apare pe mai multe hărţi, se desfăşura din munte, peste subcarpaţi, pînă în cîmpie, cuprinzînd sectorul dintre rîurile Buzău şi Rîmnic. Numai după 1 ianuarie 1845, prin desfiinţarea judeţului Săcueni şi înglobarea la Buzău a şase plase (Sărăţel, Slănic, Pîrscov, Buzău, Tohani, Cîmpul), acesta se extinde spre vest şi nord, incluzînd cea mai mare parte din munţii şi subcarpaţii Buzăului şi o parte din Cîmpia Gherghiţei, inclusiv tîrgul Mizil. În limitele dobîndite la sfîrşitul secolului al XIX-lea se menţine pînă în 1950, cînd programul de dezvoltare a economiei naţionale a impus o nouă împărţire administrativă. Între 1950 şi 1952 Buzăul a funcţionat ca una din cele 28 de regiuni ale ţării. După 1952 este încadrat, în cea mai mare parte, la regiunea Ploieşti. Ulterior, diversificarea producţiei, modificările survenite în evoluţia şi repartiţia forţei de muncă, schimbările care s-au petrecut în structura funcţională a localităţilor din ţara noastră etc. au făcut ca această împărţire să nu mai corespundă noii etape de dezvoltare a României socialiste. Astfel, prin împărţirea administrativ-teritorială din 1968 a fost înfiinţat şi judeţul Buzău, oraşul cu acelaşi nume devenind municipiu.

viseze cu ochii deschiși, căci îndrăzneala visului de azi înseamnă realizările de mîine.

Cînd citiți această carte, bine concepută și scrisă, acceptați implicit o invitație de a vizita și Munții Buzăului sau ai Rîmnicului, străbătuți de șosele modernizate, de a urma domoalele culmi ale Penteleului, starostele lor întru faimă și înălțime, de a vă oglindi în undele de albastru intens ale „Lacului fără fund" de prin părțile Siriului, de a trece prin clinurile dealului Istrița, unde, la Pietroasele, în apropierea locului care păstra vestita „Cloșcă cu pui de aur", se rumenesc ciorchinii nu mai puțin vestitei Tămîioase românești, de a cunoaște șantierul-tabără de sculptură de la Măgura-Ciolanu, profundă originalitate a creației populare din această zonă folclorică.

Iar dacă nu veți mai recunoaște unele locuri, dacă veți găsi așezări și fabrici acolo unde nu era altădată nimic, atunci ne vom afla, evident, într-un punct superior al neîntreruptei evoluții pe care o cunoaștem.

ION SÎRBU
Prim-secretar al Comitetului județean Buzău
al P.C.R.,
președintele Consiliului popular județean

RELIEFUL

Suprafaţa judeţului Buzău se desfăşoară pe trei mari trepte de relief — munţi, dealuri şi cîmpie, ce coboară din vîrfurile înalte ale Penteleului pînă în Bărăgan. Fiecare din aceste trepte sînt, la rîndul lor, foarte variate în privinţa formelor, determinînd diferenţierea mai multor subunităţi (vezi anexa).

Din punct de vedere geologic, munţii sînt constituiţi din aşa-numitul „fliş", reprezentat printr-o alternanţă de gresii, marne, argile, şisturi şi, mai rar, conglomerate, toate strîns cutate, formînd uneori cute-solzi, aliniate pe direcţia nord-est — sud-vest. Vîrsta rocilor este, în principal, paleogenă (aproximativ 30—70 milioane de ani). În treapta subcarpatică domină marnele, argilele, nisipurile, pietrişurile, calcarele şi gresiile, depuse cu precădere în miocen şi pliocen (începînd de acum 30 milioane de ani, pînă în urmă cu un milion de ani) şi ondulate larg. Cîmpia s-a format numai în cuaternar şi este alcătuită din pietrişuri, nisipuri şi loessuri (fig. 1).

Varietatea formelor de relief şi a alcătuirii geologice a imprimat şi diversitatea celorlalte elemente ale cadrului natural, influenţînd, în acelaşi timp, şi unele aspecte privind populaţia şi economia judeţului.

Cele trei trepte de relief, la cadrul redus al judeţului, pot fi socotite în acelaşi timp şi zone, întrucît ele se extind, începînd de la nord spre sud, una în continuarea celeilalte. Între zona subcarpatică şi cea de cîmpie se individualizează şi o fîşie de tranziţie, formată din glacisuri şi piemonturi.

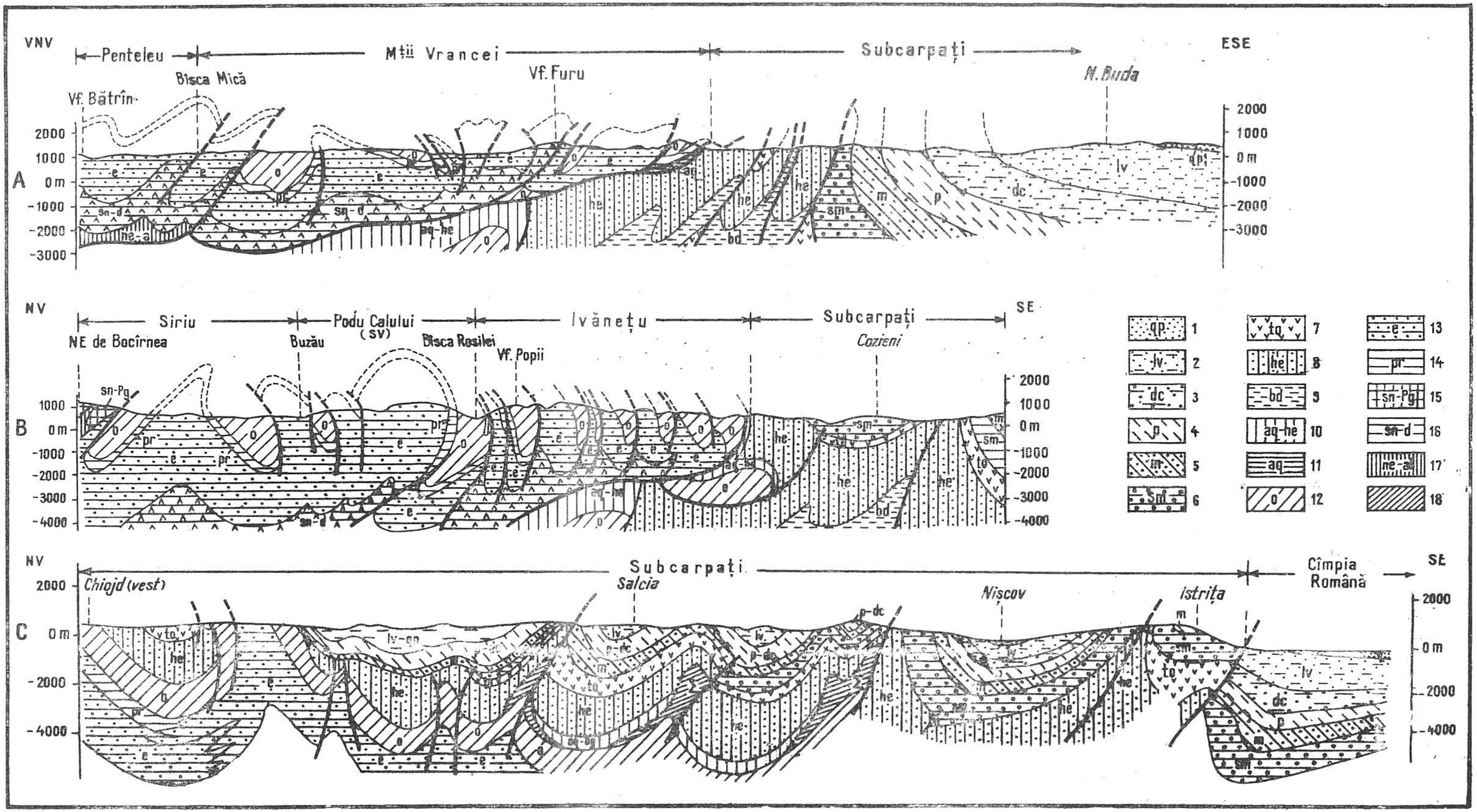

Fig. 1. — Profile geologice: A și B prin zona montană și cea subcarpatică; C prin zona subcarpatică și cîmpie (după hărțile geologice, sc. 1 : 200 000, Inst. geol.).

1, Cuaternar; *2*, levantin; *3*, dacian; *4*, ponțian; *5*, meoțian; *6*, sarmațian; *7*, tortonian; *8*, helvețian; *9*, burdigalian; 10, aquitanian-helvețian; *11*, aquitanian; *12*, oligocen; *13*, eocen-paleocen; *14*, priabonian; *15*, senonian-paleogen; *16*, senonian-danian; *17*, neocomian-albian; *18*, diapir.

Zona de munte

Face parte din marea unitate a *Carpaţilor de curbură* şi cuprinde două subunităţi principale: *Munţii Buzăului şi Munţii Vrancei.*

Munţii Buzăului sînt compuşi din cinci masive : Penteleul, Podu Calului, Siriul, Monteorul şi Ivăneţul.

Masivul Penteleu reprezintă unitatea principală a Munţilor Buzău, atît prin altitudine (1 772 m), cît şi prin faptul că vîrful său piramidal se zăreşte, în zilele însorite de iarnă, chiar din oraşul Buzău. Tot aici, pe plaiurile sale, se ţineau în trecut tîrgurile sau nedeiele. Este constituit dintr-o creastă centrală care începe, în sud, cu vîrful Piciorul Caprei (1 520 m) şi continuă cu vîrfurile Penteleu (1 772 m), Crucea Fetei (1 578 m) şi Ciulianoş (1 602 m). De o parte şi alta a acestui aliniament de vîrfuri se întind plaiuri, relativ netede, la altitudini ce ajung pînă la 1 400 m, dar coboară adesea şi la 1 200 m ; mai cunoscute sînt plaiurile Viforîtei, Penteleului, Cernatului etc. Sub unele vîrfuri se găsesc şi mici lacuri : Lacul Roşu, Lacul Negru. La obîrşia cîtorva văi, cum ar fi Şapte Izvoare, se pot observa şi circuri nivale incipiente.

Sub aspect geologic, Masivul Penteleu este format din complexul pînzei de Tarcău (fliş paleogen). Stratele sînt cutate strîns, uneori sub forma de cute-solzi, dar se remarcă şi cîteva sinclinale şi anticlinale, mai largi, cum ar fi sinclinalul care trece peste creasta Cernatu—Penteleu şi anticlinalul Viforîtei. Din punct de vedere petrografic domină formaţiunile de fliş grezos (gresia de Tarcău), intercalaţii şistoase (facies de Fusaru), marne şi marno-calcare, fliş bituminos cu gresie de Kliwa, conglomerate (fig. 2). Acest facies se întîlneşte şi în celelalte masive ale Munţilor Buzăului, cu excepţia Siriului, precum şi în Munţii Vrancei. Gresia de Tarcău se impune în relief prin forme masive, cu interfluvii relativ netezite şi văi adînci, în care eroziunea laterală s-a dezvoltat puţin. Formele structurale sînt mai reduse decît în subcarpaţi, remarcîndu-se totuşi

Fig. 2. — Profil geologic pe malul drept al Bîscei Mici.

unele flancuri de sinclinal, rămase suspendate, cum ar fi vîrful Penteleu. Pe porţiunile unde apar formaţiuni grezoase cu intercalaţii şistoase se dezvoltă alunecări masive de teren.

Văile principale care drenează Masivul Penteleu sînt dirijate fie către Bîsca Mare, fie către Bîsca Mică. Spre prima se îndreaptă Patacul, Bîsculiţa, Cernatul, Milea, iar către Bîsca Mică : Valea Neagră, Paltinul, Brebu, Şapte Izvoare şi Bălescu. Majoritatea afluenţilor dinspre Bîsca Mare reprezintă văi longitudinale faţă de structură, pe cînd cei dinspre Bîsca Mică sînt văi transversale, cu unele adaptări locale longitudinale.

Cele mai importante văi rămîn însă Bîsca Mare şi Bîsca Mică, ce se unesc la Varlaam. Bîsca Mare izvorăşte de la nord de Lăcăuţ şi de sub vîrful Zîrna (1 602 m), trece prin bazinetul intramontan de la Comandău şi merge ca vale relativ longitudinală pînă la confluenţa cu pîrîul Giurca Mare, de unde devine, în general, o vale transversală, caracterizată prin în-

gustări şi unele lărgiri. Principalele îngustări se întîlnesc în amunte de confluenţă cu Paltinul, la confluenţa cu Patacul, şi pe distanţa dintre Gura Bîsculiţei şi confluenţa cu Cernatul. Principale lărgiri apar în amunte de Patacu, la Gura Bîsculiţei, între văile Cernatul şi Milea; de aici, întreaga vale rămîne ceva mai largă, pînă la confluenţa cu Bîsca Mică.

Bîsca Mică izvorăşte de sub vîrful Lăcăuţ (1 776 m); este o vale longitudinală la izvoare, iar apoi transversală pînă la Brebu, de unde devine iar longitudinală. Este în general mai îngustă în raport cu Bîsca Mare, prezintă mai multe rupturi de pantă şi chiar multe alunecări. În gresia de Tarcău se îngustează pînă la forma de chei (între Muşa şi Bălescu, între Zănoaga şi Şapte Izvoare, între Brebu şi Secuiu şi cîteva îngustări mai mici în avale de Brebu); lărgiri mai importante se găsesc la Muşa, Secuiu şi Brebu.

Masivul Podu Calului se desfăşoară între Bîsca Mare şi Buzău. Are înălţimi mai reduse în comparaţie cu Penteleul sau Siriul. Atinge 1 440 m în vîrful Podu Calului, care domină cu 70—100 m suprafeţele vălurite ce se desfăşoară către Caşoca sau Bîsca Mare. Spre deosebire de masivele vecine, Podu Calului este puternic îmbucătăţit de văi, în special de Caşoca şi afluenţii săi, încît apare sub forma a două sau trei masive unite prin şei largi. Înşeuările răspund sectoarelor de roci mai puţin rezistente. În acest fel, între Bîsca Rozilei, Bîsca Mare, Buzău şi Caşoca se individualizează Masivul Podu Calului propriu-zis, între văile Caşoca, Bîsca Mare, Harţagu şi Buzău — Masivul Tehărău, iar la nord de Harţagu — Masivul Bota. Ele sînt alcătuite din gresii, marne, şisturi argiloase, dispuse în alternanţă şi pe grosimi diferite, fapt reflectat în aspectul interfluviilor şi mai ales al văilor.

Urmărind desfăşurarea interfluviilor şi a văilor se remarcă faptul că primele corespund anticlinalelor alcătuite din roci dure (gresie de Tarcău sau de Kliwa), pe cînd văile cele mai lungi s-au dezvoltat pe sinclinale cu roci moi (Caşoca, Harţagu) sau în lungul liniilor de contact petrografic (Tehărău). Privite de pe Siriu sau Penteleu, bazinele hidrografice apar sub forma unor uriaşe amfiteatre, cu şiruri de umeri ce se dispun în trepte,

la diferite înălţimi şi convergent spre valea principală. Afluenţii lor, adînciţi în gresia de Tarcău, sînt scurţi, prezintă mici cascade, iar versanţii împăduriţi şi în general neprimitori. Văile principale au şi ele aspecte de chei şi cascade ori de cîte ori schimbă direcţia, trecînd în stratele gresiei de Tarcău (Caşoca, în amunte de confluenţa cu Trestia). Sectoarele retezate în roci moi prezintă multe alunecări. Alături de pornituri vechi, acoperite cu păduri, se desfăşoară, mai ales pe versanţii recent despăduriţi, alunecări care în unele situaţii ajung în albia rîului, barînd-o. O altă caracteristică a văilor principale este lungimea mare a celor orientate spre Buzău, în comparaţie cu afluenţii Bîscei Mari, fapt explicat prin nivelul mai coborît al Buzăului, care a permis o adîncire şi înaintare rapidă a afluenţilor săi, cu precădere pe sectoarele alcătuite din alternanţe de gresii, disodile, menilite.

B î s c a R o z i l e i este sectorul de vale longitudinală care se desfăşoară în continuarea Bîscei Mici, de la confluenţa cu Bîsca Mare, şi separă Ivăneţul de Podu Calului. Desfăşurîndu-se în depozite uşor erodabile, iar pe alocuri în lungul unor contacte petrografice (gresii-marne), valea apare sub forma unui larg culoar. Alunecările sînt foarte frecvente, îmbrăcînd în întregime versanţii. Lipsa teraselor este explicată de intensitatea deosebită a proceselor de versant şi de dinamica accentuată a albiei (fig. 3).

Masivul Siriu, cuprins între Buzău, Crasna şi Siriu, îşi trage numele nu de la vîrful Siriu, frecvent cunoscut sub denumirea Bocîrnea (fig. 4), ci de la rîul care-l înconjură la sud şi sud-vest. Structural, este format din mai multe sinclinale şi anticlinale, orientate nord-est—sud-vest, unele aparţinînd pînzei de Siriu. Partea cea mai înaltă este fixată pe un sinclinal suspendat, cu flancul estic faliat. Masivul este alcătuit din gresii dure, numai în partea estică adăugîndu-se o fîşie de depozite oligocene, constituită din alternanţe de gresii, marne, disodile şi menilite. Privit din orice parte, apare ca un masiv bine individualizat, înconjurat de zone mai joase. Depăşeşte 1 600 m în creasta Mălîiei (1 663 m) şi vîrful Siriu (Bocîrnea) (1 659 m). În rest, culmile coboară în trepte desfăşurate la cîteva nivele. Unele din acestea sînt foarte netede şi, pe alocuri, au caracter

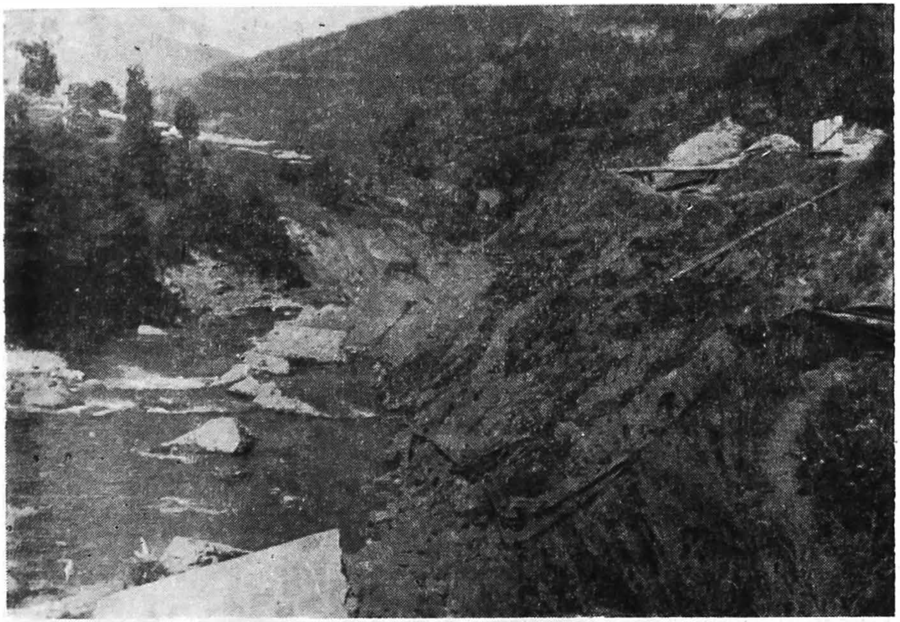

Fig. 3. — Bîsca Rozilei. Alunecări de teren la Păltiniş.

de suprafeţe structurale. Pe platourile din vestul Mălîiei sau din nordul Bocîrnei se găsesc pajişti alpine, ochiuri de apă şi sfagnete. Poienele sînt delimitate de abrupturi de cuestă, de cîteva sute de metri, pe care năruirile sînt foarte frecvente. De un deosebit pitoresc sînt colţii Bocîrnei şi abruptul Măgăreţii. Alături de grohotişuri vechi şi recente, la baza abrupturilor se dezvoltă uneori şi alunecări. În estul Mălîiei, pe o largă suprafaţă cvasistructurală, se află Lacul Vulturilor (sau Lacul fără Fund) (fig. 5).

Văile principale sînt largi la obîrşii (pe platourile de la 1 400 m), se îngustează la trecerea prin sectorul abrupt, unde prezintă chiar cascade, iar în avale se lărgesc şi dau bazinete, mai tipice fiind cele din spatele îngustărilor de la vărsare, unde unele văi taie pachete de strate dure (Mreaja, Milea).

Masivul Monteoru se desfăşoară în sudul Siriului. Este format dintr-o creastă principală semicirculară, ce se menţine

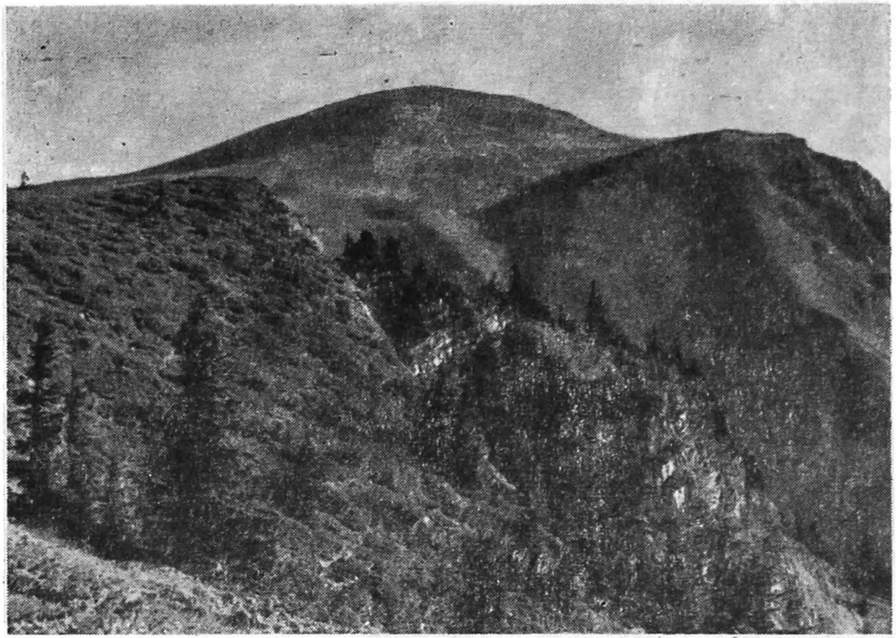

Fig. 4. — Vîrful Siriu (Bocîrnea) şi abruptul Bocîrnei. În prim plan abruptul Măgăreţei.

la peste 1 000 m, înregistrînd valorile maxime în vîrfurile Răstoaca (1 294 m), Monteoru (1 345 m) şi Cătiaşu (1 014 m) (fig. 6). De sub vîrful Monteoru, o culme secundară, Gherghelăul, închide acest arc montan. Structural, prezintă aceleaşi caractere ca şi Podu Calului, de unde şi multe afinităţi morfologice. Interiorul arcului constituie bazinul de recepţie al văii Nehoiului, lărgit printr-o captare în detrimentul văii Nehoiaşului. La trecerea peste gresia de Tarcău, valea Nehoiului, valea Nehoiaşului (Gherghelău) ş.a. dau sectoare înguste, cu îngrămădiri de blocuri mari; în faciesul de Fusaru se extind alunecările de teren (fig. 7). Spre vest, masivul se caracterizează prin denivelări de cîteva sute de metri, unde se evidenţiază un culoar ce trece de la Slon spre valea Siriului.

Ultima prelungire a muntelui, spre zona subcarpatică, o formează Cătiaşu (1 014 m), cu aspect de piramidă. Între el

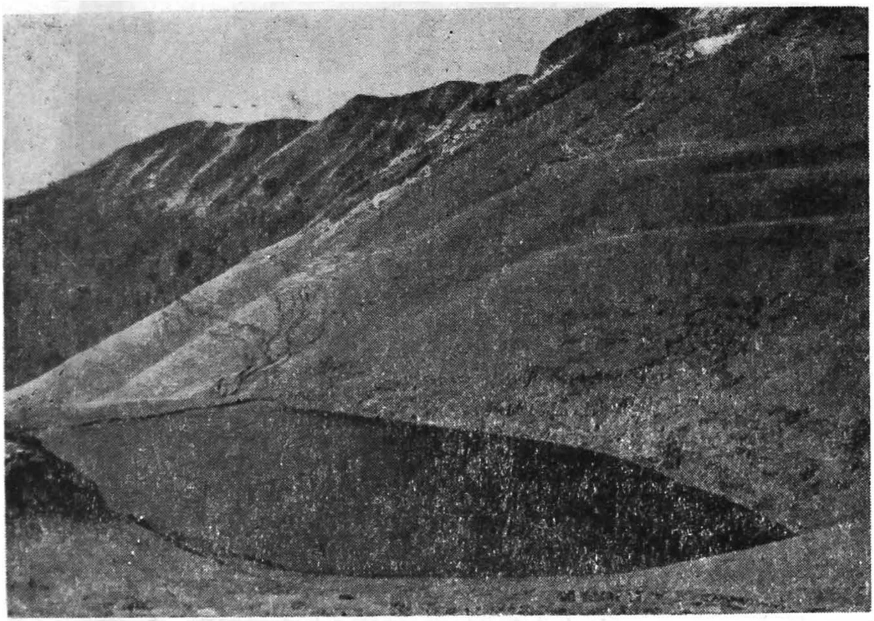

Fig. 5. — Lacul Vulturilor.

şi Monteoru trece banda de roci miocene a cuvetei de Drajna, foarte îngustă, ce-şi face simţită prezenţa mai ales prin alunecările din cursul inferior al văii Nehoiului.

Culmea Ivăneţu se află situată la sud de valea Bîsca Rozilei, fiind orientată aproape est—vest (pe direcţia cutărilor principale) şi ia legătură directă cu subcarpaţii. Cele mai înalte vîrfuri ale sale sînt dispuse pe o culme netedă, orientată nord-est —sud-vest; acestea sînt : Ivăneţu (1 191 m), Arsenie (1 115 m), Zboiul (1 115 m) şi Stănicu (992 m). Vîrfurile respective sînt alcătuite din gresie de Kliwa, Ivăneţu reprezentînd un sinclinal suspendat. Din punct de vedere geologic, aici se extinde tot pînza de Tarcău, dar domină faciesul de Fusaru (fliş grezos, intercalat cu formaţiuni şistoase), faciesul bituminos şi gresia de Kliwa (fig. 8). Culmea Ivăneţu reprezintă obîrşia primului pinten paleogen (de Văleni), ce se desprinde din Carpaţi şi, trecînd peste Buzău (prin vîrful Cătiaşu), pătrunde în subcarpaţi.

Fig. 6. — Valea Buzăului în dreptul Masivului Cătiaşu (confluenţa cu Valea Rea).

Fig. 7. — Amenajarea văii Cătiaşu în vederea opririi alunecărilor de teren şi a eroziunii solului.

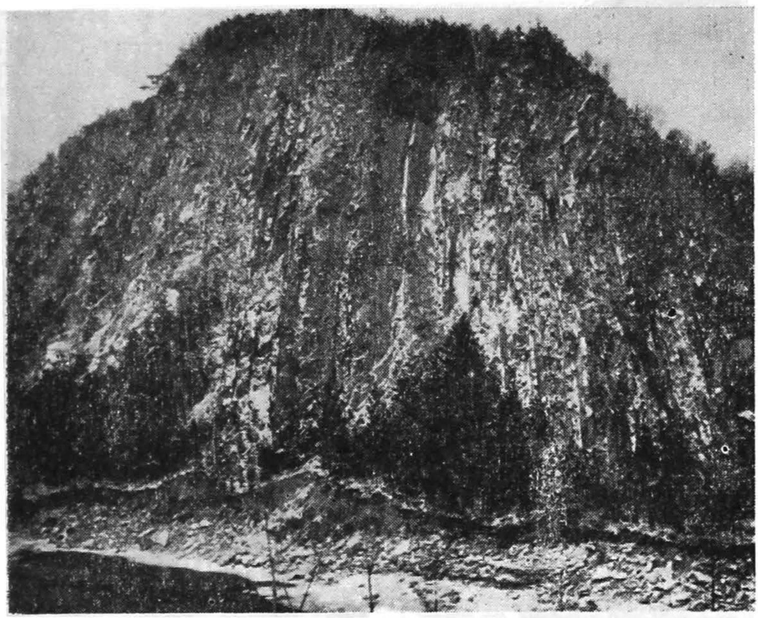

Fig. 8. — Extremitatea vestică a culmii Ivănețului (malul stîng al Buzăului, la Șețu).

inv. 3223

Pe versantul nordic al Ivănețului se dezvoltă o serie de văi care se varsă spre Bîsca și care se remarcă prin multe alunecări de teren. Pe versantul sudic își au obîrșia multe din văile subcarpatice (Sibiciu, Bălăneasa, Sărățelul), la izvoarele cărora s-au dezvoltat bazinete de eroziune (cu caracter structural și petrografic), cum ar fi: Colți, Aluniș, Brătilești, Goidești—Fundata, Plaiul Nucului. Și în cadrul acestor bazinete și văi se dezvoltă puternice alunecări de teren, iar în zonele de gresie apar îngustări pînă la forma de cheie. Între satele de pe versantul sudic și cele dinspre Bîsca (cantonate în bazinete) se află poteci sau drumuri transversale, cum este cel de la Brătilești spre Gura Teghii.

Valea Buzăului separă, în zona montană, patru masive. Ea îmbracă aspecte diferite de la un sector la altul, în funcție de rocă, structură, afluenți. În roci dure dă îngustări, în rocile

2 — c. 1257

D.M.A.S.I. Biblioteca

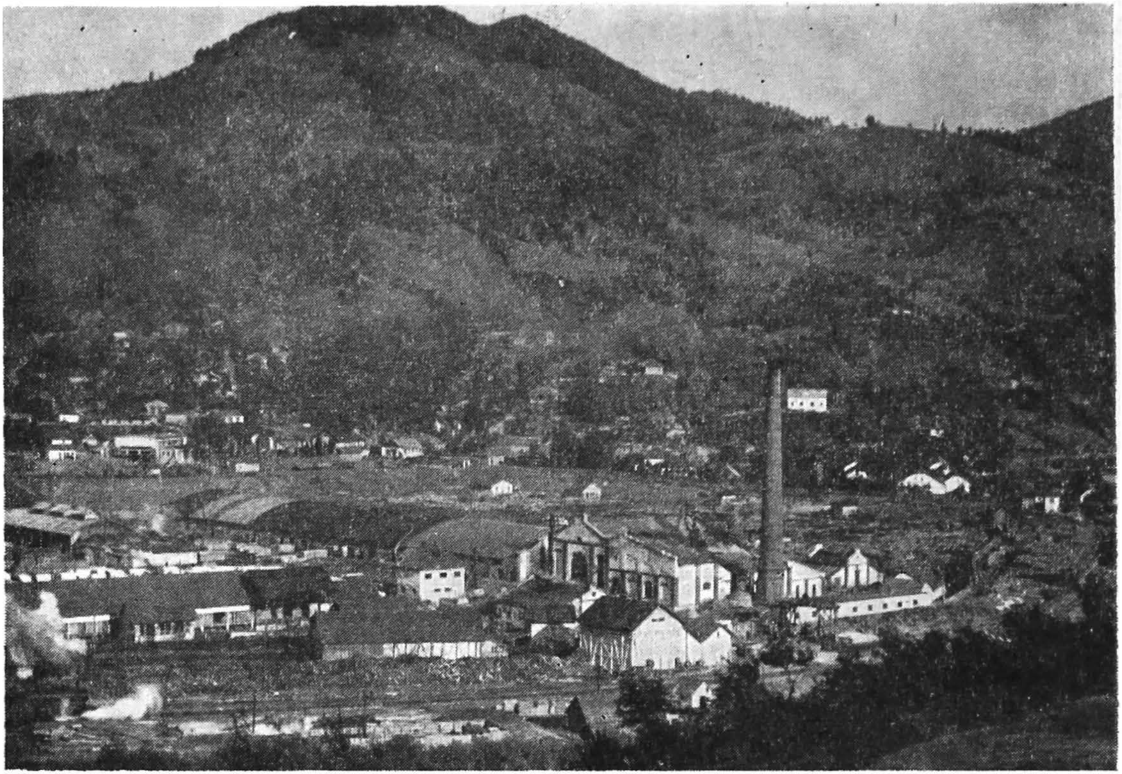

Fig. 9. — Bazinetul depresionar Nehoiu. Fabrica de cherestea.

moi şi mai ales în zonele de confluenţe a săpat bazinete. La limita nordică a judeţului, în gresia de Siriu, Buzăul a creat un scurt sector de chei, unde prăbuşirile şi mai ales alunecările (la intrarea în chei apare o fîşie de şisturi argiloase negre, cretacice) au provocat uneori barări temporare (ultima în 1942). În avale de chei şi pînă la Siriu, Buzăul are o vale relativ îngustă, pe care alunecările masive (în special de pe versantul stîng) au gîtuit-o în mai multe locuri, creînd impresia unor alternanţe de bazinete şi strîmtori. Bazinete largi apar mai ales în avale de confluenţe cu valea Siriului. În cadrul lor, pe terase locale, s-au instalat localităţi. Bazinetele cele mai mari sînt : Siriu—Broasca, Nehoiaş—Nehoiu (fig. 9), Păltineni, Mlăjet

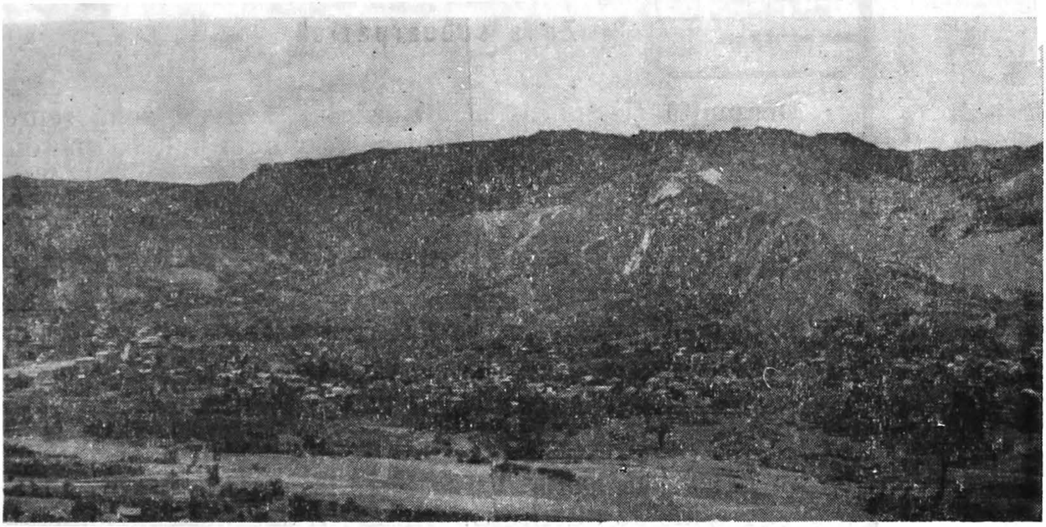

Fig. 10. — Bazinetul de la Mlăjet. Relief de cuestă.

(fig. 10). De la Sibiciu, valea pătrunde în zona subcarpatică, luînd o altă înfăţişare.

Munţii Vrancei încadrează latura nord-estică a judeţului. Este vorba de o fîşie îngustă, ce reprezintă versantul vestic al unor vîrfuri importante cum sînt: Lăcăuţ (1 776 m), Goru (1 784 m), Giurgiu (1 720 m), Muşa (1 420 m), Pietrele Înşirate (1 476 m), Furu (1 414 m). Acest sector nu prezintă diferenţe mari faţă de Penteleu, avînd aceeaşi structură şi morfologie (suprafeţe de eroziune şi structurale, plaiuri întinse delimitate de abrupturi de sute de metri, alunecări şi prăbuşiri, bazinete şi îngustări). În peisaj se remarcă bine abruptul vestic al Lăcăuţului şi Giurgiului, în timp ce Muşa şi Furu apar ca martori structurali ce domină culmi largi de 1 300—1 400 m altitudine. Din aceşti munţi izvorăsc Bîsca Mică, Bîsca Mare, Rîmnicul etc.

Zona subcarpatică

Denumită şi Subcarpaţii Buzăului, această zonă reprezintă o îmbinare de culmi deluroase cu depresiuni, bazinete şi înşeuări. Altitudinile culmilor sînt cuprinse, în general, între 400 şi 800 m. Delimitarea dintre zona muntoasă şi cea subcarpatică se face printr-o denivelare de circa 200 m, bine marcată între Sibiciu şi Lopătari; pe această distanţă, ca şi spre Bisoca, se observă un culoar de contact (între flişul paleogen şi miopliocenul subcarpatic). La vest de Buzău, respectiv peste pintenul de Văleni, delimitarea este oarecum relativă.

Subcarpaţii sînt alcătuiţi din formaţiuni geologice mai tinere (mio-pliocen), cutate larg. Cutele sînt orientate, ca şi cele carpatice, de la sud-vest către nord-est şi prezintă adesea fracturări, ridicări sau coborîri. Domină marno-argilele, nisipurile şi gresiile de diferite tipuri, uneori apărînd conglomerate şi calcare. Structura geologică a imprimat multor culmi o alungire pe direcţii sud-vest—nord-est; în această categorie intră mai ales dealurile din partea de sud şi est (Istriţa, Ciolanu, Blăjani şi Buda). Rîurile au impus însă şi alte direcţii de fragmentare, în special în partea centrală a zonei deluroase buzoiene, unde se îmbină depresiunile şi înşeuările dispuse longitudinal faţă de structură (pe sinclinale, butoniere de anticlinal sau depresiuni petrografice de flanc), cu bazinete de obîrşie, înşeuări şi depresiuni de eroziune orientate adesea transversal. Din această cauză, aliniamentele depresionare, care în restul subcarpaţilor se dezvoltă longitudinal, sînt aici modificate. La aceasta se adaugă şi intervenţia pintenilor paleogeni, de structură montană, care diversifică şi mai mult sectorul subcarpatic buzoian. De aceea, împărţirea clasică, în subcarpaţi interni şi subcarpaţi externi, trebuie înlocuită printr-o grupare pe unităţi sau masive deluroase. Subdividem subcarpaţii de pe teritoriul judeţului în patru grupe:

Grupa centrală (Dealurile Botanului) este cuprinsă între văile Buzău şi Slănic, avînd un contur sub formă de inimă. Altitudinile maxime sînt în dealul Blidişel (821 m), vîrful Piţigoiul (806 m), vîrful Bocu (824 m); în partea centrală,

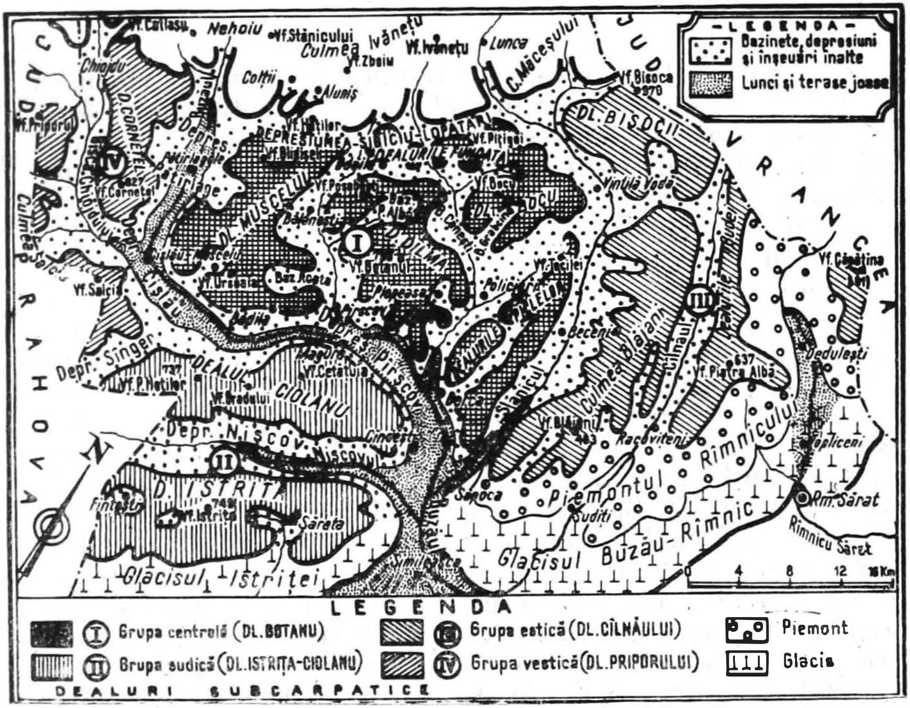

Fig. 11. — Unităţile de relief subcarpatice (Gr. Posea).

vîrful Botanul are 799 m. În totalitatea sa, grupa este fragmentată de văile Sărăţel, Bălăneasa, Sibiciu, Ruşavăţu etc. (fig. 11). Către Slănic, reţeaua hidrografică este extrem de redusă. Faţă de structură, văile au poziţii variate, trecînd de la porţiuni transversale la altele longitudinale. Structura geologică, compoziţia petrografică, precum şi direcţia de dezvoltare a văilor au dus la fragmentarea şi divizarea acestei grupe într-o serie de subunităţi.

Dealurile Muscelului, situate între văile Bălăneasa, Sibiciu şi Buzău, grupează la rîndul lor dealurile Blidişel, Muchea şi Ursoaia. Blidişelul (821 m) este format din conglomerate şi gresii sarmaţiene dispuse monoclinal, dînd cueste şi hogbacsuri bine dezvoltate. Spre sud se continuă prin culmea Muchea (746 m), care dezvoltă un abrupt puternic către est (spre satele Tulburea, Pietrosul şi Valea Roatei). Şi aici se întîlnesc conglomerate sarmaţiene, dar şi nisipuri şi argile

pliocene. Dealul Ursoaia are altitudinea maximă în vîrful cu acelaşi nume (669 m) şi se dezvoltă pe o structură complexă.

Acest masiv deluros este fragmentat de cîteva bazinete, cum sînt Muscelul (bazinet de contact, situat în partea superioară a văii Rusavăţului), Pietrosul—Valea Roatei (dezvoltat pe un afluent al Bălănesei), Sibiciu—Pănătău (apendice al Depresiunii Pătîrlage).

Dealurile Dîlma sînt cuprinse între văile Sărăţel şi Bălăneasa. În partea centrală se află vîrful Botanului (799 m), alcătuit din conglomerate şi gresii sarmaţiene, cu structură monoclinală, ce dă un relief de cueste. Spre sud-est, dealurile sînt axate pe un sinclinal, au o altitudine mai coborîtă şi formează o subunitate aparte — dealurile Tîrcovului. În partea de est, dealurile Dîlmei se continuă, de la izvoarele văii Murătoarea (afluent al Bălănesei), cu dealul Poşobeşti (707 m), axat pe un sinclinal sarmaţian. Între ele, pe valea Murătoarea, se află bazinetul Piatra Albă, continuat, peste o înşeuare, cu bazinetul Odăile. Ele sînt situate aproximativ pe un flanc de anticlinal, la limita dintre sarmaţian şi formaţiunile helveţiene. Spre sud-est, bazinetul Plopeasa se dezvoltă pe un afluent al Sărăţelului, iar către sud, acesta se continuă cu un culoar de sinclinal (spre Oleşeşti), mărginit în est de o cuestă (Muchia Florica, cu vîrful Muchia Stînii, de 449 m).

Dealurile Bocului cuprind partea de nord-est a grupei centrale, avînd înălţimi ce urcă la peste 800 m, cum sînt, de exemplu, vîrful Bocului (825 m), dealul Glodului (807 m), vîrful Piţigoiului (806 m). Aceste dealuri sînt fragmentate de văile Slănicelul şi Grabicinei în cîteva subunităţi. Partea centrală este ocupată de dealul Bocului propriu-zis, situat între văile Slănicelului şi Grabicinei. Vîrful cel mai înalt se află situat pe un anticlinal. În lungul său (pe direcţia nord-est — sud-vest) apar la zi formaţiuni helveţiene, sarmaţiene (chiar în vîrful Bocu) şi meoţiene (către est). În partea de sud s-a dezvoltat bazinetul Păcurile (la limita dintre helveţian şi meoţian, care se face pe o linie de falie). În partea de răsărit, dealurile Bocului au o structută monoclinală, în care valea Grabicinei a dezvoltat o depresiune de flanc, Depresiunea Grabicina. În nord se află dealul Piţigoiu—Glodul. Acesta din urmă se con-

tinuă spre răsărit cu dealul Budineasa (663 m). Împreună formează o culme transversală înaltă, care merge paralel cu Slănicul, între localităţile Lopătari şi Vintilă Vodă; extremităţile acesteia sînt formate din vîrfurile Piţigoiu (806 m) şi Bădineşti (591 m). Spre răsărit, culmea formează trei ramificaţii, şi anume: culmea Bădineasa, culmea Coca Plină şi dealul Coca Seacă (situate pe un monoclin constituit din depozite meoţiene şi ponţiane). Din dealul Piţigoiului pornesc, spre sud, o serie de culmi joase, care se extind între văile Slănicelului şi Sărăţelului, trecînd şi la sud de aceasta din urmă. Este vorba de culmea Siliştea şi dealurile Trestioarei, denumite după micul bazinet de contact în care se cuibăreşte satul cu acelaşi nume; ele se caracterizează printr-o altitudine mult mai joasă decît cele din jur (circa 500 m), apărînd în ansamblu ca o zonă înaltă depresionară.

Culoarul depresionar Răteşti—Scorţoasa—Vintilă Vodă se axează pe un sinclinal larg, faliat din loc în loc şi urmărit îndeaproape de valea Băligoasa şi de partea inferioară a Sărăţelului. Depresiunea porneşte din valea Buzăului, din dreptul satului Răteşti, şi se termină pe teritoriul comunei Vintilă Vodă (în lungul văii Peceneaga, afluent pe stînga al Slănicului). Reprezintă una din depresiunile de sinclinal cu net caracter subcarpatic. Culoarul poate fi subdivizat în două părţi inegale, şi anume: partea sudică, drenată către Buzău, şi partea nordică, drenată transversal de pîrîul Coca, afluent al Slănicului. Fundul depresiunii este constituit, în cea mai mare parte a sa, din formaţiuni levantine, dominînd pietrişurile de Cîndeşti; pe margini se extind frunţi de cuestă, axate pe formaţiuni mai vechi (daciene şi ponţiene). Din loc în loc, cuestele sînt străpunse de văi, care fac legătura cu alte unităţi depresionare; astfel, cîteva ramificaţii se extind spre est, către anticlinalul Pìclelor, iar altele spre vest (pîrîul Plopeşti, pîrîul Sărăţel).

Dealurile Pîclelor sînt delimitate de Slănic şi pîraiele Sărăţel—Băligoasa. Au o direcţie aproape nord—sud şi prezintă două culmi paralele, ce se unesc la nord, în dealul Tocilei (598 m). Altitudinile lor oscilează între 300 şi 550 m. Sînt axate pe un anticlinal, ceea ce a făcut ca în centrul lor să se

Fig. 12. — Vulcan noroios (Pîclele Mici).

dezvolte un culoar depresionar, cu aspect de butonieră. În realitate este vorba de două butoniere, una principală, ce se desfăşoară de la Berca şi pînă la Pîclele Mari (drenată de valea Murătoarea Pîclei), şi alta secundară, în care se află aşezat satul Beciu, drenată de un afluent al văii Băligoasa. Butoniera este excavată în formaţiuni ponţiene, pe margini fiind delimitată de două aliniamente puternice de cuestă, formate din depozite daciane şi levantine. Degradările de teren din cadrul butonierei sînt atît de avansate, încît zona a primit denumirea de „pămînturi rele buzoiene". Vulcanii noroioşi de aici, unici în ţara noastră, completează acest peisaj, dar îl şi înfrumuseţează în acelaşi timp ; cei mai de seamă vulcani sînt grupaţi în două platouri : Pîclele Mici (care sînt şi cei mai atractivi) şi Pîclele Mari (fig. 12).

Grupa sudică (Istrița—Ciolanu) are caractere locale specifice, și anume: contact brusc cu cîmpia, masivitate, altitudini mari, forme de relief impuse net de structură și petrografie, zone depresionare tipic subcarpatice. Pe ansamblu se subdivide în trei unități.

Dealul Istrița este străbătut de un anticlinal principal, cu falieri ce pun în contact roci de durități diferite. Pe axul acestuia se mențin formațiunile grezoase și calcaroase ale sarmațianului, care au influențat altitudinea și masivitatea dealului Istrița. Aproximativ din dreptul Pietroaselor, spre vest, centrul culmii deluroase este ocupat de un larg sinclinal, iar formațiunile sarmațiene au fost îndepărtate, motiv pentru care regiunea rămîne mai coborîtă. Către Cîmpia Română, contactul se face deosebit de brusc, prin linii de falie, dar și prin căderea monoclină a flancului sudic al anticlinalului. Înălțimea cea mai mare atinge 750 m (vîrful Istrița) și reprezintă o cuestă impusă de planul nordic al sinclinalului. În lungul dealului Istrița se pot observa multe începuturi de cueste, date mai ales de calcarele sarmațiene, precum și cîteva bazinete. Bazinetele s-au format fie pe anticlinale, fie la contactul dintre rocile mai dure cu cele mai moi.

Dealul Istrița poate fi divizat în mai multe subunități, dictate în special de natura petrografică a rocilor: dealurile Nișcovului, masivul Istrița, creasta Năienilor și dealurile Năienilor. Dealurile Nișcovului se află în partea de est și sînt tăiate de valea cu același nume; se axează pe anticlinalul Istriței ce se pierde către Gura Nișcovului. Au înălțimi de 200—400 m și sînt constituite, în principal, din formațiuni levantine și cuaternare vechi. Masivul Istrița este dominat, în partea înaltă, de calcarele și gresiile sarmațiene, motiv pentru care și-a menținut altitudini de 600—700 m. În interiorul său se află cîteva bazinete sau depresiuni structurale și de contact, cu tendința de a deveni butoniere de anticlinal sau subsecvente de flanc (Izvoarele Sărății, bazinul superior al pîrîului Valea Rea, Sărata-Monteoru ș.a.). Creasta Năienilor se extinde imediat la vest de vîrful Istrița, sub forma unei culmi înguste, uneori delimitată de abrupturi, și este formată din aceleași calcare și gresii sarmațiene, care mențin și aici altitudini de

circa 600 m; creasta aceasta se continuă şi în vest, pînă în vîrful Ciortea (609 m), după care calcarele dispar. Dealurile Năenilor se extind la sud de creasta anterior amintită şi sînt mai joase (300—350 m) şi mai larg ondulate, datorită erodării totale a formaţiunilor sarmaţiene de deasupra şi a apariţiei la zi a helveţianului. În partea centrală a acestor dealuri, respectiv la limită cu formaţiunile dure, au luat naştere largi bazinete de contact, cum sînt: Breaza, Năeni, Finteşti, Proşca.

Dealul Ciolanu este, de asemenea, unul din cele mai masive din cadrul subcarpaţilor buzoieni şi se dezvoltă aproape paralel cu dealul Istriţa. Spre sud este delimitat de Depresiunea Nişcovului, iar spre nord de izvoarele văii Cricovului şi de valea Buzăului. În cea mai mare parte este dezvoltat pe un anticlinal, care se continuă din stînga Buzăului. Către sud-est se desfăşoară al doilea anticlinal (anticlinalul Arbănaşi—Berca), ce se pierde în dealul Cerbului. Ca şi la dealul Istriţa, masivitatea şi altitudinea sa sînt date de calcarele şi gresiile sarmaţiene, ce se extind începînd aproximativ de la sanatoriul Nifon şi pînă deasupra localităţii Lapoş. Pe partea centrală a anticlinalului Măgura—Lapoş, rocile dure sarmaţiene au fost erodate, creîndu-se un culoar de tip butonieră, în care apar formaţiunile moi, helveţiene; acesta se subdivide în trei: o butonieră centrală, drenată de izvoarele Tisăului, una estică, drenată de valea Podiştei (se varsă la est de Depresiunea Cislău), şi una vestică, drenată spre Lapoş. Înălţimile cele mai mari se întîlnesc pe marginile acestor butoniere (Poiana Hoţilor 737 m, Poiana Braşov 641 m, vîrful Bradului 661 m), precum şi pe creasta ce se continuă din vîrful Bradului către Măgura, pînă la vîrful Cetăţuia (632 m).

În partea de nord-est, respectiv între Măgura şi Cîndeşti, se desprinde o mică subunitate — dealul Cerbului (539 m), constituit din formaţiuni levantine (argile, nisipuri şi pietrişuri), peste care se dispun stratele de Cîndeşti (cuaternar inferioare). Din cauza constituţiei petrografice, dealul Cerbului, în ansamblul său, prezintă multe degradări de teren (alunecări, torenţi noroioşi, ogaşe torenţiale şi vaste conuri de dejecţie). Din loc în loc se observă şi începuturi de cueste.

Depresiunea Nișcovului este formată pe un larg sinclinal, cu aspect de cuvetă, în care au fost sedimentate formațiuni levantine și cuaternar inferioare (argile, pietrișuri și nisipuri). Din această cauză, valea este largă, rîul cară multe aluviuni în timpul ploilor, iar afluenții dezvoltă conuri de dejecție foarte întinse. Însăși Nișcovul, la vărsare, a format un imens con de dejecție, în care apele sale se pierd total în perioadele fără ploi. Nu este exclus ca pietrișurile mai vechi din dealul Cerbului să reprezinte un vechi și enorm con de dejecție al Nișcovului. Către vest, depresiunea se continuă peste o largă înșeuare (de 340—400 m) în Depresiunea Sînger—Lapoș. Peste această înșeuare pare a se fi scurs altădată apele din acest bazinet către Nișcov. De o parte și alta a văii se observă aproximativ cinci terase. Prin toate caracteristicile este o depresiune tipic subcarpatică.

Grupa estică (Dealurile Cîlnăului), situată la răsărit de valea Slănicului, este drenată central de pîrîul Cîlnăului. Ea este delimitată de văile Slănic și Rîmnic.

Pe teritoriul județului intră și o porțiune situată la est de Rîmnic (dealul Căpățîna). Grupa se poate subdivide în două mari subunități: una nordică, formată din sedimente mai vechi (mio-pliocen), și o altă sud-estică, formată din depozite levantine și cuaternare; cea din urmă se subdivide, la rîndul ei, în mai multe culmi.

Dealurile Bisocii compun, în ansamblu, subunitatea nordică; are forma unui pătrat, delimitat de văile Slănic și Rîmnic. Din punct de vedere geologic, în interiorul său se pot deosebi două fîșii: una formată dominant din sedimente helvețiene și sarmațiene, extinsă între Lopătari și Jitia, și a doua constituită din depozite meoțiene, ponțiene și daciene. Prima fîșie este cutată mai puternic, pînă la faliere. Are altitudini dominante, de 800—900 m, cum ar fi dealurile Bisoca (970 m), Ulmușorul (943 m), Șindrila (900 m), iar spre sud Bădicul (814 m). Deși dealurile sînt foarte înalte, denivelarea față de flișul carpatic apare evidentă, între ele remarcîndu-se un culoar depresionar care trece aproximativ prin localitățile: Lopătari, Brebu, Buștea, Cireșul, Lopătăreasa, Recea, Șindrila, Pleși,

Jitia, Neculele. La sud de acest culoar se află înălţimile ce mai mari, amintite anterior, ce se alungesc apoi spre sud-e prin culmi despăţite de văi (izvoarele Cîlnăului şi valea Pec neaga). Cutele şi faliile din zona de nord-vest dau o serie forme structurale şi petrografice, cum sînt: culoarul dint Carpaţi (situat la contact, cît şi pe un sinclinal), butonie Sările (afluent al văii Peceneaga) etc.

Unitatea sud-estică are caracteristic faptul că se divi net în culmi cu direcţie aproape nord—sud, constituite d sedimente moi (levantine şi cuaternare), ce înclină uşor căt sud-est. Văile principale sînt aproape subsecvente (Slănic Cîlnăul, Rîmnicul), iar interfluviile asimetrice, apărînd ca niş cueste cu fruntea îndreptată spre vest; există, bineînţeles, cueste secundare ce pot prezenta şi alte orientări. Datori compoziţiei petrografice, în regiune sînt dezvoltate proces de versant, alunecările de teren şi torenţii noroioşi. Într proporţie de asemenea mare s-a dezvoltat şi toată gama fo melor de tipul ogaşelor, torenţilor, martorilor de eroziu (fig. 13). Regiunea, în ansamblu, este mult degradată. Du felul cum este fragmentată de văile principale, această unita se subdivide în trei culmi:

C u l m e a B l ă j a n i, situată între Cîlnău şi Slăn se extinde pe direcţie nord—sud, începînd cu dealul Cără năului (633 m) şi, trecînd prin înălţimi de circa 500 m, ajun în partea sudică, în dreptul localităţii Blăjani, la 483 m (vîrf Blăjani) şi 486 m (Vîrful Mare). În ansamblu, este o cues ce a fost divizată în două de pîrîul Hîrboca ce merge, la o d tanţă foarte mică, paralel cu Cîlnăul pe o lungime de 12 k Văile mici, care o fragmentează, au creat în interiorul cuest o serie de bazinete cu tendinţă de a deveni subsecvente, cu ar fi Modreni—Valea Salciei, Cîmpulungeanca, Mărgăriteş Fîntînele, Floreşti, Pruneni, Blăjani.

D e a l u r i l e B u d e i se alungesc între Rîmnic Cîlnău şi, spre deosebire de dealurile Blăjanilor, sînt cons tuite, începînd de la Pardoşi spre sud, din pietrişuri de Cîndeş Altitudinile culmei se menţin în jur de 500 m în partea nordi şi cresc către sud, unde ating 637 m în Piatra Albă; înă ţimile mari, din această parte, au fost menţinute de către pi

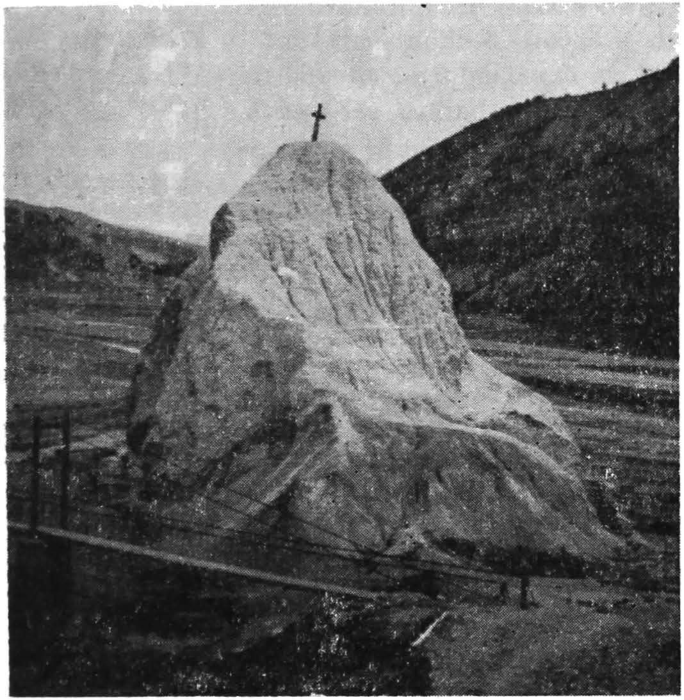

Fig. 13. — Martori de eroziune din tuf (confluența văii Jghiabului cu Slănicul).

trișurile de Cîndești care, fiind permeabile, au frînat eroziunea.

D e a l u l   C ă p ă ț î n e i (591 m) face parte dintr-o culme ce se extinde între Rîmnic și Rîmna și care are multe similitudini cu dealurile Budei. Între altele, este constituită din pietrișuri de Cîndești, iar altitudinile scad către nord, ca și în cazul precedent, datorită formațiunilor levantine, în care domină marno-argilele.

Grupa vestică (**Dealurile Priporului**) este constituită dintr-o serie de dealuri relativ înalte și înșeuări largi, foarte diferite sub aspectul structurii și compoziției geologice. Se remarcă, în mod deosebit, pătrunderea, în zona subcarpatică,

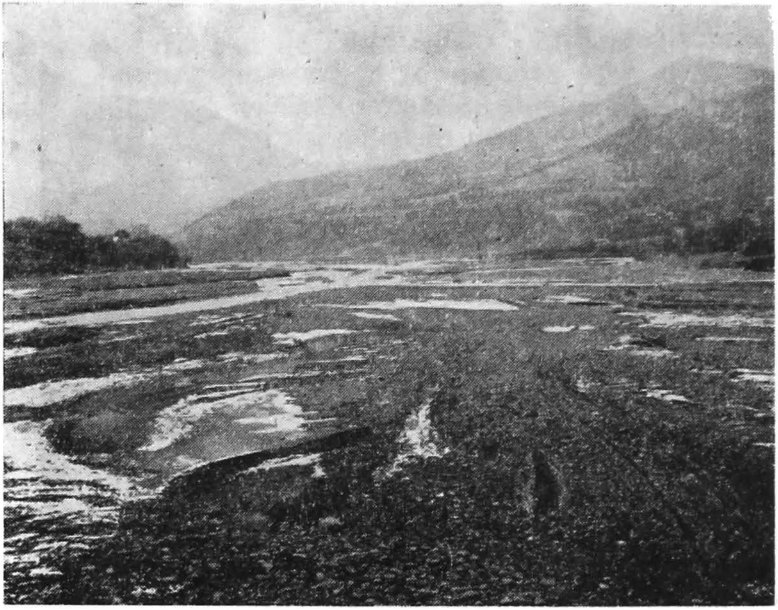

Fig. 14. — Bîsca Chiajdului. Luncă cu multe aluviuni.

a pintenului paleogen (de Văleni), ce reprezintă o continua a culmii Ivăneţu. Această grupă se subdivide în trei subunităţ

Dealul Cornețel (Cornetul) se întinde între Buzău şi Bîs Chiojdului (pînă la Cătina). Este constituit din formaţiu pliocene, dominînd levantinul, şi cuaternarul vechi, din ca cauză regiunea este intens degradată de torenţi, ce se adînce puternic, cărînd cantităţi mari de aluviuni şi formînd con de dejecţie. Altitudinile maxime se află tot pe formaţiu levantin — cuaternare (dealurile Cornetul 827 m şi Cetăţue 713 m). Delimitarea de zona muntoasă se face pe o linie ca începe la nord de Pătîrlage şi trece pe la localitatea Cătir

Dealul Priporul este situat între valea Zeletinului Bîsca Chiojdului (fig. 14). Specifice acestuia sînt formaţiun paleogene, din care este alcătuit, avînd aceeaşi constitu petrografică şi aceeaşi structură cu zona carpatică. Altitudin sînt mai reduse, avînd un maxim de 823 m în vîrful Pripor

În partea de nord-est este delimitat de cuveta de Drajna, zonă depresionară axată pe un larg sinclinal, formată din depozite miocene; de la Poseşti, cuveta se îngustează şi, trecînd pe la nord-est de vîrful Cătiaşu, se extinde pînă la Gura Teghii.

Culmea Salcia cuprinde, în mare, cumpănă dintre Cricov şi Buzău, pe distanţa dintre valea Zeletinului şi dealul Ciolanu. Această culme se divide, la rîndul ei, în trei subunităţi, diferenţiate datorită structurii geologice şi alcătuirii petrografice. În centru se află d e a l u l S a l c i a (717 m), sub forma unei creste, axată pe o zonă mai ridicată, în care au aflorat formaţiuni mai vechi — miocene, în special sarmaţiene. Această creastă are direcţie nord-est—sud-vest şi se întinde între Cislău şi Chiojdeanca. Către sud se situează î n ş e u a r e a C i s l ă u — C r i c o v (între vîrful Salcia şi dealul Ciolanu), cu altitudine de 400—500 m, dezvoltată pe un sinclinal. Este constituită din sedimente ponţiane şi daciane, dar mai ales din formaţiuni levantine şi cuaternare vechi (care par a fi depuse de Buzău). Peste această înşeuare se face trecerea între Depresiunea Cislău şi Depresiunea Sînger—Lapoş. Între vîrful Salcia şi valea Zeletin urmează a treia subunitate — p o d u r i l e F r ă s i n e t u l u i (după cătunul ce se află situat deasupra sa). Este vorba, sub aspect morfologic, de nişte cîmpuri extinse la altitudinea de 400—500 m, care fac trecerea între valea Buzăului şi afluenţii Cricovului (Lopatna şi Chiojdeanca). Din punct de vedere geologic reprezintă o continuare a dealului Corneţel, dezvoltîndu-se şi aici aceleaşi formaţiuni levantin-cuaternare vechi, din care cauză subunitatea este, de asemenea, puternic degradată.

Valea Buzăului, în zona subcarpatică, are forma unui S şi este compusă din cîteva depresiuni şi îngustări. Depresiunile se formează la trecerea peste sinclinale, îndeosebi acolo unde acestea prezintă porţiuni de maximă scufundare.

Depresiunea Pătîrlagele se dezvoltă de la contactul dintre munte şi subcarpaţi, pînă în porţiunea unde Buzăul traversează

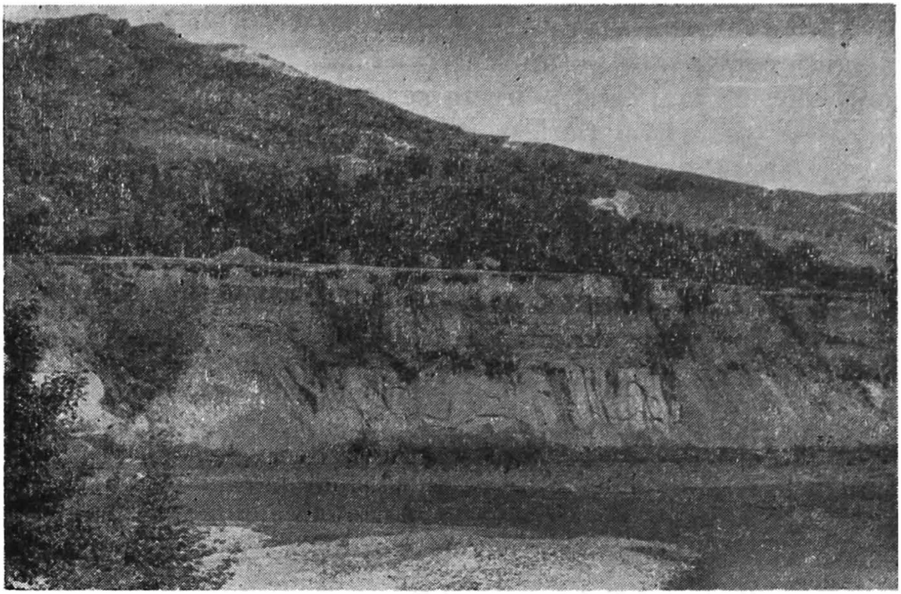

Fig. 15. — Terasă a Buzăului la Pătîrlagele.

un sinclinal ce trece aproximativ pe la sud de Măruntişu. Este o zonă unde terasele încep să aibă o largă dezvoltare şi unde apar importante degradări de terenuri (fig. 15).

Depresiunea Cislău, formată la trecerea Buzăului peste un alt sinclinal, are lăţimea maximă către înşeuarea Cislău—Cricov. Aici se extinde, cu deosebire, terasa de luncă, pe marginele căreia se înşiruie o mulţime de aşezări : Cislău, Bărăşti, Scărişoara, Tronari, Vipereşti. Densitatea aşezărilor este relativ mare şi pe latura nordică a depresiunii (Ruşavăţu, Pălici, Ursoaia).

Îngustarea de la Ciuta este zona cea mai strîmtă pe care o prezintă valea Buzăului pe tot parcursul subcarpaţilor. Ea este impusă de masivitatea dealului Ciolanu. Chiar şoseaua, în această parte, părăseşte valea propriu-zisă şi urcă în serpentine prin cunoscuta pădure de la Ciuta. Îngustarea apare

totuşi ca o anomalie, întrucît pe porţiunea respectivă Buzăul este, în bună parte, longitudinal faţă de structura geologică.

Depresiunea Pîrscov începe aproximativ de la localitatea cu acelaşi nume (gura de vărsare a pîrîului Bălăneasa) şi continuă pînă la Berca, unde valea schiţează o uşoară îngustare impusă de traversarea anticlinalului Berca—Arbănaşi. În depresiune, Buzăul taie anticlinalul ce merge de la Măgura la Robeşti şi sinclinalul ce vine de pe valea Sărăţelului şi se pierde în dealul Cerbului. În cadrul acestei depresiuni, Buzăul are cele mai frumoase terase, în desfăşurarea cărora se observă influenţa neotectonicei, terasele fiind mai coborîte la trecerea peste sinclinale şi mai ridicate în dreptul anticlinalelor.

După Berca, şi mai ales din dreptul localităţilor Săpoca şi Nişcov, valea se deschide larg, ca o pîlnie, terasele pierd în altitudine şi, cu excepţia celei inferioare, se îneacă în cîmpie — acesta este *conul Buzăului*.

Fîşia de tranziţie

Această fîşie face trecerea între zona subcarpatică şi cîmpie. Situaţiile sînt absolut diferite la est şi la vest de Buzău. La vest, subcarpaţii Istriţei iau contact cu cîmpia de subsidenţă prin linii de falii. Pe această zonă de contact eroziunea a grefat o fîşie de glacis cu caracter net de eroziune în partea superioară şi de acumulare în cea inferioară — *glacisul Istriţei*. Acesta începe aproximativ de la 110 m altitudine (calea ferată şi şoseaua marchează, în mare, acest aliniament) şi urcă, cu o pantă crescîndă, pînă la 200—300 m. La est de Buzău contactul este deosebit de lin, trecerea de la subcarpaţi la cîmpie făcîndu-se pe nesimţite, mai întîi printr-un piemont de acumulare alcătuit din pietrişuri şi nisipuri dispuse monoclinal (*piemontul Rîmnicului*) şi apoi printr-un glacis care îmbracă adesea caracter de eroziune şi parţial de acumulare. Piemontul

urcă pînă la înălţimi de 300—400 m, îmbinîndu-se cu culmile subcarpatice, pe cînd glacisul începe aproximativ de la altitudinea de 250 m în jos.

Zona de cîmpie

Această zonă are altitudini de 40—100 m şi este constituită din sedimente moi, dominînd la suprafaţă formaţiunile loessoide, aluviunile şi chiar nisipurile, iar în adîncime argilele, pietrişurile, nisipurile, marnele nisipoase. Pe teritoriul judeţului, zona de cîmpie se subdivide în patru unităţi principale.

Cìmpia Gherghiţei reprezintă o continuare a fîşiei de subsidenţă ce vine dinspre Ploieşti, trece pe la Mizil şi Clondiru şi se îngustează puternic către localitatea Stîlpu. Limita estică urmăreşte localităţile Glodeanu Sărat, Movila Banului şi est de Stîlpu. Partea inferioară a pîrîului Sărata (continuat spre nord cu valea Glaveş sau Leoteasca) s-a instalat pe limita estică a acestei subunităţi. Are contact tectonic cu subcarpaţii şi se caracterizează printr-o scufundare accentuată ce s-a făcut evidentă mai ales în a doua jumătate a cuaternarului. Este dominată de pietrişuri şi depozite loessoide. Văile au lunci largi, înecate cu aluviuni. La limita nordică, şi mai ales între Clondiru, Stîlpu şi izvoarele Călmăţuiului, apar aliniamente de izvoare. Peste această cîmpie pare să se fi scurs chiar Buzăul, într-o primă etapă de intrare în cîmpie — o terasă inferioară, care se pierde aproximativ la localitatea Zoreşti, ar indica această direcţie.

Cìmpia Bărăganului de mijloc ocupă, în mare, interfluviul dintre Călmăţui şi Ialomiţa. Are o înclinare către sud-est. Partea sa nordică şi cea estică (în dreapta Călmăţuiului) este ocupată de o fîşie lată de nisipuri, care începe de la Smeeni şi Florica şi se dezvoltă spre răsărit trecînd peste localităţile Pogoanele, Căldăreşti şi Padina. Suprafaţa nisipurilor prezintă un microrelief de dune, în general fixate (la sud de Ruşeţu se întîlnesc şi nisipuri nefixate), între unele instalîndu-se temporar chiar lacuri. Partea sudică şi vestică, neocupată de nisipuri, este dominată de formaţiuni loessoide şi de crovuri.

Cîmpia Buzău—Călmățui are aspectul unei lunci comune, ce se dezvoltă între cele două rîuri. Începe printr-un larg con de dejecție, pe sub care o parte din apele Buzăului, dar mai ales ale Nișcovului, se preling către Călmățui. În cadrul acestui con, Buzăul și-a săpat o albie largă și două terase joase, mai bine dezvoltată fiind cea inferioară (3—4 m). Urmele acesteia se văd bine și la Tăbărăști, unde apare un martor de eroziune înconjurat de numeroase belciuge, denumite și coturi, și peste care apele Buzăului se revarsă în timpul viiturilor, trecînd peste Călmățui. Începînd de la Tăbărăști, dar mai ales din dreptul Cilibiei, nu se mai poate face o distincție netă între albia Buzăului și cea a Călmățuiului; este un șes întins, uneori cu sărături, cu grinduri și cu martori de eroziune, peste care Buzăul își trimite apele de viitură către Călmățui, formînd așa-numitele „buzoiele". În ceea ce privește Călmățuiul, el își adună apele dintr-o mulțime de izvoare presărate la periferia conului Buzăului. Mai bine conturat este malul său drept. Între localitățile Maxenu și Caragele, Călmățuiul își are conturat oarecum și o luncă proprie. Pietrișurile existente sub nisipurile albiei actuale sînt de tip carpatic și subcarpatic, ceea ce dovedește că pe aici a curs cîndva Buzăul.

Cîmpia Rîmnicului, deși situată la marginea subcarpaților, reprezintă o zonă mai puțin afectată de subsidență (în comparație cu Cîmpia Gherghiței sau cu Cîmpia Focșanilor). Formațiunile cuaternare, ca și pietrișurile de Cîndești, prezintă înclinări slabe dinspre piemontul Rîmnicului către cîmpia din față, spre deosebire de Cîmpia Gherghiței, unde pietrișurile mai vechi, ca și formațiunile pliocene, sînt puternic afundate. În partea de răsărit cîmpia este delimitată de lunca Buzăului și îi sînt specifice o serie de lacuri de tipul limanelor fluviatile; începînd cu Jirlăul, aceste lacuri și văile ce le alimentează reprezintă cursuri vechi ale Rîmnicului.

RESURSELE SUBSOLULUI

Judeţul Buzău nu dispune de mari zăcăminte de combustibili minerali, numărul acestora fiind limitat.

Dintre resursele subsolului, *petrolul* constituie în prezent principala bogăţie a judeţului. Zăcămintele de hidrocarburi sînt localizate în depozitele meoţiene, dar sînt extrase şi din cele sarmaţiene, tortoniene şi chiar cretacice. Alături de petrol, în sud-estul judeţului sînt cantonate însemnate zăcăminte de *gaze naturale*, a căror exploatare a început în ultimii ani.

Cărbunele existent este de slabă putere calorică, în cantităţi mici, ceea ce îl face neexploatabil. Se întîlneşte pe o suprafaţă de circa 125 ha în regiunea Ojasca, unde, de altfel, a fost extras, mai mult pentru nevoile locale, pînă în anul 1959.

Prezenţa în subcarpaţi (Istriţa, Măgura) a *calcarelor* a permis de mult timp luarea lor în exploatare. Există numeroase cariere, multe de interes local. Cele mai mari sînt la Ciuta, Vipereşti. Calcarele sînt folosite atît pentru amenajarea căilor rutiere judeţene şi comunale, cît mai ales pentru obţinerea varului.

În zona localităţii Pătîrlagele se extrag *nisipuri cuarţoase* şi *diatomită*. De la Crivineni, unde există o carieră de extracţie a nisipului cuarţos, acesta este transportat la Pătîrlagele, iar de aici spre Buzău, Scăeni, Azuga, unde este întrebuinţat la fabricarea sticlei. Diatomita se exploatează în carieră din dealul Burduşoaia, de pe stînga Buzăului, la confluenţa cu valea Sibiciului. Acest loc reprezintă sectorul accesibil exploatării, unde diatomita aflorează pe o suprafaţă mai mare, în cadrul depozitelor oligocene. În judeţ există şi alte aflorimente cu diatomită, însă dimensiunile reduse ale stratelor şi

calitatea slabă a acesteia, nu permit, pentru un moment, exploatarea ei.

La nord-est de Buzău (Simileasca), la Berca—Sătuc şi în sud-vestul oraşului Rîmnicu Sărat se exploatează *argila*, de calitate superioară, larg folosită în industria materialelor de construcţie. La nivel local, în majoritatea satelor din subcarpaţi, orizonturile de argilă sînt utilizate pentru confecţionarea de cărămizi sau în construcţia de case.

În albia Buzăului, a Rîmnicului şi a altor rîuri se găsesc rezerve importante de *pietrişuri* şi *nisipuri*, în multe locuri putîndu-se deschide balastiere de mare productivitate.

Pentru construcţii de locuinţe, sau pentru amenajarea terasamentului căilor ferate forestiere din zona montană sînt folosite *plăcile de gresie* de Tarcău sau de Kliwa.

Prospecţiunile geologice şi lucrările de foraj efectuate pentru depistarea de noi rezerve de petrol au evidenţiat prezenţa unor zăcăminte de *sare*, la diferite adîncimi, la Mînzăleşti, Bisoca, Brătileşti, Goideşti, ce pot fi luate în exploatare în viitor.

Alături de acestea, în subsolul judeţului sînt semnalate gipsuri şi chihlimbar. *Chihlimbarul*, datorită varietăţii de nuanţe şi dimensiunilor mari ale bucăţilor extrase, a fost căutat încă din secolul trecut, fără a constitui o operaţie permanentă. El a fost semnalat în perimetrul Mlăjet—Sibiciu—Colţi—Bozioru—Ploştina—Terca, în depozitele oligocene. Dimensiunile elementelor variază de la cîteva grame pînă la cîteva kilograme (pe Valea Boului, afluent al Sibiciului, a fost colectat un exemplar de 3,5 kg). Cele mai mari exemplare au fost găsite în albia Sibiciului, în apropiere de Colţi.

Ape minerale sulfuroase, *feruginoase*, *clorosodice*, uneori bogate în iod, se află la Siriu, Nehoiu, Monteoru, Fisici, Balta Albă, Strejeni, Nifon, Lopătari. Izvoarele de la Siriu-Băi, cu o temperatură medie de 30° C şi un debit de aproape 4 000 l/h oferă posibilităţi de tratament în boli reumatismale. Nămolul de la Balta Albă, cu un procent redus de substanţe organice, cu o concentraţie în săruri de 12 471,9 mg/kg (predomină ionii de clor, sodiu, magneziu), deşi cunoscut de foarte mult timp

pentru valoarea sa terapeutică, este în mai mică măsură folosit. Terapia, într-un cadru neorganizat, se practică sub formă de ungeri cu nămol, expunere la soare şi băi în lac.

BZ | CLIMA

Ca şi întreaga ţară, judeţul Buzău se încadrează în *climatul temperat continental*. Treptele de relief, ca şi poziţia sa la curbura Carpaţilor, introduc o serie de nuanţe locale, ce conduc la trei tipuri principale de climat : de munte, de deal şi de cîmpie.

Climatul de munte se caracterizează prin temperaturi medii anuale de 4—6° C (temperaturile medii cele mai ridicate sînt în luna iulie, iar cele mai scăzute în ianuarie şi februarie), prin gradienţii termici verticali cu valori medii de 0,3—0,4°/100 m, prin precipitaţii ce cresc cu altitudinea. Versanţii nordici şi nord-vestici sînt expuşi activităţii frontale şi advecţiei maselor de aer din vest, fiind frecvent acoperiţi de nori, iar cei orientaţi spre est au, în general, un cer mai senin. Suma precipitaţiilor depăşeşte evapotranspiraţia potenţială, fapt care asigură scurgerea de suprafaţă şi cea subterană.

Climatul de deal prezintă temperaturi medii anuale de 8—10° C ; în luna iulie temperatura medie oscilează între 19 şi 20° C. Precipitaţiile medii anuale sînt de 600—700 mm. Prezenţa numeroaselor depresiuni şi bazinete creează condiţii favorabile inversiunilor de temperatură, mai accentuate în sezonul rece al anului. Circulaţia generală atmosferică, dar mai ales configuraţia geomorfologică a zonei de curbură impun dezvoltarea vînturilor föhnale.

Climatul de cîmpie se caracterizează printr-o repartiţie relativ uniformă, în suprafaţă, a elementelor climatice. Tempe-

raturile medii anuale şi cele ale anotimpurilor de primăvară, vară şi toamnă sînt mai mari decît în regiunea de dealuri şi de munte. Precipitaţiile înregistrează valori sub 400 mm anual. Fenomenele de iarnă au o durată redusă, iar stratul de zăpadă este instabil şi discontinuu. Trecerile de la iarnă la vară sînt bruşte, desprimăvărarea fiind timpurie. Continentalismul este mai accentuat şi se manifestă printr-o frecvenţă mare a zilelor tropicale şi a ploilor torenţiale din timpul verii, iar iarna prin prezenţa viscolelor create de Crivăţ.

Caracteristicile fiecărui tip de climat, pentru întregul teritoriu al judeţului, reies mai pregnant din analiza fiecărui element climatic.

•

Repartiţia şi regimul temperaturii aerului poartă amprenta influenţei poziţiei geografice şi a reliefului. Se remarcă o creştere constantă a valorilor temperaturii *medii anuale* pe direcţia nord—sud, de la regiunile înalte (Lăcăuţi 1,6° C, Nehoiu 9,5° C), către cele cu altitudini mai scăzute (Pătîrlagele 9,7° C, Pîrscov 10,2° C, Buzău 10,8° C). În regiunea montană şi de deal se pot sesiza şi diferenţieri climatice între zonele joase depresionare şi culmile înalte. Mersul izotermelor (fig. 16) evidenţiază intrînduri de la sud către nord în cadrul depresiunilor mari şi a culoarelor de vale şi curbări inverse pe culmi. Cauza este legată de deschiderea largă către sud a principalelor artere hidrografice (Buzău, Bălăneasa, Slănic), care uşurează pătrunderea maselor de aer mai cald din cîmpie. Totuşi, temperaturile medii anuale mai ridicate sînt specifice numai depresiunilor şi bazinetelor subcarpatice amplasate pe văi largi, cum ar fi Pătîrlagele (9,7° C), Pîrscov (10,2° C), Cozieni (9° C), Gura Dimieni (9,7° C). Depresiunile şi bazinetele dezvoltate în zona montană şi pe reţeaua hidrografică secundară din subcarpaţi (Găvanu, Pinu, Trestioara) înregistrează temperaturi medii anuale mai scăzute faţă de zonele interfluviale, ca urmare a inversiunilor de temperatură deosebit de frecvente. Regiunile de cîmpie şi de deal înregistrează timp de zece luni pe an valori de peste 0° C, în timp ce în zona montană numai opt luni depăşesc această valoare (tabelul nr. 1).

Temperatura medie a lunii ianuarie înregistrează cele mai scăzute valori, şi anume între —3 şi —8° C, conform cu

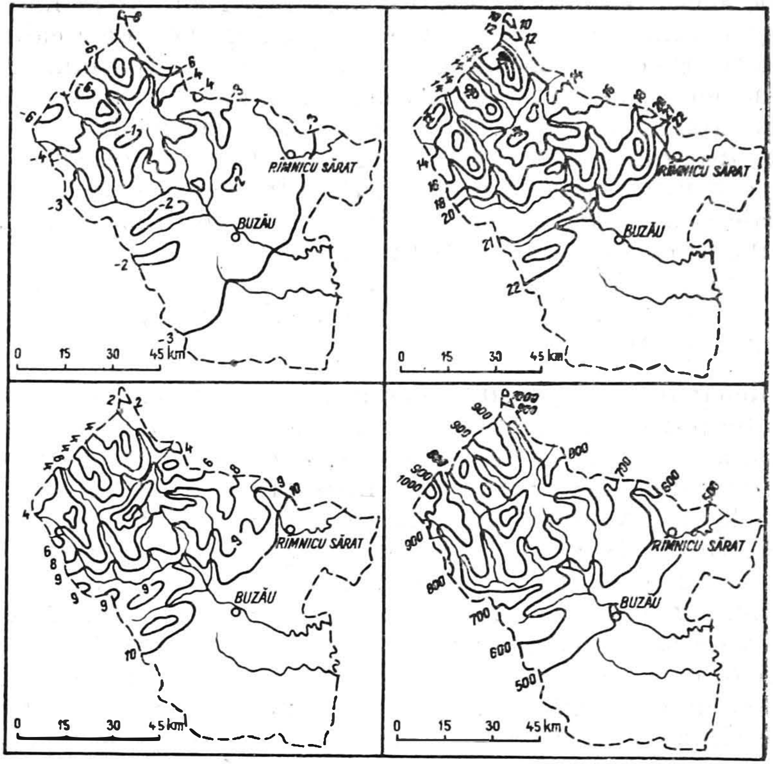

Fig. 16. — Hărţi climatice (după *Atlasul climatologic al Republicii Socialiste România*, 1966).

a, Temperatura medie a lunii ianuarie; *b*, temperatura medie a lunii iulie; *c*, temperatura medie anuală; *d*, precipitaţii medii anuale.

dispunerea principalelor trepte de relief (fig. 16). În zona subcarpatică se individualizează cîteva insule mai călduroase, ce ocupă zonele interfluviale Buzău—Nişcov, Bălăneasa—Sărăţel, Slănic—Cîlnău, dealul Istriţa şi sînt cauzate de inversiunile de temperatură, de prezenţa unor suprafeţe relativ plane a interfluviilor care favorizează menţinerea unui strat de zăpadă termoizolator şi de existenţa unei vegetaţii compacte de pădure.

Tabelul nr. 1

Temperaturile medii multianuale lunare şi anuale

Luna / Staţia	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Anual
Buzău	−2.8	−0.7	4.1	10.9	16.3	20.2	22.4	22.3	17.6	11.5	5.5	3.4	10.8
Pîrscov	−3.8	−0.6	3.8	10.4	15.9	18.6	21.1	20.6	16.0	10.5	5.2	3.2	10.2
Gura Dimieni	−2.9	−0.7	3.5	9.7	16.0	18.9	20.6	20.4	15.4	10.8	5.1	3.1	9.7
Cislău	−2.5	−0.6	3.5	9.6	14.7	18.0	20.4	20.2	15.0	10.3	5.2	3.2	10.0
Pătîrlage	−3.2	−1.1	3.8	9.7	14.4	17.7	20.3	20.2	15.3	10.0	5.1	2.4	9.6
Nehoiu	−2.4	−0.4	3.2	8.7	13.6	17.4	19.5	18.7	15.8	9.8	4.7	3.0	9.5
Lăcăuţi	−8.7	−9.1	3.4	0.2	4.3	8.3	10.7	9.8	6.7	3.0	0.6	1.0	1.6

Temperatura medie a lunii iulie reprezintă maximum anual pe tot teritoriul. Anotimpul cald, în ansamblu, se caracterizează prin valori termice ale căror limite variază între 10 şi 23° C (zona montană 10—16° C, zona de dealuri 16—21° C şi zona de cîmpie 21—23° C). Particularităţile termice ale lunii iulie se transmit şi în august. Intensitatea mărită a insolaţiei, proprie lunilor călduroase, provoacă încălzirea accentuată a regiunilor joase şi ridicarea temperaturii stratelor inferioare de aer, fapt ce măreşte contrastul vertical de încălzire. Astfel, se întîlneşte o diferenţiere termică mult mai mare decît în sezonul rece. Totodată apar şi unele izoterme caracteristice, cum sînt cele de 18 şi de 21°, care marchează trecerea de la zona de munte către cea subcarpatică, şi apoi spre cîmpie (fig. 16). Ele sînt o urmare a diferenţierilor altimetrice dintre aceste unităţi, care influenţează direct gradientul termic al lunilor respective.

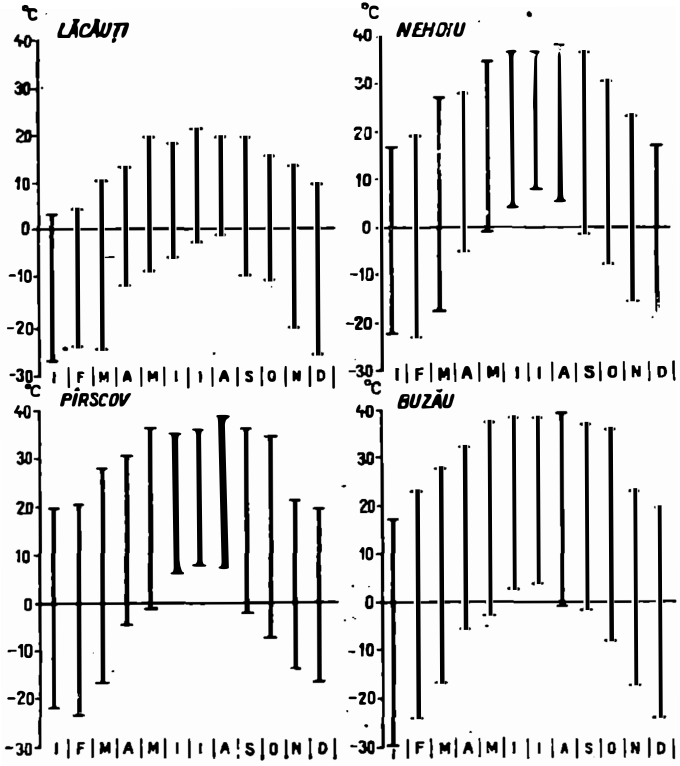

Fig. 17. — Valori termice extreme.

Valorile termice extreme excepţionale, înregistrate în judeţul Buzău, nu corespund lunilor celor mai călduroase şi răcoroase ale anului. Temperaturile cele mai ridicate au fost atinse în luna august (Nehoiu 38,0° C — 1952; Pîrscov 38,4° C — 1952; Buzău 39,6° C — 1951; Rm. Sărat 39,0° C — 1951), iar cele mai scăzute în februarie (Nehoiu —23,5° C — 1947; Pîrscov —23,6° C — 1954; Buzău —29,6° C — 1942; Rm. Sărat —26,2°C — 1940). Se remarcă contrastul accentuat din cîmpie(40—50°), în timp ce zona de dealuri şi de munte înregistrează o amplitudine cu 7—8° C mai mică (fig. 17).

Regimul îngheţului şi dezgheţului apare din momentul în care temperaturile scad sub zero grade. Data medie a apariţiei

primei zi de îngheţ este, în regiunea montană, 1 octombrie, în subcarpaţi 20 octombrie, iar la cîmpie în prima decadă a lunii noiembrie. Cel mai timpuriu îngheţ din zona subcarpatică se înregistrează la 25 septembrie (Pătîrlagele), iar în cîmpie cu trei zile mai tîrziu (28 septembrie, la Buzău). Data cea mai întîrziată a primului îngheţ s-a înregistrat în subcarpaţi la 22 septembrie, iar în cîmpie la 27 noiembrie. Unda de propagare a îngheţului se transmite de la nord către sud, ca urmare atît a treptelor de relief, cît şi a direcţiei de deplasare a maselor de aer nordic. Acestea pătrund prin trecătorile carpatice şi prin culoarul de vale al Buzăului, influenţînd mersul vremii în perioada de invazie a lor.

O dată cu intensificarea insolaţiei, posibilitatea de apariţie a îngheţului scade, înregistrarea lui în lunile tîrzii de primăvară constituind un fenomen rar. Data medie a ultimei zile de îngheţ este de 1 mai pentru zonele de munte, 21 aprilie pentru cele de deal şi 11 aprilie pentru cîmpie. Aceste date relevă deplasarea în sens invers a fenomenului de dezgheţ. Sub aspectul duratei perioadelor de îngheţ, valorile sînt foarte variate; se constată, totuşi, că numărul zilelor cu îngheţ creşte de la sud către nord (Buzău 149 de zile, Pătîrlagele 179 de zile).

Umiditatea relativă are importanţă în reglarea proceselor evapotranspiraţiei şi în formarea norilor şi a ceţii. Datele medii arată că valoarea cea mai mare a umezelii relative se înregistrează în luna ianuarie, datorită condiţiilor atmosferice specifice (munte 84%, deal 80%, cîmpie 84%). Cea mai scăzută umezeală apare în iulie (munte 72—80%, deal 64%, cîmpie 56%), ca urmare a creşterii temperaturilor aerului. În sezoanele de tranziţie, umezeala relativă înregistrează valori intermediare (munte 20—30%, deal 15—20%, cîmpie 10—20%).

Nebulozitatea cea mai crescută, în judeţul Buzău, se înregistrează în lunile de iarnă şi primăvară, cînd gradul de acoperire este de 6—7. Sezonul de vară şi începutul toamnei se caracterizează printr-un timp senin (3,5—5,5), accentuat în zona subcarpatică, ca urmare a efectelor föhnale. Numărul de zile cu cer acoperit creşte din zona de munte către cea de cîmpie.

Regimul precipitaţiilor, sub aspectul cantităţilor anuale, variază între 800 şi 1 200 mm în zona montană, 600—800 mm în cea de dealuri şi 400—500 mm în cîmpie. Semestrul cel mai ploios este aprilie—septembrie; în cadrul său, luna iunie înregistrează maximul de precipitaţii (Nehoiu 86,8 mm; Lopătari 100,4 mm; Cislău 71,9 mm; Gura Văii 73,8 mm; Nişcov 80,9 mm; Buzău 82 mm). În semestrul rece (octombrie—martie), cantitatea de precipitaţii căzută este mai redusă, deoarece circulaţia generală atmosferică este sub regim anticiclonal, iar procesele de convecţie termică mult diminuate. Minimul de precipitaţii apare în luna ianuarie cînd, în medie, la munte cad peste 35,3 mm, în zona dealurilor între 27,9 şi 29,4 mm, iar la cîmpie 27,9 mm. Cu toate acestea, în cadrul semestrului rece, în special în zona dealurilor subcarpatice, luna octombrie se remarcă printr-o cantitate medie mai ridicată a precipitaţiilor (47,0 mm).

Spaţial, regimul precipitaţiilor prezintă o serie de particularităţi legate de circulaţia generală a maselor de aer şi de cadrul natural. Astfel, precipitaţiile anuale şi lunare scad de la nord la sud, ca urmare a descărcării maselor de aer umed oceanic pe direcţia amintită şi totodată a scăderii altitudinilor reliefului; culmile orientate transversal faţă de direcţia principală a maselor de aer, cum ar fi dealul Ciolanu, sau cele care au în nordul lor o zonă depresionară (culmile Posobeşti, Hoţilor, Botanu), primesc o cantitate mai mare de precipitaţii, din cauza advecţiei termice (precipitaţii orografice); „golful" Buzăului înregistrează o cantitate de precipitaţii mai ridicată (Gura Nişcov 616,2 mm; Buzău 510,3 mm), ca urmare a încărcării atmosferei cu particule solide provenite din zona industrială sau cu praf loessoidal.

Prima zi cu zăpadă apare înainte de luna noiembrie, în zona montană; în subcarpaţi aceasta se înregistrează în jurul datei de 20 noiembrie, iar la cîmpie cu 10—20 de zile mai tîrziu. Apariţia primului strat de zăpadă este legată de regimul circulaţiei generale a maselor de aer şi de altitudinea absolută ca factor local.

Burniţa este, în cele mai multe cazuri, un fenomen specific pantelor vestice şi nord-vestice. Durează mai multe ore în şir, fără a însuma o cantitate mare de apă. *Bruma* este frecventă în nopţile de toamnă şi primăvară. Cele mai multe zile cu brumă apar în zona de deal şi de cîmpie în lunile noiembrie şi decembrie (Pătîrlagele 5,5 şi, respectiv, 6,5; Buzău 3,0 şi, respectiv, 4,2). *Poleiul* şi *chiciura* sînt fenomene de iarnă, dar se produc în condiţii atmosferice speciale. Înregistrări exacte există numai la Pătîrlagele, unde numărul mediu lunar al zilelor cu polei este de 0,5 (caracteristic lunilor decembrie şi ianuarie), în timp ce chiciura înregistrează un număr mediu de 0,1 zile în decembrie şi 0,2 zile în ianuarie.

Regimul eolian, în general, stă sub directa influenţă a maselor de aer vestice. Pe timp de iarnă, în zona de cîmpie şi la poala subcarpaţilor, apar invazii de aer rece, provenite din aria anticiclonului siberian, cunoscute, la noi, sub numele de Crivăţ. Ca o caracteristică locală este prezenţa föhnului, care întîlneşte condiţii favorabile de manifestare în zona de dealuri, deoarece configuraţia Munţilor Buzăului permite revărsări de aer din Transilvania, peste culmile lor, către zona subcarpatică. Prezenţa acestui fenomen, asociat cu alte condiţii climatice generale, se reflectă în existenţa unor specii vegetale termofile şi xerofile, cu regim termic specific. Condiţii optime de formare a föhnului întîlnim în zona dealurilor Istriţa, Ciolanu, Botanu, Hoţilor etc., evidenţiaţi şi prin cultura viţei de vie.

HIDROGRAFIA

Dispoziţia în trepte şi varietatea reliefului, condiţiile climatice diferenţiate şi complexitatea litologiei şi structurii geologice a regiunii se reflectă într-o multitudine de aspecte

pe care le îmbracă atît regimul scurgerii de suprafaţă, cît ş cel al apelor freatice şi subterane.

Ape freatice şi subterane. Varietatea litologică, tectonică şi structurală, specifică celor trei mari unităţi de relief, in fluenţează în mod direct distribuţia şi caracterul apelor subterane.

Zona montană corespunde flişului paleogen compus din facies grezos sau pelitic bituminos, cu fisuraţii fine, ce permi circulaţia şi acumularea apelor subterane. Cele mai bogate rezerve de ape subterane se întîlnesc, însă, în depozitele delu vio-coluviale, cantonate sub formă de lentile. Prezenţa lor este pusă în evidenţă prin izvoare numeroase, cu debite suficien de mari. Sînt cunoscute şi cîteva structuri hidrogeologice cu ape minerale, care au conţinut ridicat în H_2S, cum sînt cele de la Siriu, Lopătari, Nehoiu, Fisici.

Zona dealurilor subcarpatice se caracterizează hidrogeo logic prin existenţa a două sectoare. Cel situat la vest de valea Slănicului are o litologie şi tectonică variată (gresii şi marne nisipo-argiloase), ce permit circulaţia şi acumularea apelor subterane la mari adîncimi. În depozitele cuaternare, mai principale sînt stratele acvifere de la 3, 4, 5 şi 7 m. Prezenţa masivelor de sare, a argilelor sărate şi a gipsurilor influenţează chimismul apelor subterane, dîndu-le un grad ridicat de mine ralizare. Astfel se explică prezenţa numeroaselor izvoare cloro sodice, dintre care mai cunoscute sînt cele din dealurile Meledic Găvanele şi din văile Murătoarea, Scoroşeşti etc. Sectorul de la est de valea Slănicului se caracterizează prin predomi narea gresiilor, nisipurilor şi pietrişurilor, cu strate acvifere dispuse diferenţiat. Pe interfluvii, apele subterane se găsesc la mare adîncime, pe cînd în cadrul văilor, cele mai bogate rezerve acvifere sînt cantonate în depozitele proluviale şi de terasă. Ca o particularitate hidrologică apare concordanţa ce există între direcţia de curgere a apelor subterane şi înclinarea generală a reliefului (mai pregnantă în cazul piemontului Rîmnicului unde orizonturile acvifere se găsesc la 20—30 m adîncime). Mineralizarea apelor freatice din acest sector este destul de ridicată, înregistrîndu-se chiar o „zonalitate hidrochimică”

O menţiune aparte trebuie acordată conului de dejecţie al Buzăului. Grosimea mare a depozitelor aluviale ce se suprapun pietrişurilor de Cîndeşti şi prezenţa numeroaselor lentile argiloase permit formarea mai multor strate acvifere cu debite bogate.

În *zona de cîmpie*, formaţiunile cuaternare permeabile favorizează înmagazinarea unor importante cantităţi de apă. Alimentarea stratelor acvifere de adîncime se face din marginea externă a subcarpaţilor, unde apele sînt cantonate la 50—200 m. La contactul cu dealurile, unde predomină pietrişurile, se formează 1—2 strate acvifere, cu grosimi mari şi debite bogate (5—10 l/s), în timp ce spre exterior, unde depozitele devin mai fine, se găsesc strate acvifere mai subţiri şi cu debite mai mici (sub 1 l/s). Din punct de vedere al mineralizării, apele din cîmpie se încadrează în tipul hidrochimic bicarbonatat, cu o mineralizaţie totală de 0,650 gr/kg.

Apele curgătoare. Principala arteră hidrografică ce străbate judeţul şi care dirijează aproape întregul regim hidrologic este Buzăul[1]. El îşi adună apele de pe clina estică a Munţilor Ciucaş şi primeşte ca afluenţi, la Vama Buzăului [2], pe Buzoel şi Dălghiu. De aici curge prin Depresiunea Întorsura Buzăului, unde are un curs leneş şi sinuos, executînd şi un cot de peste 90°. Intră apoi în judeţul Buzău, unde străbate cele trei mari unităţi de relief : munte, deal şi cîmpie. Particularităţile fizico-geografice ale acestora se înscriu şi în aspectele morfohidrologice ale rîului. *Sectorul montan* al văii Buzăului prezintă o asimetrie pronunţată (afluenţii de partea stîngă — Zăbrătău, Harţagu, Caşoca şi Bîsca Rozilei — extind bazinul său mult către est). Pe partea dreaptă, Buzăul primeşte ca afluenţi principali : Valea Neagră, Siriu, Nehoiu, care nu au mare influenţă asupra regimului său hidrologic.

---

[1] Extremitatea estică a judeţului este brăzdată de bazinul Rîmnicului care, prin suprafaţa lui redusă, nu prezintă mare importanţă sub aspect hidrologic.

[2] Bazinul superior al văii Buzăului se desfăşoară pe suprafaţa a trei judeţe : Braşov, Covasna şi Buzău. În judeţul Buzău intră de la confluenţa cu pîrîul Metcu.

Legat de prezenţa bazinetelor, în sectorul montan în tîlnim două tendinţe generale de evoluţie hidrodinamică. Îı cadrul bazinetelor (Sasu, Broasca, Nehoiu—Nehoiaş, Păltineni Mlăjet etc.), prezenţa unei pante mai mici şi a unei secţiun mai largi contribuie la scăderea vitezei şi la o împrăştiere ε apei în cadrul luncii şi albiei minore. Ca urmare, energia ş competenţa rîului scad, iar debitul solid transportat include cu preponderenţă elemente cu diametrul redus. Din contră în sectoarele înguste ale văii, viteza şi puterea hidraulică ε rîului cresc, ca rezultat al măririi pantei în profil longitudina şi al îngustării profilului ei transversal. Dinamica rîului este deosebit de mare, mai ales la viituri.

În *sectorul subcarpatic*, majoritatea afluenţilor pe care Buzăul îi primeşte sînt văi autohtone dealurilor subcarpatice excepţie făcînd doar Bîsca Chiojdului, Sibiciul, Bălăneasa ş Slănicul. Printre afluenţii autohtoni, mai importanţi sînt : Pănă tăul, Sărăţelul, Murătoarea Pîclelor şi Nişcovul. Forma bazi nului se menţine şi aici asimetrică. Caracterul torenţial a precipitaţiilor, despăduririle masive, friabilitatea rocilor etc influenţează regimul hidrologic al Buzăului, dar mai ales a afluenţilor. Se remarcă o deosebire clară între regimul scurgeri afluenţilor autohtoni şi al celor alohtoni, care îşi menţin încă trăsăturile din sectorul montan. Din punct de vedere hidro dinamic, în sectorul subcarpatic se manifestă două aspecte un prim aspect îl dau afluenţii Buzăului, care au o dinamică cu caracter pulsatoriu (datorită litologiei, gradului redus de împădurire şi a precipitaţiilor torenţiale), ce se manifestă pe un fond general de adîncire continuă; al doilea aspect este dat de valea Buzăului, care îşi păstrează caracterele hidrodinamice specifice sectorului montan (se manifestă diferenţiat în zonele depresionare — Pătîrlagele, Cislău, Pîrscov—Berca — faţă de sectoarele înguste de vale).

În *sectorul de cîmpie*, Buzăul primeşte un număr redus de afluenţi şi de o importanţă minoră, a căror dispunere î conferă un caracter simetric. Caracteristic este coeficientu ridicat de sinuozitate şi despletire, iar spre avale prezenţa limanelor fluviatile (Amara, Balta Albă) şi a numeroaselor cursuri părăsite („buzoiele").

Regimul hidric al rîurilor rezultă din datele măsurătorilor efectuate la posturile hidrometrice de la Întorsura Buzăului, Harţagu, Nehoiu, Măgura, Buzău, Racoviţa (toate pe Buzău), Bîsca Rozilei pe rîul Bîsca, Cernăteşti, Potărnicheşti pe rîul Slănic, Alexandru Odobescu, Rîmnicu Sărat pe rîul Rîmnic.

D e b i t u l m e d i u m u l t i a n u a l în bazinele Buzău şi Rîmnic relevă o variaţie normală (Nehoiu 18,4 m^3/s ; Măgura 21,6 m^3/s ; Săgeta—Baniţa 25,2 m^3/s ; Rîmnicu Sărat 17,7 m^3/s) şi o etajare pe verticală, dictată de cele trei mari trepte de relief pe care se dezvoltă. Subcarpaţii introduc o notă aparte, prin rocile lor cu o scară mare a permeabilităţii, ce fac ca valorile debitelor medii multianuale să fie sensibil diferite de la un rîu la altul.

S c u r g e r e a m e d i e l u n a r ă prezintă o variaţie mai mare, înregistrînd mai fidel influenţa factorilor locali. Lunile de primăvară au valorile cele mai ridicate. Astfel, în zona de munte (postul Nehoiu) scurgerea medie lunară cea mai ridicată (81,0 mm) s-a înregistrat în luna aprilie, ca urmare a topirii întîrziate a zăpezilor. În zona dealurilor, datorită topirii timpurii a zăpezilor, valoarea scurgerii începe să crească încă din martie ; în aprilie se contopesc nivelele maxime din zona de dealuri cu cele propagate din zona muntoasă, realizîndu-se valoarea maximă a scurgerii medii lunare (Măgura 67,8 mm) ; în noiembrie are loc o uşoară creştere a debitului, ca urmare a ploilor tîrzii de toamnă. Peste cîmpie, Buzăul şi Rîmnicul înregistrează variaţii similare ale scurgerii medii, acestea fiind mult influenţate de regimul hidrologic al scurgerii în lunile de vară (august) şi începutul toamnei (septembrie—octombrie), cînd precipitaţiile sînt reduse. La munte, apariţia valorilor minime ale scurgerii coincide cu luna august, pe cînd în zonele de deal şi de cîmpie cu octombrie (deoarece aici sezonul ploios întîrzie cu aproape două luni).

S c u r g e r e a m e d i e s e z o n i e r ă este relativ diferenţiată de la un rîu la altul. Primăvara are loc scurgerea cea mai ridicată, ea reprezentînd aproximativ 50% din totalul scurgerii anuale. Valorile cele mai scăzute sînt înregistrate toamna (sub 13,3%). Vara scurgerea se menţine oarecum ridicată (25%).

S c u r g e r e a m i n i m ă se întîlneşte în două perioade distincte : una vara şi alta iarna. În ambele perioade, rîurile au o alimentare exclusiv subterană. Fenomenul se accentuează în subcarpaţi, din cauza rocilor mult mai permeabile. Pe alocuri au loc chiar fenomene de totală secare a apelor de suprafaţă. Din acest punct de vedere se deosebesc trei tipuri de rîuri : permanente, semipermanente şi temporare. În prima categorie intră Buzăul, Rîmnicul, Bîsca Mare, Bîsca Mică, Nehoiul, Sibiciul, Slănicul ş.a. Rîurile semipermanente seacă o dată la 3—5 ani ; în această categorie se încadrează Bălăneasa, Pănătăul, Pîclele, Valea Viei ş.a. Rîurile temporare seacă în fiecare an, fie în sezonul cald, fie îngheţînd total în timpul iernii ; fenomenul este tipic zonelor cu pietrişuri de Cîndeşti şi ca exemple pot fi date Nişcovul şi Cîlnăul.

S c u r g e r e a m a x i m ă se înregistrează în intervalul aprilie—noiembrie şi se manifestă sub formă de ,,undă'', relativ scurtă, în cadrul viiturii de vară sau de toamnă, nedurînd mai mult de 4—5 zile. Particularităţile reliefului, ca şi gradul ridicat al despăduririlor fac ca scurgerea maximă, concretizată prin viituri, să constituie un element hidrologic deosebit de important. Lunile iulie şi noiembrie sînt cele mai bogate în viituri. Ele se datoresc ploilor abundente de la sfîrşitul primăverii şi începutul verii şi topirii întîrziate a zăpezilor ; în noiembrie, viiturile sînt impuse de începutul sezonului ploios. De scurgerea maximă sînt legate inundaţiile foarte frecvente pe Buzău, Bîsca Rozilei, Slănic, Sărăţel, Bălăneasa. Pe rîul Buzău ele sînt prezente aproape în fiecare an, dar cu intensităţi diferite. Zonele cele mai afectate de inundaţii aparţin bazinetelor depresionare şi sectoarelor de confluenţă : Nehoiu, Pătîrlagele, Cislău, Pîrscov, Berca, regiunea din avale de Cîndeşti etc. Tot ca o particularitate a scurgerii maxime este şi fenomenul denumit ,,unda mare''. Aceasta reprezintă o creştere rapidă a nivelului apei, ca urmare a precipitaţiilor torenţiale, dar şi a unor condiţii fizico-geografice specifice bazinului hidrografic respectiv. Acest fenomen este prezent pe rîurile afluente Buzăului, cum sînt : Bîsca Rozilei, Bîsca Chiojdului, Bălăneasa, Pănătăul, Murătoarea Pîclelor, Slănicul, Nişcovul uneori se manifestă şi în anumite sectoare ale Buzăului, repre

zentînd transmiterea nivelelor ridicate de pe afluenţi, sau este impusă de configuraţia locală a perimetrului udat.

Regimul termic şi de îngheţ al rîurilor urmează, în general, desfăşurarea temperaturilor aerului. Temperaturile medii multianuale, înregistrate pe rîul Buzău, variază între 7,5 şi 10,9° C (Nehoiu 7,5° C, Măgura 8,9° C, Racoviţa 10,9° C), fiind pregnant influenţate de altitudine şi de particularităţile perimetrului udat. Temperaturile medii lunare cele mai ridicate au fost înregistrate în lunile iulie şi august (Nehoiu 14,4° C — iulie, 16,2° C — august; Măgura 18,2° C — iulie, 18,2° C — august; Racoviţa 22,8° C — iulie, 21,7° C — august; Bîsca Rozilei 14,9° C — iulie, 15,2° C — august; Rîmnicu Sărat 19° C — iulie, 18,6° C — august), iar cele mai coborîte în ianuarie şi februarie (Nehoiu 0,4° C — ianuarie, 0,7° C — februarie; Măgura 0,4° C — ianuarie, 0,8° C — februarie; Racoviţa 0,4° C — ianuarie, 0,6° C — februarie; Rîmnicu Sărat 0,2° C — ianuarie, 0,4° C — februarie).

În ceea ce priveşte fenomenele de îngheţ, data cea mai timpurie de apariţie a lor se înregistrează în prima decadă a lunii noiembrie, iar cea mai tîrzie în ultima decadă a lui martie. Dintre aceste fenomene, mai frecvente sînt podul de gheaţă la mal şi sloiurile. Durata medie a podului de gheaţă este de 25—60 de zile, excepţie făcînd bazinul Rîmnicului, cu o medie de 55—60 de zile. Durata maximă de menţinere a gheţei la mal şi a sloiurilor, atît în perioada dinaintea podului de gheaţă, cît şi după el, este de 20—50 de zile; în medie, numărul de zile în care s-au înregistrat astfel de fenomene pe rîurile judeţului este de 10—15, iar durata cea mai mică de 1—2 zile.

Regimul hidrochimic al rîurilor buzoiene este determinat, în principal, de structura geologică şi de climat. Prezenţa gresiilor, marnelor, argilelor, nisipurilor, loessurilor, a benzilor de sare şi gips determină apariţia, în apele rîurilor, a anumitor săruri solubile şi a unor suspensii minerale. În perioadele secetoase se înregistrează o creştere a mineralizării apelor, iar în cele ploioase precipitaţiile produc o eroziune puternică a solurilor, fapt ce influenţează negativ calitatea apelor. De asemenea se constată o creştere a mineralizării apelor în funcţie de treapta de relief: în zona de munte, apele au un caracter

sulfatat-bicarbonatat, cu mineralizare mijlocie; în zona de dealuri, mineralizarea creşte la 350—650 mg/l (din care sulfaţi 134—250 mg/l şi cloruri 30—125 mg/l; în zona de cîmpie, mineralizarea atinge 680—1 160 mg/l (din care cloruri 350—370 mg/l). O notă aparte o dau izvoarele sulfuroase de la Băile Siriu, Fisici şi Nehoiu, precum şi unele izvoare sărate din subcarpaţi.

Lacurile. Hidrografia judeţului Buzău este completată de un număr însemnat de ochiuri lacustre care, sub aspectul mărimii, al gradului de evoluţie şi al genezei, se prezintă foarte variat.

Lacurile naturale sînt cele mai numeroase. După originea cuvetei, ele pot fi separate în mai multe tipuri:

L a c u r i p e r i g l a c i a r e, între care cel mai reprezentativ este Lacul Vulturilor (fig. 5) din Masivul Siriu. A luat naştere prin acţiunea de nivaţie şi gelivaţie, precum şi prin deplasări masive de teren în condiţii periglaciare.

L a c u r i l e f o r m a t e î n t r e v a l u r i l e d e a l u n e c a r e sînt cele mai numeroase, fapt explicat prin intensitatea şi frecvenţa alunecărilor. Ele nu dăinuie prea mult timp şi apar grupate sau însoţite de numeroase zone mlăştinoase. Cele mai frecvente se întîlnesc pe valea Sărăţelului, dar şi în alte locuri unde domină marno-argilele şi despăduririle. Printre acestea amintim: grupul lacurilor de la Joseni, lacurile de la Policiori, lacurile de pe valea Grabicina, lacul Odăile—Bădila (fig. 18) şi lacul de la Mlăjet.

L a c u r i d e b a r a j n a t u r a l se întîlnesc în zona montană şi în subcarpaţi şi apar atunci cînd masa alunecată ajunge în albia minoră a rîurilor, acoperind-o total. În cazul barării parţiale (peste 75% din albia minoră) apar numai procese locale de lăcuire. În prima categorie intră Lacul Tîlharilor de pe valea Hînsaru (afluent a Bîscei Mari), lacurile de pe valea Caşoca (la kilometrul 4,2 şi 9,2); barări parţiale apar frecvent pe Bîsca Mică, Bîsca Mare, Buzău. Urmele unor lacuri de baraj, scurse natural sau prin intervenţia omului, s-au păstrat pe valea Mreaja (afluent al Siriului), pe Buzău (în amunte de Siriu-Băi), în amunte de confluenţa Bîscei Rozilei cu Buzăul, la intrarea Buzăului în chei.

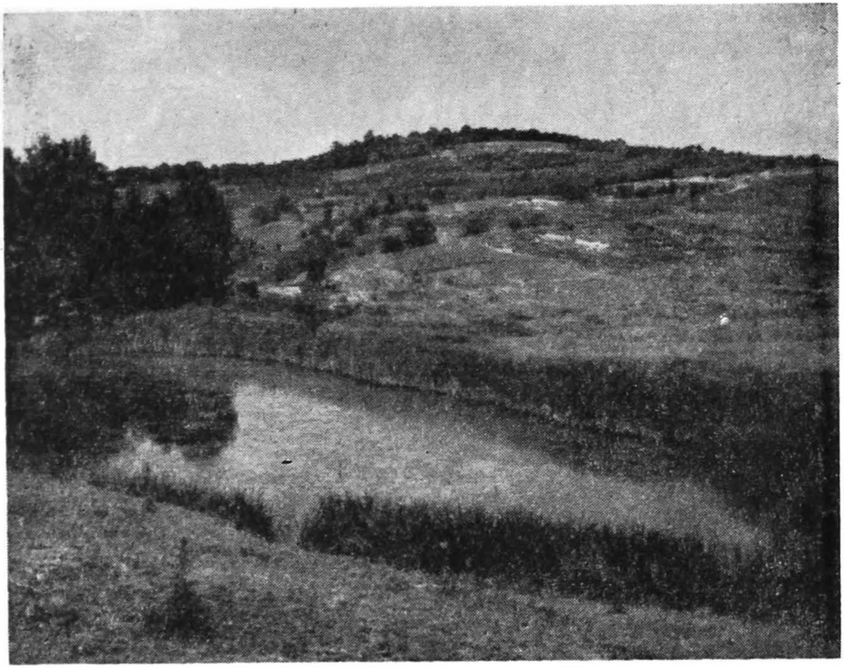

Fig. 18. — Lac de alunecare la Odăile—Bădila.

O c h i u r i l e d i n c r a t e r e l e v u l c a n i l o r n o r o i o ş i au dimensiuni mici, formă circulară şi caracter efemer. Se întîlnesc la Pîclele şi Beciu.

L a c u r i l e c a r s t o s a l i n e sînt legate de fenomenele de dizolvare şi tasare existente de-a lungul ivirilor de sare. Stadiul incipient, de pseudodolină, apare cînd apa precipitaţiilor stagnează şi dizolvă orizonturile superficiale de gresii sau marne salifere, fără a ajunge la masivul de sare. Cînd infiltraţia a ajuns la masivul de sare determină subminări şi tasări, creînd depresiuni adînci. Faza cea mai avansată se caracterizează prin individualizarea unei cuvete lacustre de mărimi apreciabile şi prin căptuşirea fundului cu material mîlos de pantă, ce întrerupe legătura cu masivul de sare, făcînd ca apa lacului să se îndulcească. Lacurile aflate în primele două faze se întîlnesc în grupul de la Meledic. Pentru a doua categorie, mai repre-

zentative sînt lacul de la Odăile, amplasat la izvoarele văii Murătoarea (cu axele de 22/11 m, iar adîncimea de 1,85 m), şi Lacul cel Mare, de la Meledic.

L i m a n e l e f l u v i a t i l e se desfăşoară în lungul văii Buzăului, în sectorul de cîmpie, şi sînt reprezentate prin Amara şi Balta Albă. Ultimul este mai mare (lungimea 6,5 km, lăţimea maximă 2,5 km şi adîncimea de 2 m), conţinutul în săruri ridicat făcîndu-l salmastru; nămolul îi dă şi o oarecare valoare terapeutică. Lacul Amara este dulce, fiind alimentat de un pîrîu, dar şi de un canal din Buzău, ceea ce a permis menţinerea unui procent redus al salinităţii.

Lacurile artificiale sînt reduse ca număr şi tipuri. Există cîteva pentru prelucrarea cînepei (pe valea Trestia), sau pentru pescuit (Ruşavăţu). În viitorii ani, prin ridicarea sistemului de baraje pe Buzău şi Bîsca, vor apare, şi în această parte a patriei, lacuri mari de retenţie, în scopuri hidroenergetice şi de regularizare.

SOLURILE, VEGETAŢIA, FAUNA ŞI REZERVAŢIILE NATURALE

Solurile. Judeţul Buzău se află, prin poziţia sa geografică, în cadrul ariei de contact dintre domeniul pedogeografic central-european şi cel est-european, situaţie reflectată în distribuirea zonală a solurilor. Varietatea şi complexitatea reliefului şi tipurile de vegetaţie au determinat trecerea de la zonalitatea latitudinală a solurilor la desfăşurarea lor etajată. Totodată, masiva intervenţie antropică, în ultimele secole, a dus la puternice schimbări ale caracterelor morfologice şi chimice ale solurilor şi, uneori, chiar la completa lor înlăturare prin eroziune.

În general, în repartizarea solurilor, factorul primondial îl constituie treptele de relief. Ceilalţi factori naturali, şi mai

ales roca, imprimă anumite caractere pe fondul general al distribuției impuse de relief. Marnele și argilele determină dezvoltarea în regiunea subcarpatică a pseudorendzinelor, calcarele a rendzinelor, iar nisipurile de la sud de Călmățui a cernozimurilor puternic levigate. În zonele depresionare subcarpatice, cu stratul freatic la mică adîncime, s-au dezvoltat lăcoviști. În cîmpie, prezența aproape de suprafață a apelor freatice bogate în săruri a condus la formarea de solonceacuri, solonețuri, solodii. Înlocuirea pădurilor, în zona montană, cu pajiști secundare duce la transformarea treptată a solurilor podzolice în soluri brune de pajiști.

Solurile treptei montane (fig. 19) se compun din podzoluri humico-feriiluviale și soluri brune argilo-humice, iar în locurile acoperite cu pajiști apar solurile brune și brun acide de pajiște. În Siriu, Penteleu și parțial Podu Calului, influențele bioclimatice sînt deosebit de puternice în aria pădurilor de conifere și a pajiștilor secundare. Aici, umiditatea accentuată și temperaturile scăzute fac ca descompunerea masei organice să se realizeze mai greu, iar humusul rezultat să aibă o puternică aciditate. Pe pantele accentuate se dezvoltă solurile brune acide, pe cînd în locurile puțin înclinate, care permit menținerea umezelii și chiar dezvoltarea de sfagnete, apar podzoluri de destrucție cu mult humus brut. La altitudini mai mici (corespunzător pădurilor de fag, fag și rășinoase) intervine ca factor important și roca. Pe faciesul gresiei de Tarcău se dezvoltă soluri brune și brun acide mezobazice, bogate în material scheletic cu un grad de podzolire argiloiluvială redus. Pe versanții nordici și ai văilor înguste acidificarea este mai accentuată. Faciesul de Kliwa, mult mai variat petrografic (menilite, disodile, gresii), permite dezvoltarea unei game mai largi de soluri podzolice, ce fac trecerea de la podzolul argiloiluvial puternic pseudogleizat (pe menilite), la podzolul ferihumico-iluvial (pe gresia de Kliwa). Pe deluviile de alunecare se dezvoltă soluri brune, în diferite grade de gleizare, iar în luncile rîurilor principale (Buzău, Bîsca Mare, Bîsca Rozilei, Siriu), soluri aluviale. Pe brînele structurale din Siriu, Penteleu, Viforîta și în zona rîpelor de desprindere a alunecărilor se individualizează litosoluri.

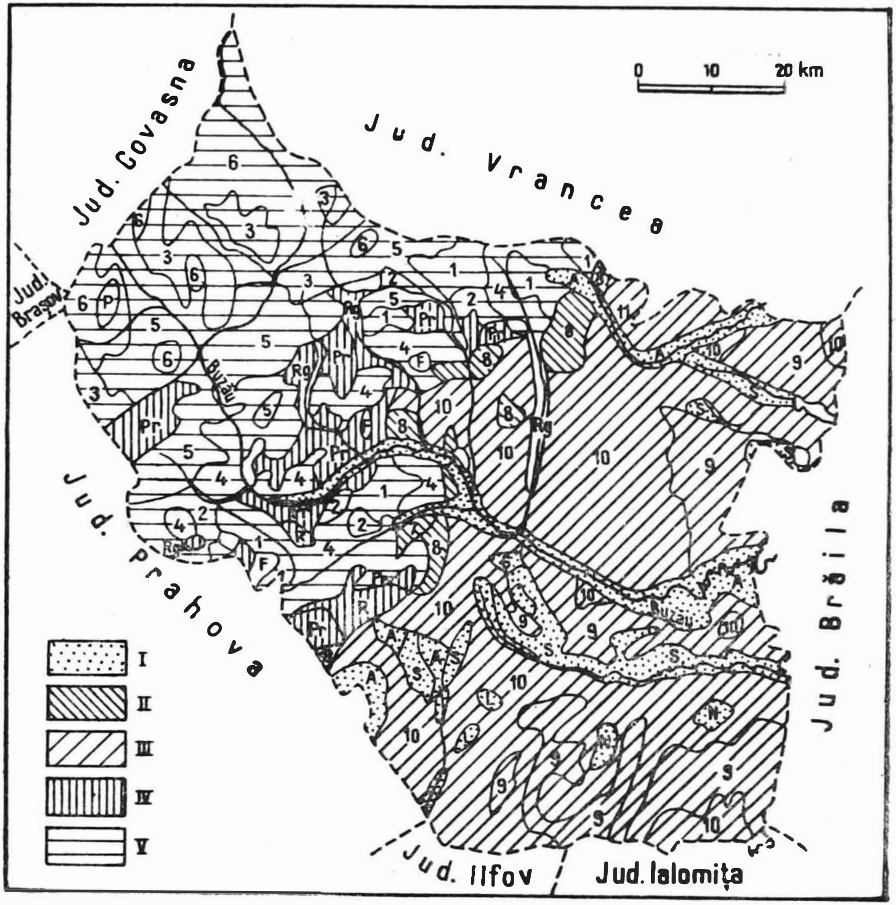

Fig. 19. — Harta solurilor (după *Harta solurilor Republicii Socialiste România*, 1970).

I, Soluri brune: *1.* argiloiluviale sau podzolite; *2.* argiloiluviale brune inclusiv podzolite slab; *3.* oligo-mezobazice și oligobazice; *4.* brune și argiloiluviale brune: *5.* brun acide și argiloiluviale brune podzolite; *6.* brune podzolice (feriiluviale); **II, Soluri cenușii:** *7.* cenușii închise și cernoziomuri levigate podzolite; *8.* argiloiluviale cenușii; **III, Cernoziomuri:** *9.* ciocolatii și castanii; *10.* levigate slab. moderat; *11.* carbonatice; **IV, Soluri litomorfe:** *R.* rendzine; *P.* pseudorendzine; **V, Soluri hidromorfe, halomorfe și slab dezvoltate:** *F.* soluri negre argiloase foarte humifere; G. soluri gleice; *L.* lăcoviști; *S.* solonceacuri, solonețe, solodii: *Rg.* regosoluri; *A.* soluri aluviale; *N.* nisipuri.

Solurile treptei subcarpatice se caracterizează printr-o varietate mai mare de tipuri și subtipuri. Solurilor zonale, impuse de altitudine și climat (brune și brune podzolite), li se interpun soluri intrazonale legate de rocă (rendzine, pseudorendzine), de pantă și de umezeală mai accentuată (soluri gleice, humico-gleice), de microformele de relief (soluri de luncă, litosoluri); sînt prezente și pătrunderi ale solurilor de cîmpie (în podișul Rîmnicului și pe pantele sudice ale subcarpaților), cauzate de un topoclimat favorabil.

În nord, la contactul cu zona montană, se dezvoltă încă solurile podzolice (în special pe gresii). Pe menilite și disodile s-au format solurile brune și negre. La vest de valea Buzăului, în bazinetele depresionare, apar soluri negre de fîneață și pseudorendzine, iar în locurile puternic umezite soluri gleice; pe culmile ce le delimitează sînt soluri brune, în diferite grade de podzolizare. La est de Buzău, procesele de eroziune și alunecările au dus la înlăturarea, pe mari suprafețe, a păturei de sol sau a unor orizonturi ale acesteia. Ca urmare, alături de soluri brune, brune-gălbui, argiloiluviale podzolite, apar și soluri în diferite stadii de degradare, uneori chiar roca la zi. Prezența marne lor și argilelor, mai ales în depresiuni, determină formarea, pe locurile mai puțin umezite, a pseudorendzinelor, iar în acelea puternic umectate a solurilor negre de fîneață. De altfel, pseudorendzinele, litosolurile ocupă suprafețe foarte întinse, desfășurîndu-se sub forma unei benzi de la Buzău pînă la Cîlnău. Prezența rocilor cu un bogat conținut în săruri determină, local, dezvoltarea solurilor sărăturoase (Lopătari, Valea Sibiciului, Policiori etc.). În grupa sudică a subcarpaților buzoieni, pe depozitele de Cîndești și pe gresii se desfășoară soluri brune podzolite, podzoluri argiloiluviale, iar pe versanții cu expunere nordică soluri brune acide. De calcarele din masivele Istrița și Ciolanu sînt legate rendzinele și pseudorendzinele. Baza versanților, constituită din marne cu gipsuri și tufuri dacitice, este acoperită cu soluri brune de pădure și pseudorendzine. Depresiunea Nișcovului este căptușită cu soluri brune, puternic podzolite în special pe locurile puțin înclinate sau expuse spre nord.

În piemontul Rîmnicului, solurile formate pe nisipuri, pietrişuri şi depozite loessoide fac trecerea de la cele caracteristice dealurilor (soluri brune în diferite grade de podzolire) la cele specifice regiunii de cîmpie (cernoziomuri levigate).

Solurile cîmpiei evidenţiază, prin tipurile şi subtipurile existente, o succesiune de stadii şi faze în procesul de solificare a aluviunilor. Apar astfel aluviuni, soluri aluviale, cernoziomuri tinere, cernoziomuri în diferite grade de levigare. Solurile tipice — cernoziomurile levigate — se desfăşoară în toată regiunea, cele mai evoluate aflîndu-se la zona de contact cu subcarpaţii (glacisul Istriţei, piemontul Rîmnicului), pe interfluviul dintre Călmăţui şi Ialomiţa şi în Cîmpia Rîmnicului. Spre est, locul acestora este luat de cernoziomuri ciocolatii şi castanii (soluri tipice stepei). Zona de divagare a Buzăului, prin prezenţa stratului acvifer aproape de suprafaţă, determină gleizări sau salinizări. Aici se formează cernoziomuri levigate de fîneaţă, lăcovişte, iar în locurile lipsite de drenaj apar sărături (solonceacuri, soloneţuri, solodii). Acestea din urmă se găsesc în două sectoare : în sudul Cîmpiei Rîmnicului, în lungul văilor scurte, secate, dar cu ape freatice la mică adîncime), şi pe valea Călmăţuiului (solenceacuri şi soloneţuri pe părţile mai înalte şi svîntate, lacovişti pe cele joase). Pe nisipurile de la sud de Călmăţui există cernoziomuri levigate nisipoase şi nisipuri în solificare.

În judeţ există şi soluri îngropate şi fosile, ce pot fi observate în deschiderile naturale create de Rîmnic, Cîlnău, Slănic, Buzău etc., la trecerea prin piemont, sau în fruntea teraselor ; sînt cernoziomuri levigate sau cernoziomuri tinere. Acoperirea lor s-a produs în perioade de aluvionare intensă sau de depuneri importante de praf eolian sau levigat.

Vegetaţia şi fauna. Poziţia geografică şi relieful judeţului au condus la o mare bogăţie de elemente faunistice şi de vegetaţie. Este de remarcat şi interferenţa, pe aceste locuri, a ariilor de răspîndire a unor specii caracteristice Europei sudice, vestice şi estice. Pe fondul general al provinciilor biogeografice (dacică şi pontică), aceste elemente s-au constituit în complexe şi etaje biogeografice, în a căror repartizare un rol de bază l-a avut structura reliefului. Se pot cita urmă-

toarele complexe: tufișurile subalpine, pădurile de rășinoase de tip boreal cu predominarea netă a molidișurilor, pădurile de tip subatlantic din domeniul fagului, pădurile de gorun și mixte de tip central-european (toate aparțin provinciei dacice); în cîmpie se desfășoară stepa și silvostepa, prelungiri ale provinciei pontice.

În distribuția vegetației și mai ales în aceea a unor specii de animale a intervenit mult și omul. Defrișările au dus la schimbarea peisajului natural pe mari suprafețe. În aceeași măsură, practicarea abuzivă a vînatului și pescuitului au determinat împuținarea numărului de indivizi din anumite specii, sau dispariția acestora. Această situație a impus punerea spre ocrotire a anumitor zone sau specii de plante și animale.

Etajul subalpin se desfășoară pe toate golurile montane, de la 1 400—1 450 m în sus. Hărțile din secolul al XVIII-lea indică existența pe culmile Penteleului, Lăcăuțului sau chiar în Siriu a unor suprafețe lipsite de păduri, limitate la crestele cele mai înalte din aceste masive (peste 1 600 m). Coborîrea limitei etajului subalpin a fost legată de dezvoltarea păstoritului și de exploatarea forestieră. Altitudinea mică și slaba masivitate au făcut ca numărul de specii caracteristice etajului subalpin să fie redus (fig. 20). Dintre acestea, jneapănul (*Pinus montana*), smirdarul (*Rhododendron kotschyi*), sălciile pitice (*Salix nana*) etc. apar doar în cîteva puncte. În schimb, ienuperul (*Juniperus sibirica*) este foarte extins în Siriu (la peste 1 500 m) și în Penteleu (la peste 1 550 m). Către etajul pădurilor, pajiștile se îmbină cu arbuști și arbori izolați ce nu depășesc 4 m înălțime și care datorită vînturilor predominante pe anumite direcții au aspectul unor steaguri. Caracteristice sînt tufișurile dese și greu de străbătut, cu ramuri tîrîtoare, puternic ancorate de sol ale ienuperilor, iar la obîrșiile văilor și în locurile adăpostite acelea ale aninilor (*Alnus virdis*) și afinilor (*Vaccinium myrtillus*, *V. uliginosum*); spre vîrfuri ele devin tot mai rare, ienuperul însă capătă o extensiune mult mai largă, uneori îmbinîndu-se cu tufe de smirdar (*Rhododendron kotschyi*). În unele locuri (în Siriu), aceste tufe au fost distruse prin tăiere sau ardere, rezultînd suprafețe mai mari pentru pășunat. Pe aceste terenuri s-au instalat formații de

iarba stîncilor (*Agrostis rupestris*), păiuşcă (*Festuca supina*) şi ţăpoşică (*Nardus stricta*), în asociaţii diferite, în funcţie de expunere, pantă, sol şi umiditate. Iarba stîncilor este răspîndită pe pante mai accentuate, cu soluri scheletice; păruşca pe versanţii nordici, pe soluri turboase acide, în timp ce ţăpoşica şi strigoaia (*Veratrum album*) se dezvoltă pe suprafeţele degradate prin păşunat. Pe versanţii puternic expuşi vîntului se întîlnesc variante cu mulţi licheni şi muşchi. În vecinătatea stînelor şi mai ales în jurul staulelor se dezvoltă o vegetaţie nitrofilă cu măcriş (*Rumex obtusifolius*), urzică mare (*Urtica dioica*), hiruşor (*Poa anua*), rocoină (*Stellaria media*).

În cadrul fitocenozelor, în afara speciilor amintite se întîlnesc numeroase plante cu flori viu colorate, care schimbă de mai multe ori cromaticul pajiştilor. Dintre acestea, stînjenelul de munte (*Iris ruthenica*), parpianul (*Antonaria diorica*), rotunjoara (*Homogyne alpine*), garoafa (*Dianthus temifolius*), genţiana (*Gevitiona carpatica*), toporaşul de munte (*Viola declinata*), coacăza (*Bruckenthalia spiculifolia*) sînt frecvent întîlnite în golful subalpin din Siriu şi Penteleu.

Sub creasta Mălîiei, pe Viforîta şi în nordul Penteleului, în unele microdepresiuni în care au existat lacuri, dezvoltarea abundentă a vegetaţiei a dus la apariţia unor mlaştini oligotrofe cu *Sphagnum*, roua cerului (*Drosera*), poroinic (*Orchis cordiger*), bumbăcăriţe (*Eriophorum vaginatum*, *E. gracile*), rogoz, stelariţă (*Stellaria alsine*). Într-o fază avansată de tinov se află „Lacul Sec" de pe Mălîia, precum şi ochiurile de pe suprafaţa structurală a Viforîtei.

Domeniul subalpin buzoian este mai puţin populat cu animale, în special datorită dimensiunilor reduse şi mai ales prezenţei omului. Totuşi, prin tufe de ienuperi sau afine vieţuiesc numeroase păsări, mai comune fiind: cinteza alpină (*Montifringilla nivals*), fîsa alpină (*Anthus spiroleta*), pietrarul (*Oenanthe oenanthe*), mărăcinarul (*Saxicola rubetra*), sturzul de piatră, ulii. Pe stîncărie adesea pot fi zărite cîteva specii de reptile, dintre care vipera comună şi şopîrla de munte sînt mai frecvente. Vara, seara sau dimineaţa, dar uneori chiar ziua, în jurul stînelor sau tîrlelor dau tîrcoale urşii şi lupii,

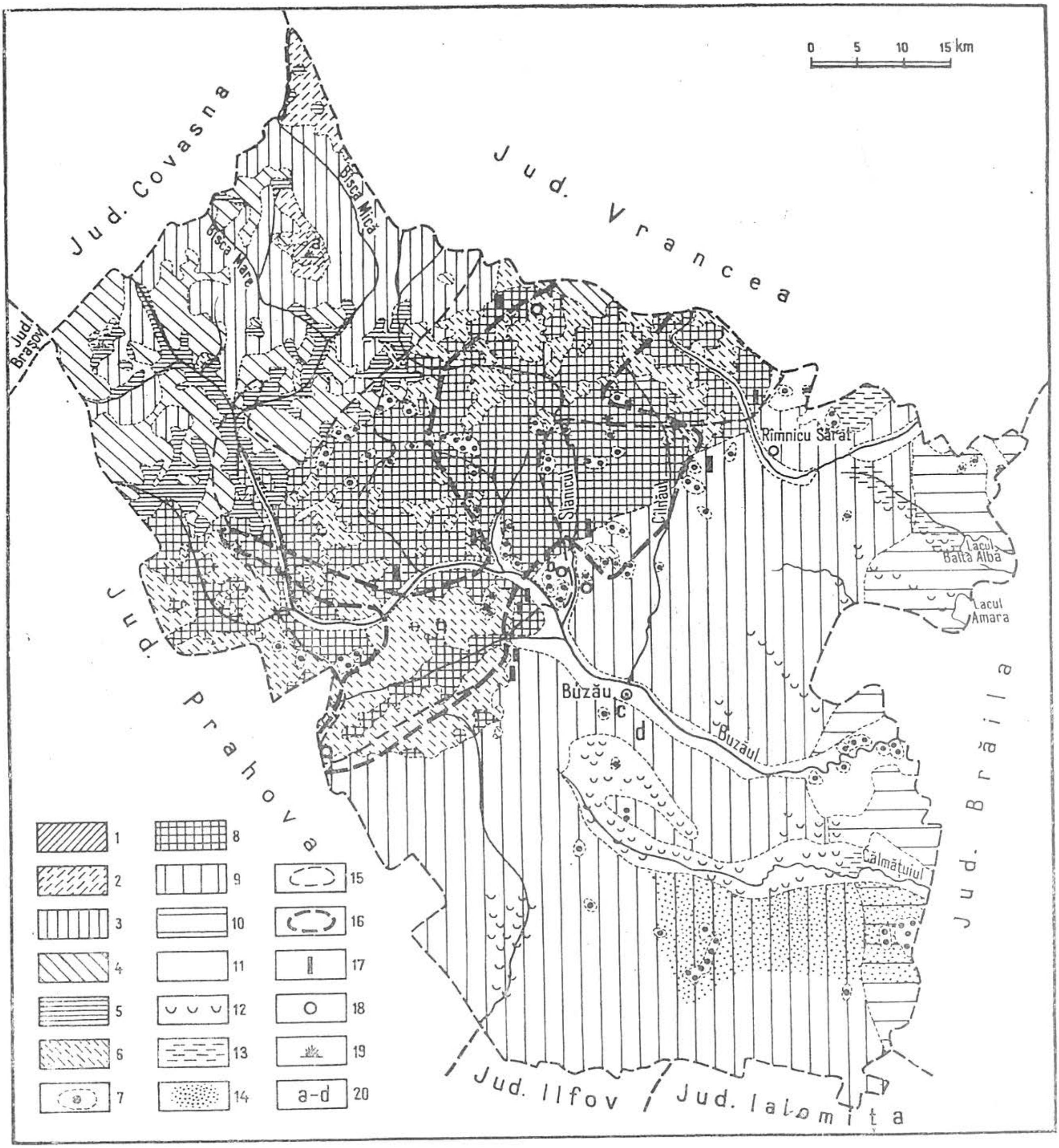

Fig. 20. — Harta vegetației (după S. Pașcovschi și N. Doniță, 1967, cu modificări).

1 Pajiști și tufișuri subalpine; *2*, păduri de molid; *3*, păduri amestecate de fag, molid și brad; *4*, păduri de fag; *5*, pajiști montane secundare pe locul pădurilor de molid, brad și fag, *6*, păduri de gorun gorun și fag; *7*, păduri de stejari; *8*, terenuri agricole și pajiști secundare pe locul pădurilor de quercinee; *9*, silvostepă; *10*, stepă; *11*, vegetație de luncă; *12*, sărături; *13*, teren mlăștinos; *14*, vegetație de nisipuri; *15*, arealul mojdreanului; *16*, arealul scumpiei *17*, liliac sălbatec; *18*, cărpiniță; *19* tinov; *20*. *a*, rezervațiile de conifere din Penteleu; *b*, Rezervația geologică și botanică de la Pîclele Mari și Pîclele Mici; *c*, parcul Crîng; *d*, rezervațiile de frasin de la Spătaru și Frasin.

care folosesc tufişurile ca ascunzători în aşteptarea prăzii. Lumea animală este întregită de numeroase specii de fluturi, gasteropode etc.

Etajul coniferelor se remarcă prin predominarea molidului (*Picea excelsa*). Secundar se adaugă bradul (*Abies*) şi unele exemplare de pin, tisă. De cele mai multe ori pinul apare la baza versanţilor sudici, fiind plantat (Gura Teghii, Varlaam). Pădurile de molid pure sînt limitate ca suprafaţă şi apar doar în Siriu (în nord) şi în Penteleu. Ele sînt în amestec cu făgete şi se desfăşoară de regulă între 1 200 şi 1 400 m. Molidişurile sau brădetele pure apar la peste 1 400 m. Păduri pure de molid se întîlnesc şi la înălţimi mult mai mici (1 000—1 100 m), însă ele sînt în întregime plantate. Limita superioară a fost mult coborîtă prin tăiere. Uneori, defrişarea a fost atît de intensă încît s-a ajuns ca pădurile de fag să intre în contact direct cu etajul pajiştilor subalpine (sudul Siriului, Podu Calului, Monteorul). Contactul cu etajul subalpin este de regulă subliniat de prezenţa indivizilor izolaţi, scurţi, adesea sub formă de „steag", a tufişurilor de afini şi ienuperi. Aici, pădurile înaintează, cel mai mult, pe văile cu expunere nordică şi nord-vestică, ajungînd pînă la 1 550—1 600 m. Structural, în molidişurile pure (Penteleu) se întîlnesc numeroşi arbori foarte vechi (300—400 de ani). Solul scheletic, acid, umed permite dezvoltarea diferitelor briofite, precum şi a unor specii de plante ierboase (pedicuţa, măcrişul iepurelui, clopoţelul, părăluţa de munte etc.).

Pajiştile sînt bogate în graminee (mai ales *Festuca rubra*), alături de care se întîlnesc rugi de zmeură şi mure (*Rubus idaeus* şi *R. hirtus*), fragi (*Fragaria vesca*), numeroase specii de viorele, clopoţei, ciuboţica cucului (*Primula carpatica*).

În lungul apelor şi în general în locurile umede vieţuiesc cîteva specii de muşchi, piciorul cocoşului, izmă, broscăriţa, iar în microdepresiunile din spatele valurilor de alunecare formaţiuni turboase.

În afara unor specii de nevertebrate prezente numai în litiera acestor păduri, majoritatea lumii animale este comună etajului de conifere şi celui de foioase.

Etajul foioaselor se subdivide în cîteva subetaje:

S u b e t a j u l f a g u l u i se desfăşoară, de regulă, între 700 şi 1 250—1 300 m, dar se extinde în asociere cu gorunul şi, respectiv, molidul şi în afara acestor limite. Extensiunea pădurilor de fag compacte şi pure spre sud subliniază cel mai bine în peisaj contactul dintre zona subcarpatică şi cea montană pe aliniamentul: Chiojd—Sibiciu—Lopătari. Spre nord ele îmbracă în întregime versanţii masivelor montane buzoiene, intrînd de la 1 100 m în amestec cu bradul şi molidul. Existenţa unor particularităţi de ordin microclimatic şi edafic, impuse de expunerea şi de configuraţia reliefului, creează local aspecte diverse în componenţa asociaţiilor vegetale. Pe văile largi (Bîsca Rozilei, Bîsca Chiojdului, Buzău), la baza versanţilor, fagul apare în asociere cu arinul (*Alnus incana*), alunul (*Corylus avellano*); pe văile înguste umbroase şi cu umezeală accentuată alături de el apar paltini (*Acer pseudoplatanus*), ulmi (*Ulmus montana*) şi o serie de specii hidrofile. Dintre arbuşti, frecvenţi îndeosebi la marginea pădurii, se remarcă tulchinul (*Daphne mezereum*), socul negru şi socul roşu (*Sambucus nigra, S. racemosa*). În general, arbuştii apar în arealele despădurite şi lipsesc complet în interiorul pădurii de fag. Aici se dezvoltă plante secundare, adaptate la diferitele condiţii pe care le impune sezonier pădurea de fag. Primăvara înfloresc plantele geofite, iar după înfrunzirea completă a pădurii acestea sînt înlocuite cu plante ombrofite.

În zonele defrişate recent se dezvoltă asociaţii cu păruşcă, ţăpoşică, fragi, zmeură, mure etc. Treptat ele sînt înlocuite de păduri de tranziţie cu specii iubitoare de lumină (plopi, sălcii, mesteceni, arini), iar într-o fază înaintată de refacere a pădurii, de către fagi.

Păşunile secundare şi fîneţele larg desfăşurate la baza versanţilor şi în apropierea localităţilor sînt formate din asociaţii cu ovăscior (*Arrhenatherum elatius*), păruşcă, firuţă (*Agrostis tenuis*).

Lumea animală este bogată, condiţiile de viaţă din pădurile de fag şi molid fiind deosebit de favorabile. Se poate remarca chiar existenţa cîtorva „strate" de viaţă animală, începînd cu solul şi frunzarul bogat în insecte, viermi, moluşte,

miriapode etc. şi terminînd cu coronamentul arborilor, în care îşi duc viaţa păsări, insecte şi unele mamifere. Cerbul (*Cervus elaphus carpathicus*), larg răspîndit în Carpaţii Orientali, prezent şi în munţii buzoieni, constituie una din podoabele de preţ a acestor păduri. Aproape peste tot în pădurile buzoiene se întîlnesc urme ce aparţin porcilor mistreţi (*Sus scrofa*). În arbori îşi petrec o mare parte din viaţă veveriţele, rîşii, jderii. Pe potecile mai întunecoase sau chiar în zmeurişuri poate fi întîlnit ursul brun carpatic (*Ursus arctos*), care la maturitate depăşeşte 200—300 kg, reprezentînd animalul cel mai puternic şi deosebit de feroce cînd este atacat. La acestea se adaugă lupul, vulpea, iepurele, şoarecele de pădure, precum şi numeroase păsări, ieruncile şi cocoşul de munte, forfecuţele, mierlele, sturzii, privighetorile, ciocănitoarea pestriţă, măcăleandrul, ciuful de pădure, uliul şi unele specii de vulturi.

Subetajul gorunului se desfăşoară predominant în dealurile subcarpatice. Pătrunde totuşi mai la nord, sub formă de pîlcuri, sau insular, pe versanţii cu expunere sud-vestică, pînă la Broasca. Pădurile constituite predominant din gorun (*Quercus petraea*) s-au mai păstrat între Buzău şi Rîmnic, în grupa centrală a subcarpaţilor buzoieni. Pe versanţii văilor expuşi spre nord şi nord-est se dezvoltă sporadic şi fagul. În bazinul superior al Slănicului şi mai ales la vest de Buzău ele sînt alcătuite din gorun şi fag, predominarea uneia sau alteia din specii fiind legată de condiţiile ecologice locale.

Fagul vegetează pe fundul văilor şi în locurile umbroase, pe cînd gorunul pe pantele cu expunere sudică şi pe platourile dealurilor. Sub această formă se desfăşoară continuu din bazinul inferior al Bîscei Chiojdului şi pînă pe versantul sudic al dealului Istriţa. Asociat cu ele apare plopul (*Populus tremula*) şi mesteacănul (*Betula verrucosa*), iar în locurile umede arinul. În bazinul Nişcovului, pe dealurile Măgura şi estul Istriţei, gorunul devine predominant, alături de el dezvoltîndu-se elemente termofile. Defrişările din ultimele secole au dus la înlăturarea pădurilor (mai ales între Buzău şi Cîlnău), pîlcuri din ele păstrîndu-se doar pe fundul văilor sau la partea superioară a versanţilor. Terenurile despădurite au fost repede degradate prin şiroire şi alunecări, locul păşunilor secundare fiind luat

de hăţişuri de ienuper (în nordul regiunii) şi cătină (*Hyppophaë rhamnoides*) pe cea mai mare parte a lor. Pajiştile instalate în locul pădurilor de gorun se remarcă printr-o îmbinare a elementelor ierboase de pădure cu cele din silvostepă şi stepă. Această asociere este frecventă în bazinul Nişcovului şi între Sărăţel şi Rîmnic. Elementele stepice abundă spre sud, spre piemontul Rîmnicului şi în culmea Istriţa, pe cînd cele de pădure devin predominante în nord (mai ales de la linia Cislău—Pîrscov). În prima situaţie ele sînt alcătuite predominant din *Festuca pseudovina* şi numai pe dealurile mai înalte şi în depresiuni din *Festuca sulcata*. Pe suprafeţele degradate ele sînt înlocuite de bărboasă (*Andropogon ischaemum*), firuţă cu bulbi (*Poa bulbosa*). Dealurile subcarpatice dintre Bîsca Chiojdului şi Sărăţel păstrează pe versanţii cu expunere sudică elementele xeroterme. Aici se desfăşoară pajişti cu *Agrostis tenuis*, *Festuca pratensis*, *Poa pratensis* etc. Degradarea pajiştilor este însoţită de stepizarea lor şi de dezvoltarea bărboasei sau chiar de înlăturarea stratului ierbaceu al solului.

Unele condiţii topoclimatice specifice, impuse de manifestarea efectului föhnic în Subcarpaţii de curbură şi de orientarea spre sud-est a pantelor au permis păstrarea unor elemente termofile submediteraneene. Arealele lor coincid absolut cu zona subcarpatică. Numai în cazul mojdreanului există o excepţie, limita pătrunzînd în lungul Buzăului şi pe Bîsca Rozilei în zona montană. În afara mojdreanului şi scumpiei, celelalte s-au păstrat pe suprafeţe mai mici. Astfel, liliacul este întîlnit îndeosebi între Slănic, Sărăţel şi Buzău, cărpiniţa în estul Istriţei şi sudul Măgurei, precum şi în unele puncte dintre Sărăţel şi Cîlnău, iar scorpionul în grupa centrală a subcarpaţilor buzoieni.

În lungul anticlinalului Berca—Arbănaşi, pe solurile sărăturate, se dezvoltă asociaţii de plante halofile şi tufişuri de *Nitraria schoberi* — specie relictă.

În arealul subetajului gorunului sînt frecvente specii de animale existente şi în subetajele anterioare, după cum unele provin din stepă şi silvostepă. Dintre mamifere amintim: veveriţele, căprioarele, rîşii, lupii, iepurele, şoarecii gulerați. Numeroase sînt speciile de păsări (mierla, sturzul, potîrnichea,

ciocîrlia, cîneparul, frunzărița, pițigoiul, muscanul etc.), reptile (șarpele orb, șopîrla), batracieni, insecte.

Silvostepa ocupă aproape jumătate din suprafața județului și se desfășoară în cîmpie, pe glacisul Istriței și piemontul Rîmnicului. Contactul cu etajul gorunului se realizează festonat. De altfel, între Rîmnic și Buzău și chiar la vest, pe clina sudică a Istriței, această interpătrundere este deosebit de accentuată, încît limita dintre etajul pădurilor de deal și silvostepă nu poate fi redusă la o linie, ci la o zonă de tranziție. Ea are lățimea maximă între Cîlnău și Slănic, unde silvostepa pătrunde mult spre nord, ajungînd pînă în subcarpați. Această zonă de tranziție, după S. Pașcovschi și N. Doniță (1967), se remarcă prin abundența stejarului pufos (*Quercus pubescens*), concentrarea stejarului brumăriu (*Quercus penduculiflora*) în bazinul Slănicului, prezența relativ mare a gorunului, precum și a unor elemente termofile. Contactul dintre silvostepă și stepă se desfășoară în etajul județului în lungul unei linii ce ar trece prin apropierea localităților Padina, Rușețu (vest), Galbenu, pe la nord-vest de lacurile Amara, Balta Albă, în estul satului Vîlcele.

Între aceste limite se desfășoară astăzi mai mult o stepă de cultură, locul pădurilor de stejar fiind luat de culturi cerealiere și de plante tehnice. Pădurile sînt limitate la arii restrînse, cele mai extinse fiind la nord-est de Rîmnicu Sărat și în sudul orașului Buzău. De asemenea, în lungul Buzăului și al Rîmnicului sînt frecvente zăvoaiele, în componența cărora pătrund elemente de silvostepă, și în primul rînd stejarul brumăriu. În cadrul celor două zone de pădure se remarcă (S. Pașcovschi și N. Doniță, 1967) anumite grupări ale tipurilor de pădure în funcție de condițiile econologice locale. Pădurile xerofile, formate din stejar brumăriu și pufos, apar la nord de Rîmnicu Sărat și au în componență și elemente de stejar penduncul at, ulm, păr, măr, iar dintre arbuști — păducelul (*Crataegus monogyna*), părul ciutei (*Rhamnus cathartica*), măceșul (*Rosa canina*), lemnul cîinesc (*Ligustrum vulgare*) etc.

Caracteristica pădurilor silvostepei o dă tipul de pădure de amestec de stejar pedunculat și stejar brumăriu, cu predominarea primului pe solurile compacte, cu exces de umiditate.

În zonele depresionare, cu exces de umiditate, arboretul este constituit din stejar pedunculat şi frasin (între Călmăţui şi Buzău). Stejarul brumăriu se dezvoltă mult mai bine în locurile mai uscate, pe solurile cernoziomice. De aceea şi ponderea lui în componenţa pădurilor de amestec creşte spre sud. Destul de frecvent intră în alcătuirea acestor păduri ulmul, uneori pînă la 25 % din numărul de indivizi. Flora de arbuşti este bogată şi variată. În afara speciilor amintite, sub aceste păduri vegetează şi porumbarul (*Prunus spinosa*), sîngerul (*Cornus sanguinea*), drobiţa (*Genista tinctoria*), socul (*Sambucus nigra*), murul (*Rubus fruticosus*) etc.

Stratul ierbos, cu o structură specifică stejăretelor (*Polygonatum latifolium*, *Clematis recta*, *Fragaria viridis*, *Valeriana officinalis*), se modifică în locurile despădurite, în acelea unde solul are un grad de umiditate mai accentuat (apar elemente ale pădurilor de şleau ca *Scilla bifolia*, *Stellaria graminea*, *Viscaria vulgaris*, *Tulipa silvestris* etc.).

La contactul dintre silvostepă şi stepă, pe nisipurile de la sud de valea Călmăţuiului, există pîlcuri şi exemplare răzleţe de stejar brumăriu, păducel, migdal pitic, ulm de plută (*Ulmus subersa*), iar dintre ierburi adesea *Stipa capillata*.

În sudul oraşului Buzău, în două locuri, Frasinu şi Spătaru, pădurea este reprezentată predominant prin două specii de frasin — *Fraxinus holotricha* şi *Fraxinus excelsior*, iar pătura ierboasă de numeroase specii hidrofile (*Gladiolus imbricatus*, *Caltha palustris*, *Cardamine pratensis* etc.).

Stepa se desfăşoară numai în sud-estul judeţului, pe suprafeţe restrînse, reprezentînd ultimele prelungiri ale subzonei de stepă pontică. Astăzi, elementele xerofile stepice, datorită luării în cultură a terenurilor, apar doar pe suprafeţe mici, în lungul văilor sau pe unele izlazuri comunale.

Vegetaţia ierboasă este compusă din graminee — păiuş (*Festuca valesiaca*), negară (*Stipa capillata*), pir crestat (*Agropirum cristatum*), colilii (*Stipa stenophylla*, *S. lessingiana*) şi dicotiledonate: şofranul (*Crocusi variegetus*), mături (*Centaura orientalis*, *C. spinuloasa*), trifoi (*Trifolium diffusum*), măzărichea (*Vicia norbonensis*).

Pe malurile abrupte ale văilor s-au păstrat tufişurile cu porumbar, vişin de stepă (*Cerasus fruticoasa*), migdalul pitic, răsură (*Rosa gallica*).

Vegetația azonală din stepa şi silvostepa buzoiană este legată de existenţa sărăturilor, a terenurilor cu nisipuri şi a luncilor largi.

În lungul Buzăului, Călmăţuiului, pe solurile bogate în săruri, s-a dezvoltat o vegetaţie formată din plante halofile. Variaţia conţinutului în săruri şi a gradului de umectare a solului imprimă diferenţieri pe spaţii mici în gruparea halofitelor. De cele mai multe ori, în crovuri ele se desfăşoară sub formă de benzi concentrice în jurul unor pete albe de eflorescenţe saline. Pe solonceacuri umede vegetează sărăcica (*Salsola soda*), brînca (*Salicornia herbacea*), iar pe cele uscate *Petrosimonia triandra*, *Obione verrucifera*, *Plantago maritima* etc.

Pe nisipurile de la sud de Călmăţui, alături de plantele psalmofile specifice (*Polygonum arenarium*, *Mollugo cerviana*, *Silena conica*, *Tribulus terrestris* etc.) există şi elemente adaptate din zonele vecine (obsiga, trifoiul, guşa porumbelului).

În luncile Buzăului, Rîmnicului şi uneori în lungul văilor mai mici s-au dezvoltat zăvoaie formate din ulmi, plopi, sălcii, cătină. Se remarcă o dispoziţie în fîşii de vegetaţie, în funcţie de microrelieful luncii şi de tipurile de sol. Arboretele de cătină roşie (*Tamarix Pallasii*) şi albă (*Hippophaë rhamoides*) ocupă terenurile cele mai joase. Stratul ierbaceu foarte dens este alcătuit din pir, trestie de cîmp. Sectoarele mai înalte, cu un sol în formare, sînt populate cu plopi albi, sălcii, cătină albă, plop negru etc. În sfîrşit, trecerea de la zăvoaie la vegetaţia zonală se realizează pe sectoarele mai înalte prin pădurile de ulmi cu elemente din fîşiile vecine, formînd adesea şleauri de luncă.

Fauna din stepă şi silvostepă este reprezentată în special de rozătoare, păsări şi insecte. Frecvenţi sînt şoarecele de cîmp (*Microtus arvalis*), popîndăul (*Citellus citellus*), iepurele de cîmp (*Lepus europaeus*), dintre mamifere; prepeliţa (*Coturnix coturnix*), potîrnichea (*Perdix perdix*), graurul (*Sturnus vulgaris*), ciocîrlia de Bărăgan (*Melanocoryphe calandra*), prigorii (*Merops apiaster*), dumbrăvencile (*Coracios garrulus*) etc., dintre păsări; lăcustele, cosaşii, greierii etc., dintre insecte. În zăvoaie, fauna este mult mai bogată, în special în păsări şi insecte.

Rezervaţii şi monumente ale naturii. Există o serie de plante şi animale cu valoare ştiinţifică deosebită, precum şi unele fenomene (vulcani noroioşi, focurile vii) şi regiuni cu aspecte inedite, care au fost declarate rezervaţii şi monumente ale naturii.

Rezervaţiile din Penteleu sînt limitate la două areale aflate în nordul (Tisa—Penteleu) şi sudul (Viforîta) acestuia. Ele se desfăşoară între 800 şi 1 300 m şi se referă la două zone acoperite de conifere, în principal molid, ultime areale din vechile păduri ce acopereau cu zeci de ani în urmă culmile şi versanţii Penteleului. Aici se păstrează, alături de arbori ce depăşesc de regulă 25 m înălţime şi au vîrste seculare (300—400 de ani), şi arborete de brazi, molizi şi pini, mai tinere, pînă la 80—100 de ani. În aceste păduri vegetează cîteva specii de orchidee foarte rare — *Goadeyera repens*, *Listera cordata*, iar în zona Lacului Roşu — plante carnivore : roua cerului (*Drosera ritundifolia*) şi *Schenchzeria palustris*, răchiţele (*Oxycoccus quadripetalus*), vuietoarea (*Empetrum nigrum*).

În vecinătatea acestor rezervaţii, pe clina sud-estică a Penteleului, în bazinul Brebului, s-a asigurat o zonă de protejare a cerbilor şi căprioarelor. Alături de *Listere cordata*, la Lacul Negru există „zburătoarea cu flori albe". Poziţia acestor rezervaţii, precum şi necesitatea asigurării refacerii fondului forestier-faunistic impun separarea pe versantul sud-estic al Masivului Penteleu (între valea Şapte Izvoare şi valea Patlinul) a unei zone largi, care să le înglobeze, putînd constitui un parc natural naţional de o deosebită importanţă pentru cunoaşterea în amănunt nu numai a vegetaţiei şi faunei curburii Carpaţilor, ci şi pentru studierea altor fenomene şi procese caracteristice regiunii.

În regiunea montană buzoiană[1] mai există cîteva puncte ce păstrează unele plante rare. Pe culmea Mălîiei se întîlnesc singurele exemplare de smirdar din Munţii Buzăului ; în tinovul de la Lacul Sec şi în ochiurile de la obîrşia văii Mălîia se găsesc roua cerului, poroinicul, bumbăcăriţa (relict), stelariţa, vuietoarea etc. În bazinul pîrîului Harţag, în anul 1945, a fost descoperit un molid care, prin dimensiunile sale (diametrul 2,20 m,

1. În 1971 a mai fost declarată o nouă rezervaţie naturală în bazinul Siriului, la Stearpa ; ea cuprinde 18,8 ha şi este formată din mesteacăn pitic.

înălțimea 62 m), constituia cel mai mare exemplar de acest gen citat pînă astăzi în pădurile noastre și chiar în Europa[1].

Regiunea subcarpatică concentrează, în afara unor specii de plante și animale termofile submediteraneene, și unele fenomene naturale: vulcanii noroioși, focurile vii.

Comisia monumentelor naturii a decretat ca rezervații naturale două regiuni. Prima este *rezervația mixtă geologică și botanică de la Pîclele Mari și Pîclele Mici.* Vulcanii noroioși au creat aici platouri largi argiloase, cu eflorescențe saline, dominate de conuri cu înălțimi de cîțiva metri. Cele mai impunătoare conuri se află la Pîclele Mici. Vulcanii noroioși mai apar în apropiere de Berca, la Arbanași, dar și în alte locuri din țară, însă nicăieri nu creează peisajul variat și complex de aici. Salinitatea a împiedicat dezvoltarea unei vieți vegetale și animale intense. Totuși, două plante au persistat. Este vorba de doi arbuști halofili: *Nitraria schoberi* din familia *Zygopyllaceae*, denumită popular și „gărdurariță", care constituie un endemism, și de *Obione verrucifera.* Primul nu este întîlnit în țara noastră decît în această zonă și este totodată pe cale de dispariție. *Rezervația de la „Sarea lui Buzău"* are caracter geologic. Se referă la mai multe blocuri de calcare jurasice, cu volume ce variază de la 1 m³ la cîteva sute de metri cubi și care apar sub forma unor stînci în albia și terasa de luncă a Buzăului, precum și la un deal cu numeroase izvoare și eflorescențe saline. Blocurile conțin faună jurasică (corali, gasteropode, amoniți, radiolari etc.).

În subcarpați mai amintim ca rarități — biologice: scorpionul, liliacul sălbatic, mojdreanul, cărpița, scumpia; geologice — chihlimbarul (Valea Sibiciului) și „focul viu" (Lopătari, Arbănaș).

Pe cîmpie, în cîteva puncte, s-au mai păstrat „insule" din vegetația specifică silvostepei. În apropiere de Buzău, în pădurile Frasinului și Spătaru, predomină *Fraxinus pallisae* (frasinul pufos), *Fraxinus excelsior* și *Fraxinus holotricha* (o specie balcanică), alături de plante de sărătură. În pădurea Crîng există stejari de tipul *Quercus robur* (unii au vîrste secu-

---

1. La obîrșia Hațegului, pe circa 74 ha, se desfășoară o pădure de molid cu exemplare ce depășesc de regulă 30 m.

lare) şi *Q. penduculiflora* (stejar brumăriu), precum şi laleaua de pădure (*Tulipa biebersteiniana*).

POPULAŢIA ŞI AŞEZĂRILE

Consideraţii privind evoluţia populării judeţului

Teritoriul judeţului Buzău constituie un ţinut de străveche populare; urmele arheologice şi documentele istorice atestă existenţa a numeroase aşezări umane încă din comuna primitivă. Obiectele din bronz, ceramică, fier, găsite la Sărata-Monteoru sau Cîndeşti, indică unele aşezări ce se desfăşurau în special la bordura subcarpatică, la contactul cu cîmpia, într-o zonă propice caracterului economic al acestei etape istorice, bazată pe agricultură şi vînat. Numeroase elemente din perioada romană şi a migraţiei popoarelor confirmă procesul de constituire şi extindere în teritoriu a populaţiei. Din faza organizării prestatale a Ţării Româneşti (secolele IX—XIII) sînt semnalate şi unele aşezări în zona subcarpatică buzoiană. În secolele XIV—XVI sînt menţionate documentar numeroase sate şi cîteva tîrguri. Între ele, Buzăul se remarcă ca important centru de convergenţă economică, spre el dirijîndu-se principalele axe comerciale ce-l legau de Braşov, Brăila, Gherghiţa şi, mai tîrziu, de Bucureşti. În secolele XVI—XVII sînt confirmate documentar alte aşezări constituite în reţele bine conturate. Distribuţia lor relevă două aspecte: primul —popularea intensă a zonei subcarpatice şi o uşoară aglomerare pe văile Nişcov, Bîsca Chiojdului, Slănic etc.; al doilea — o concentrare în lungul drumurilor comerciale şi în primul rînd, Braşov—Tabla Buţii—Chiojd—Buzău.

Documentele istorice și cartografice din secolul al XVIII-lea indică localități în zona montană, pe valea Buzăului și a afluenților principali (Nehoiu, Bîsca, Păltineni).

Implicațiile economice și de ordin social-istoric ce survin în decursul secolului al XIX-lea, îndeosebi avîntul ramurilor agricole (creșterea animalelor, cultura cerealelor, viti-pomicultura) și meșteșugărești tradiționale, afirmarea primelor activități economice capitaliste, în special legate de exploatarea lemnului, lărgirea și intensificarea schimburilor comerciale, ca și înființarea de noi sate, mai ales pe seama unor afluxuri de populație de origine transilvăneană, determină schimbări în procesul de creștere și diferențiere teritorială a populației. Analiza hărții ruse din anul 1835 arată că pe teritoriul actual al județului trăiau circa 72 200 de locuitori, ceea ce dă o densitate medie 12 loc./km², cu valori mult mai ridicate în zona subcarpatică, și în special în lungul Buzăului. Se constată valori sub 5 loc./km² în zona montană, între 10 și 30 loc./km² în lungul Buzăului, Slănicului și Bîscei Chiojdului și 20—30 loc./km² la contactul dintre subcarpați și cîmpie. În distribuția teritorială a localităților se remarcă o frecvență mai mare a celor cu peste 500 de locuitori, situate în lungul contactului dintre zona subcarpatică și Cîmpia Română (Pietroasa, Daru, Valea Botu, Valea Teancului), în jurul cărora erau concentrate alte așezări, de regulă între 100 și 250 de locuitori. În lungul Buzăului, Bîscei Chiojdului, Slănicului se aflau sate cu un număr mediu de locuitori (100—500 de locuitori), iar la contactul cu muntele și pe văile din cadrul acestuia, în afara unor așezări mari dar foarte vechi predominau satele mici, sub 100 de locuitori, desfășurate frecvent în bazinele de recepție ale unor afluenți ai Buzăului (Nehoiaș, Bîsca Chiojdului, Poienițele, Stănila etc.).

În centrul județului (pe piemont și glacis), aglomerarea populației era legată de larga practicare a culturilor viti-pomicole și de poziția geografică tranzitorie între unități cu profil economic diferit.

În subcarpați satele apar în lungul văilor principale și pe afluenții acestora, situație impusă atît de cadrul natural ce nu permitea extinderea în suprafață a localităților, cît și de desfășurarea axelor de comunicație. Intensificarea exploa-

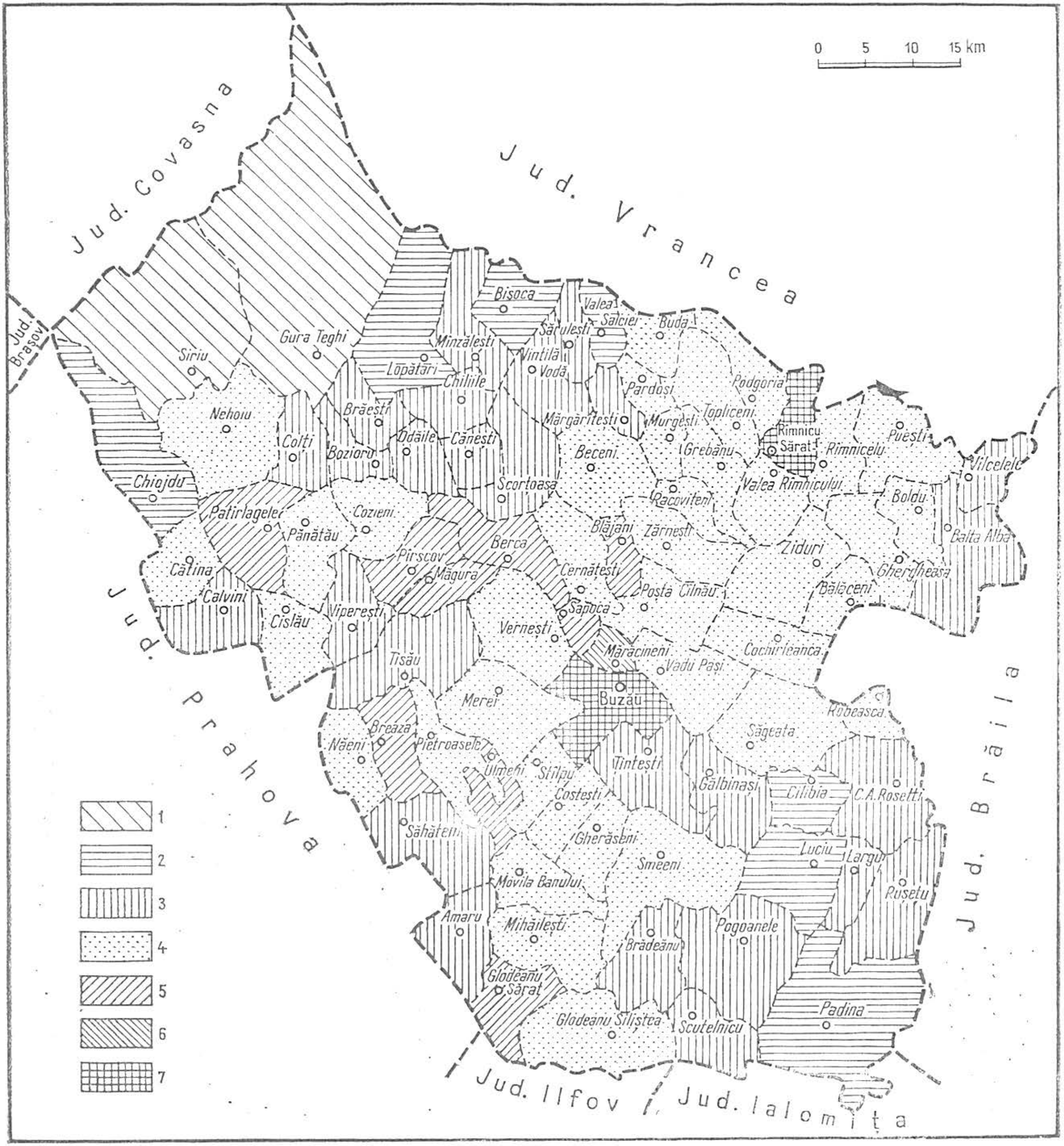

Fig. 21. – Harta densității populației (M. Ielenicz).
1, <30 loc./km²; 2, 31–50 loc./km²; 3, 51–75 loc./km²; 4, 76–100 loc/km; 5, 101–125 loc./km²; 6, 126–200 loc/km²; 7, >600 loc./km².

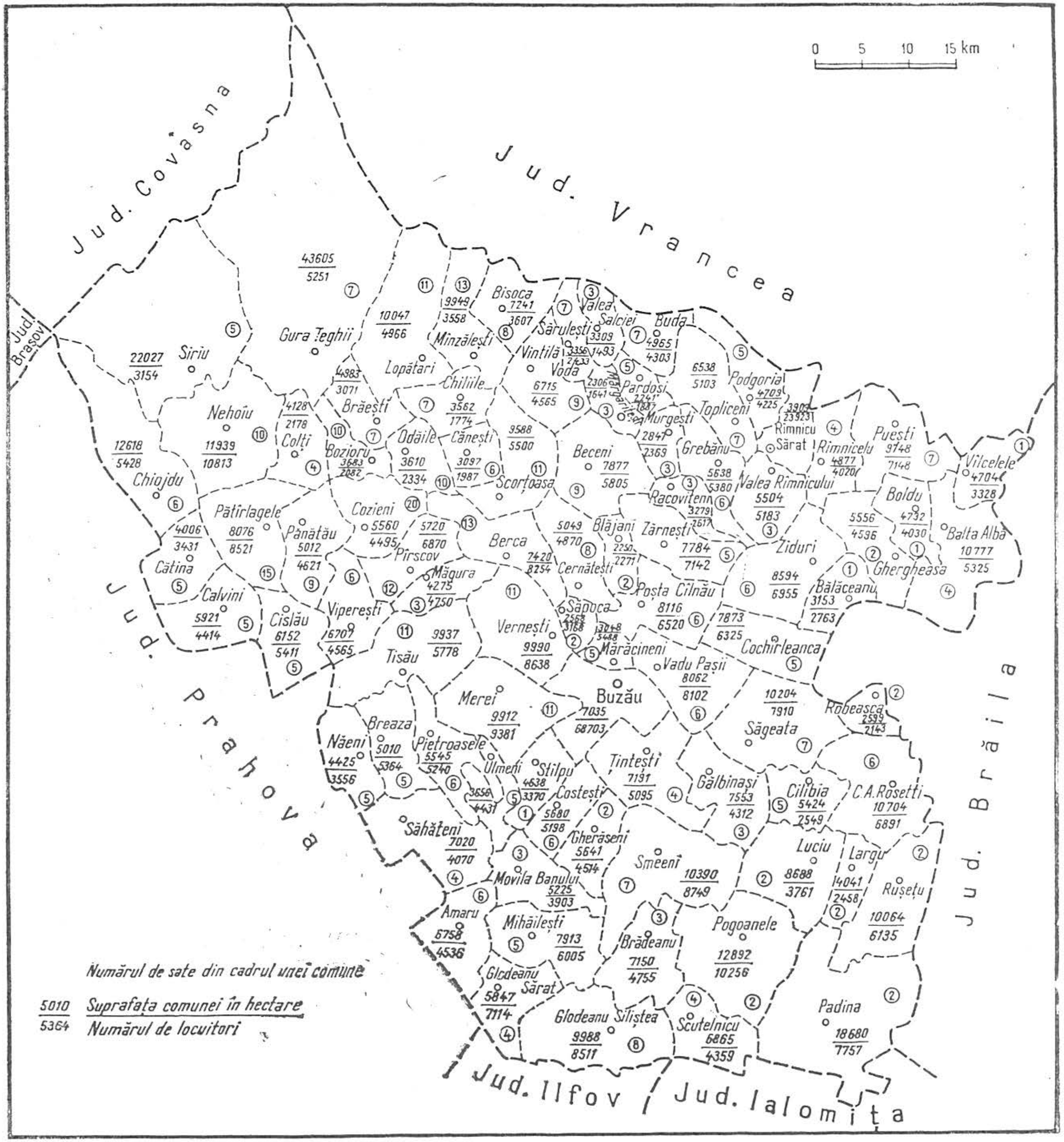

Fig. 22. — Harta așezărilor (M. Ielenicz).

tărilor forestiere la sfîrşitul secolului al XIX-lea, exploatarea ţiţeiului (Pîrscov, Berca, Policiori, Sărata-Monteoru etc.) şi a cărbunelui (Ojasca) se reflectă în creşterea numărului de locuitori, în dezvoltarea numerică a unor localităţi, în apariţia de centre noi etc. Astfel, recensămîntul din anul 1912 consemna un număr aproximativ de 227 122 de locuitori şi o densitate medie de 37 loc./km^2. Această creştere este explicată, în general, prin sporul natural ridicat (15—20‰). Legat de intensificarea exploatării lemnului, a creşterii oilor şi caprelor în zona montană (încă din primul deceniu al secolului al XX-lea), cît şi a culturilor agricole în cîmpie, se constată şi un proces de migrare a populaţiei din unele zone subcarpatice, cu potenţial economic limitat, spre aceste regiuni, unde au întemeiat noi aşezări sau au dezvoltat altele existente (pe Bîsca Rozilei — Gura Teghii, Varlaam, Brebu, precum şi în Cîmpia Gherghiţei şi a Buzăului).

În repartiţia densităţii se constată astfel apariţia unor areale cu valori foarte mari, peste 60 loc./km^2 (Nehoiu, Pîrscov, Unguriu, Pietroasele, Buzău), iar în unele depresiuni, suprapuse zonelor de exploatare forestieră, petrolieră sau cu specific viti-pomicol, chiar 100 loc./km^2 (Berca). Există areale unde densitatea s-a menţinut la valori modeste, 20—40 loc./km^2, sau mai mici (valea Slănicului, Bîsca Chiojdului, Bîsca Rozilei).

Numărul, densitatea şi mişcarea populaţiei

Urmărirea datelor recensămintelor din 1930, 1948, 1956 şi 1966 relevă o evoluţie continuu ascendentă a populaţiei judeţului (vezi anexa). Pierderile provocate de războaiele mondiale şi de migrările spre regiunile vecine, iar în ultimul timp spre marile obiective industriale ale ţării au influenţat ritmul creşterii. Factorul hotărîtor totuşi în creşterea pe ansamblu a numărului populaţiei l-a reprezentat sporul natural foarte ridicat. În 1969, la 1 000 de locuitori s-au înregistrat 24,4 născuţi, faţă de 10,2 decedaţi, ceea ce indică un spor natural de 14,2. În 1969 exista un număr de 499 120 de locuitori. Dezvoltarea unor centre industriale, prin lărgirea capacităţii între-

prinderilor existente, ca şi prin apariţia altora (Buzău, Rîmnicu Sărat, Berca, Pătîrlagele, Nehoiu), noile centre de exploatare forestiere, petroliferă, de materiale de construcţii, dezvoltarea intensivă a agriculturii au determinat modificări în repartiţia teritorială a populaţiei. Densitatea medie a populaţiei este 82,2 loc./km², situînd judeţul Buzău cu puţin sub valoarea medie pe ţară (84,3) (fig. 21).

Urmărirea valorii densităţii pe teritoriu indică o răspîndire inegală, evidenţiindu-se cîteva zone : o zonă cu densitate mică (1—30 loc./km²), suprapusă regiunii montane, unde aşezările se află doar pe văile principale ; zone de densitate medie (50—100 loc./km²), desfăşurate în subcarpaţi şi cîmpie ; zone de densitate mare (100—200 loc./km²), pe locul unor vechi arii de populare şi în areale pomicole ; zone de maximă densitate (>600 loc./km²), în aria celor două oraşe, Buzău şi Rîmnicu Sărat.

Populaţia este concentrată îndeosebi în mediul rural, în proporţie de 81 %, fiind dispersată în 83 de comune şi 485 de sate (fig. 22). În cele două oraşe ale judeţului locuieşte 19 % din populaţie.

Datele privind numărul de locuitori pe diferite categorii de vîrstă şi pe sexe evidenţiază cîteva aspecte : mai întîi existenţa a trei grupări de populaţie (8—22 ani ; 29—48 ani ; peste 53 ani) cu un număr mare de locuitori, separate de două categorii de vîrstă unde numărul este mai mic (23—28 ani şi 49—52 ani) ; natalitatea mai ridicată din ultimii doi—trei ani permite afirmarea unei noi grupări care depăşeşte net pe cele anterioare (fig. 23).

Referitor la repartiţia pe sexe se observă, pe ansamblu, predominarea populaţiei feminine (257 424) faţă de cea de sex masculin (241 696) ; privită evolutiv (faţă de 1966) apare însă o diminuare a acestei diferenţe (18 094 în 1966, faţă de 16 728 în 1969). Pe grupe de vîrstă, dacă pînă la 19 ani predomină băieţii, iar între 10 şi 24 ani şi 35 şi 45 ani există oarecare echilibrare, în schimb în celelalte grupări populaţia feminină o depăşeşte pe cea masculină.

Desigur, există deosebiri şi în structura demografică de la o localitate la alta, şi mai ales între cea a satului comparativ

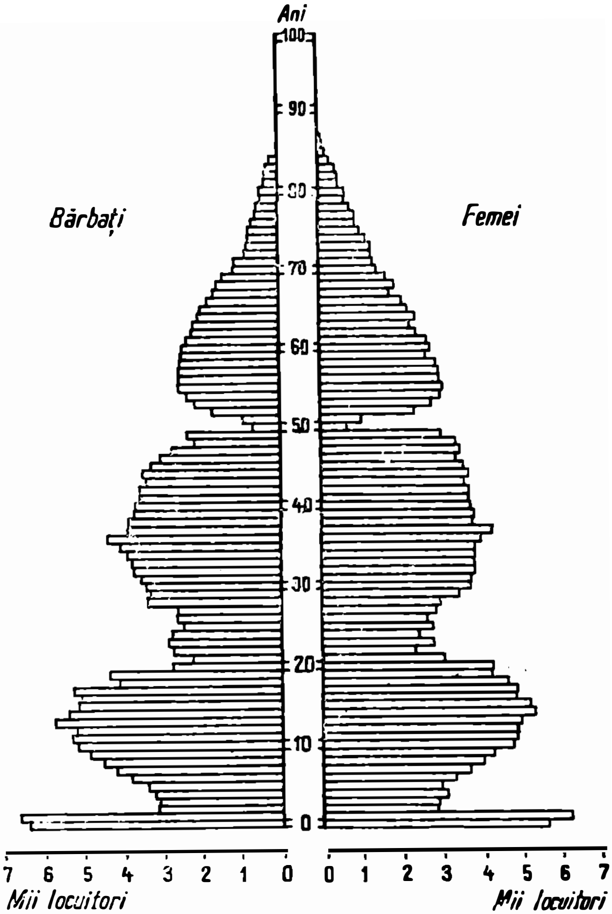

Fig. 23. — Piramida vîrstelor (1 ianuarie 1970).

cu aceea a oraşului. Industrializarea puternică din ultimii an a determinat un flux continuu de populaţie bărbătească spre Buzău, Rîmnicu Sărat şi zonele de exploatare petroliferă. De asemenea, schimbări se produc şi prin migrarea unei părţi din populaţie, în special bărbaţi, în zonele industriale din judeţele vecine (Galaţi, Prahova).

În anul 1969, soldul migratoriu a fost de 1 561, el rezultînd din stabilirea a 5 695 locuitori şi plecarea a 7 256. Se remarcă ponderea mai mare a soldului la grupele de vîrste cuprinse între 16 şi 30 de ani, cu predominarea bărbaţilor.

În ceea ce priveşte structura naţională, populaţia de naţionalitate română reprezintă 99,8%, restul de 0,2 fiind formată din minorităţi. Populaţia activă, la recensămîntul din 1966, reprezenta 252 679 de salariaţi, din care 92,2% ocupaţi în sfera producţiei materiale. În industrie este concentrată o mare parte a populaţiei active : 25 196 de salariaţi. Restul se află repartizaţi în principalele ramuri : agricultură şi silvicultură 185 677 ; construcţii 9 619 ; transporturi 6 186 ; circulaţia mărfurilor 6 760 ; învăţămînt, ştiinţă, artă, ocrotirea sănătăţii 9 301 etc.

Activitatea economică diferenţiată a avut ca principală implicaţie pe plan demografic crearea unor linii de convergenţă a forţei de muncă, iar în alte cazuri dezvoltarea unor fluxuri cu intensităţi şi durate diferite. Curenţii de deplasare zilnică se axează predominant spre centrele industriale ale judeţului (Buzău, Berca, Nehoiu, Pătîrlagele, Rîmnicu Sărat). Apoi, o parte din forţa de muncă se orientează spre centrele de extracţie petroliferă din judeţul Prahova. În afara deplasărilor zilnice spre punctele de exploatare forestieră, în zona montană, săptămînal şi lunar, se dirijează fluxuri de muncitori din cadrul judeţului sau chiar din afara acestuia. Ariile principale de provenienţă a fluxurilor zilnice le constituie satele din lungul văii Buzăului pentru Nehoiu, Pătîrlagele, Berca, Buzău, cele de pe bordura sudică a subcarpaţilor pentru Buzău şi localităţile judeţului Prahova, iar cele de pe valea Slănicului şi piemontul Rîmnicului pentru Buzău şi Rîmnicu Sărat.

Trebuie reţinut faptul că volumul cel mai însemnat al deplasărilor zilnice se înregistrează din satele situate în lungul căilor de comunicaţie principale ale judeţului (Siriu—Buzău şi Pietroasele—Buzău—Rîmnicu Sărat).

Aşezările rurale şi urbane

Multe din localităţile rurale din cuprinsul judeţului sînt foarte vechi, pe cînd altele relativ recente (secolul al XIX-lea). Sub aspectul originii lor se constată mai multe direcţii de formare: sate dezvoltate pe vechi vetre (Chiojd, Pătîrlagele, Cislău, Verneşti, Cîndeşti etc.); sate formate prin roiri pastorale (au avut ca puncte de plecare vechile sate autohtone), întîlnite pe culmile subcarpatice (Poieniţele, Vîrfu etc.); sate formate prin roiri agricole în zona de şes, cu populaţie din subcarpaţi (Lipia, Săhăteni, Clondiru); sate rezultate în urma stabilizării unei părţi din populaţia imigrată din Transilvania (Unguriu, Sasu, Calvini, Săseni, Zoreşti, etc.) sau din sudul ţării (Şarînga, Mărăcineni, Simileasca).

Structura profilului economic al satelor s-a modificat în timp, devenind treptat mai complexă şi diferenţiată. Astfel, se pot distinge sate a căror viaţă economică este legată de activitatea forestieră şi de creştere a animalelor (pe Bîsca Rozilei, Buzău, Siriu, Bîsca Chiojdului); sate cu un profil mixt al activităţii economice — agricultură şi industrie extractivă; sate cu profil viticol accentuat în zona piemontană şi de glacis; sate în care activitatea economică este legată de agricultură; sate legate de sfera de influenţă a oraşelor Buzău şi Rîmnicu Sărat, specializate în culturi preorăşeneşti.

Actuala repartiţie geografică a aşezărilor din judeţul Buzău este rezultatul unui îndelungat proces evolutiv, sub impulsul factorilor social-istorici, economici şi naturali, ceea ce a dus la individualizarea unor grupări teritoriale cu un anumit specific, impus de poziţia, mărimea şi funcţia economică. O primă grupare este legată de aşezările desfăşurate în bazinele depresionare şi în lungul văilor principale, în luncă, pe terasele sau pe versanţii acestora. Au în medie un număr de 500—1 000 de locuitori şi chiar mai mult în centrele cu activitate economică intensă (Nehoiu, Pătîrlagele, Cislău). Sînt sate de tip liniar, cu tendinţe de compactizare. La contactul dintre subcarpaţi şi cîmpie se întîlnesc sate de tip adunat-compactizat, cu 750—

1 500 de locuitori. Altă grupă include satele răspîndite mai ales în subcarpați, pe văile mici, în bazinete de recepție și pe culmi, cu un număr mic de locuitori (sub 250) și cu aspect împrăștiat.

În cîmpie sînt sate mari, cu un număr în medie de 2 000—3 000 de locuitori și o structură de tip concentrat.

În general, satele din zona montană sînt mici, densitatea lor este redusă (1—2 sate la 25 km²), iar energia de habitat atinge valori de 100—180 m.

În zona subcarpatică, alături de satele mici și mijlocii (pe văile secundare și culme), apar sate mari, mai ales în lungul Buzăului. Energia de habitat are valori de 50—100 m, iar densitatea variază între 3 și 5 sate la 25 km². Densitatea caselor în perimetrul vetrei este mică (4—6 case/ha), cu toate că suprafața vetrei este foarte mare (datorită extensiunii mari a terenurilor destinate culturilor). Satele din cîmpie prezintă o densitate cu mult inferioară valorilor amintite, dar compactizarea este accentuată.

Dezvoltarea impetuoasă a industriei a determinat schimbări radicale în structura economiei și în însăși fizionomia multora din comunele județului; unele deja au un pronunțat caracter industrial și aspectul (în urma noilor construcții de locuințe și așezăminte social-culturale) de mici localități urbane (Berca, Nehoiu, Pătîrlagele etc.). În cadrul județului există două orașe, Buzău și Rîmnicu Sărat, primul avînd rang de municipiu.

Municipiul Buzău[1] ocupă o poziție centrală în cadrul județului și se desfășoară pe două terase ale Buzăului, pe circa 7 035 ha. În 1969 populația municipiului se ridica la 68 703 locuitori, fiind a douăzecea localitate urbană a țării. Din 1930, cînd existau numai 37 050 de locuitori, se constată aproape o dublare a populației.

[1] Numele orașului este luat de la rîul pe care este așezat, iar acesta ar veni de la termenul slavon „boza", care înseamnă „tulbure". Există și părerea că numele s-ar fi format din contopirea radicalului trac „buz" și a sufixului latin „aeus". Istoricul Xenopol amintește că denumirea figurează de la sfîrșitul secolului al IV-lea, într-o lucrare ce pomenește de martirizarea Sf. Sava, prin înecare în rîul Museus în anul 355. Lipsa literei b din alfabetul grecesc ducea la folosirea literei m (sau mp). Ca urmare, denumirea ar fi foarte veche, probabil chiar preromană.

Documentar este atestat la 1431[1] ca tîrg pe unul din drumurile de mare importanţă comercială ce legau Transilvania de Ţara Românească; unele indicaţii asupra tîrgului Buzău există însă şi în unele scrieri din secolul al XIV-lea. Poziţia sa la intersecţia căilor comerciale Braşov—Tabla Buţii—Bîsca Chiojdului—Buzău—Brăila, Focşani—Gherghiţa, Bucureşti—Focşani i-a conferit cu mult înaintea acestor menţionări funcţia de centru comercial (unde aveau loc schimburi de vite, cereale, miere, ceară), funcţie pe care o păstrează pînă la sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea, cînd dezvoltarea industriei de prelucrare şi apariţia căilor ferate au produs schimbări în structura funcţională a oraşului, au dus la o creştere rapidă a populaţiei, la diversificarea preocupărilor etc. În 1930, aproape 32% din locuitori activau în agricultură (legumicultură) şi industrie, 26% în transporturi şi circulaţia mărfurilor, iar restul în învăţămînt, cultură, artă şi alte activităţi. După 1950, dezvoltarea impetuoasă a industriei şi transporturilor, apariţia unor mari unităţi economice au făcut ca mai mult de 76% din totalul forţei de muncă să fie antrenată în aceste ramuri, din care 47% în industrie.

Evoluţia în teritoriu a oraşului a suferit modificări impuse, în principal, de schimbările din structura economiei. Vatra oraşului corespunde centrului actual (fig. 24). În secolele XV—XVI, datorită puternicei desfăşurări a comerţului, el se extindea pe direcţia drumurilor comerciale, adică spre nord-vest şi sud. În secolul al XIX-lea, aşezarea coloniştilor bulgari în estul şi sud-estul localităţii, în zona propice desfăşurării unei intense legumiculturi, impune lărgirea arealului Buzăului în

---

[1] În lucrarea lui B. Iorgulescu, dedicată judeţului Buzău, se precizează că oraşul Buzău este menţionat în scrierile lui Giacomo di Pietro Lucari ca cetate întemeiată de Radu Negru şi ca tîrg în timpul domniei lui Alexandru Basarab (1352—1364). De asemenea, din ultima parte din „porunca circulară" emisă de Dan al II-lea către tîrgurile şi vămile din Ţara Românească (între care figurează şi Buzăul), legat de schimburile comerciale cu Braşovul, se precizează că aceste schimburi să se desfăşoare ca în timpul domniei lui Mircea cel Bătrîn; de aici se poate conchide că tîrgul Buzău există încă din secolul al XIV-lea („Viaţa Buzăului", nr. 405, 7. VI. 1969).

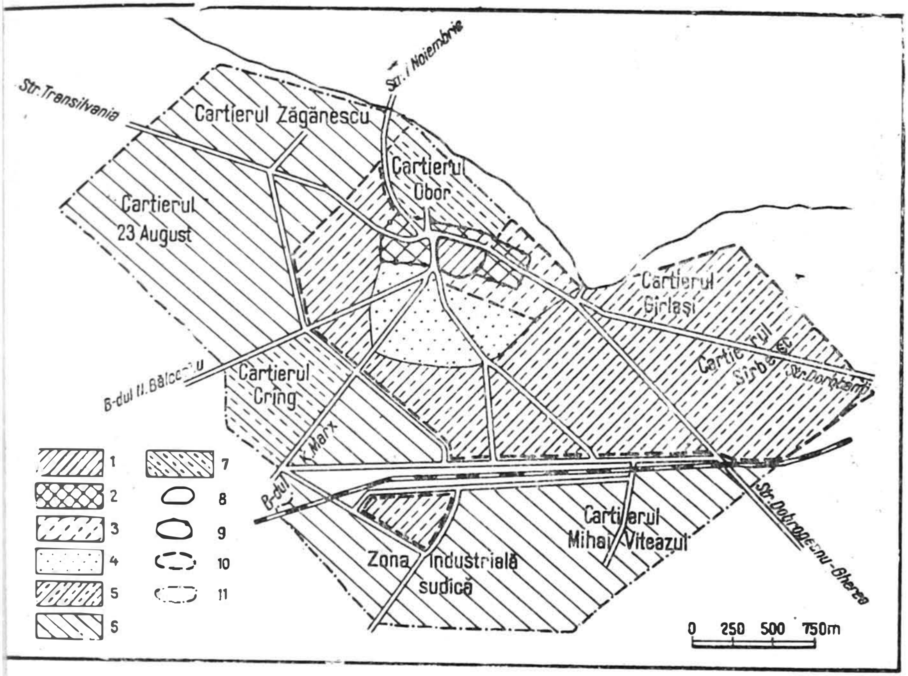

Fig. 24. — Evoluția teritorială a orașului Buzău (după R. C a l c a n).

1. Zonă construită înainte de secolul al XIV-lea; *2.* zonă construită în secolele XV—XVI; *3.* zonă construită în secolul al XVII-lea; *4.* zonă construită în secolul al XVIII-lea și la inceputul secolului al XIX-lea; *5.* zone construite sau alipite la oraș în secolul al XIX-lea; *6.* zone construite sau alipite orașului în secolul al XX-lea; *7.* cartiere construite după 1950; *8.* extensiunea orașului în secolul al XIV-lea; *9.* extensiunea orașului în secolul al XV-lea; *10.* limitele orașului în secolul al XIX-lea; *11.* limitele actuale ale orașului.

această direcție. Într-o oarecare măsură construirea căii ferate București—Focșani, prin sudul orașului, determină extinderea teritorială spre sud. După 1950, crearea puternicei platforme industriale sudice, dezvoltarea industriei materialelor de construcție în nord, precum și ridicarea modernelor cartiere — Crîng (fig. 25) și Obor — dirijează lărgirea arealului municipiului în principal spre sud, sud-vest și nord-vest.

Dintr-un mic orășel care în 1930 avea două mori, trei mici distilării de spirt și mai multe făbricuțe de produse zaharoase, gheață artificială, de prelucrare a materialelor, tîmplărie,

Fig. 25. — Cartierul Crîng.

teracotă, Buzăul a devenit astăzi un centru industrial în care se află întreprinderi de interes republican din ramurile metalurgiei, construcţiilor de maşini, chimică, alimentară. De altfel, aceste ramuri formează baza structurii industriale a oraşului în dezvoltare, ele dînd aproape 90% din producţia lui globală industrială. În acelaşi timp, industria oraşului dă 55,6% din valoarea producţiei globale industriale a judeţului. Oraşul Buzău este un vechi centru cultural, cu tradiţii în dezvoltarea învăţămîntului. Aici există o casă de cultură, o casă a creaţiei populare, două muzee de istorie, o bibliotecă cu un fond de peste 80 000 de cărţi, două cinematografe, o tipografie modernă recent construită etc. În afara laboratoarelor de cercetare, ce funcţionează pe lîngă marile uzine buzoiene, în localitate există Staţiunea de cercetări legumicole.

Parcul Crîng, precum şi malul Buzăului constituie locuri folosite pentru recreere, agrement de cei mai mulţi locuitori. În sfîrşit, oraşul constituie şi un important nod de transport —

Fig. 26. — Centrul orașului Buzău.

feroviar și rutier—și, în același timp, un centru cu o vie activitate comercială (fig. 26).

Ca urmare a întregii evoluții economice și a extinderii teritoriale pe etape, în arealul său s-au constituit sectoare cu o anumită semnificație în structura funcțională. Astfel, sudul și nordul localității formează sectoarele industriale, centru corespunde sectorului comercial, administrativ și cultural, iar în sud-est predomină latura agricolă.

Rîmnicu Sărat, cel de-al doilea oraș al județului, se desfășoară pe malul stîng al rîului cu același nume, pe o suprafață

de 5 204 ha. Avea în 1969 circa 23 923 de locuitori, cu aproape 9 000 mai mult decît în 1930. A apărut ca tîrg pe drumul comercial ce leagă Ţara Românească de Moldova. Este atestat documentar, ca tîrg, în 1594, într-un act emis de Mihai Viteazul. Este totuşi mai vechi, pentru că, în 1481, Ştefan cel Mare se adresează într-o proclamaţie locuitorilor dintre Buzău şi Rîmnic, după care, în amintirea victoriei asupra lui Radu cel Frumos, ridică o biserică (în Rîmnic). Pe harta stolnicului Constantin Cantacuzino (1700) el apare ca reşedinţă a unui judeţ de graniţă. Pînă în secolul al XX-lea a existat ca tîrg, funcţia comercială îmbinîndu-se cu cea administrativă. În primele patru decenii ale secolului nostru în oraş apar mici ateliere şi fabrici de prelucrare, astfel că în 1930 industria sa se compunea din o moară, o fabrică de ulei vegetal, una de pînză, o mică rafinărie de petrol, două ateliere mecanice, o fabrică de mobilă şi una de cherestea. După 1950, vechile întreprinderi au fost modernizate (Fabrica de confecţii, Întreprinderea de regenerare a uleiurilor, Fabrica de tutun etc.), au apărut şi sînt în construcţie noi unităţi industriale (Fabrica de garnituri de frînă şi etanşare, Fabrica de produse lactate etc.), oraşul avînd astăzi în primul rînd o funcţie industrială (dă circa 17,6% din producţia globală industrială a judeţului). În oraş există o bibliotecă cu peste 40 000 de volume, un muzeu de istorie şi etnografie, o casă de cultură, mai multe obiective turistice. Urbanistica modernă îşi face tot mai repede simţită prezenţa în ansamblurile de blocuri construite în ultimii ani (fig. 27).

Activitatea social-culturală

Peisajul rural şi urban al judeţului a cunoscut în anii construcţiei socialiste înnoiri. Profunde transformări au avut loc în domeniul învăţămîntului, al ocrotirii sănătăţii, al ştiinţei şi culturii.

Vechea fizionomie a satului buzoian a fost mult modificată. Echiparea tehnică a teritoriului (electrificarea aşezărilor, alimentarea cu apă, modernizarea căilor de comunicaţie etc.)

Fig. 27. — Vedere panoramică asupra orașului Rm. Sărat (foto T. Stere).

a reprezentat o premisă însemnată în acest proces, în afară de creșterea veniturilor popluației. Noile construcții de locuințe (între 1961 și 1970 au fost date în folosință 5 353 de apartamente și au fost construite circa 30 000 de case noi) dau un aspect modern satelor și orașelor buzoiene.

Creșterea bunăstării materiale este oglindită atît în ridicarea salariilor (în 1969 salariul mediu lunar era cu 155% mai mare decît cel de la nivelul anului 1960) și a veniturilor reale, cît și în sporirea accentuată, de la un an la altul, a volumului de mărfuri vîndute prin comerțul de stat și cel cooperatist.

În anul 1969, valoarea acestor desfaceri a atins suma de 1,4 miliarde lei, faţă de 1,1 miliarde lei în anul 1965. În această perioadă, vînzările de mărfuri cu amănuntul au sporit cu 30% pe total şi cu 31% la mărfurile nealimentare. În structura vînzărilor se constată o creştere a ponderii mărfurilor nealimentare, în special articole tehnice, care în 1969 au reprezentat 56% din volumul acestora.

Extinderea reţelei electrice pe teritoriul judeţului (în 1970 erau electrificate 347 de sate) a favorizat creşterea numărului de abonamente la radio (63 489 în 1969) şi televizoare (19 407 în 1969). În domeniul ocrotirii sănătăţii au fost extinse unităţile sanitare (în 1969 existau 3 spitale unificate în mediul urban, 9 spitale rurale, 6 policlinici, 3 micromaternităţi, 57 case de naşteri, 21 de staţionare pentru copii şi adulţi, 12 circumscripţii urbane, 87 de circumscripţii rurale), a crescut numărul de cadre medicale de diverse grade şi specialităţi (2 931 în 1970).

Judeţul Buzău are vechi tradiţii în învăţămînt, cultură, ştiinţă. Reţeaua institutelor de învăţămînt cuprinde 521 de unităţi şcolare (din care 514 şcoli generale, 7 licee), în care învaţă 85 802 elevi, 14 unităţi şcolare cu profil tehnic, artistic, pedagogic, cu 5 582 de elevi, învăţămîntul preşcolar are 245 de grădiniţe cu 8 477 de copii înscrişi.

Activitatea culturală propagată în cadrul judeţului este reprezentată prin case de cultură (în Buzău şi Rîmnicu Sărat) (fig. 28), cămine culturale (83 de cămine cu 232 de filiale săteşti), (fig. 29), biblioteci, cinematografe (190), muzee (Buzău, Rîmnicu Sărat) şi puncte muzeistice săteşti (Aldeni, Smeeni) etc.

Din iniţiativa organelor judeţene de conducere, în vara anului 1969 a fost organizată prima tabără naţională de sculptură la Măgura, lîngă mănăstirea Ciolan. În tabără au participat 16 tineri sculptori, ale căror opere împodobesc cadrul acestei regiuni. Se prevede în viitor transformarea ei într-o tabără internaţională.

În judeţ s-au dezvelit plăci comemorative închinate unor personalităţi de seamă ale vieţii noastre culturale şi artistice, care şi-au petrecut o parte din viaţă pe aceste meleaguri (I. L. Caragiale, Ion Andreescu, Vasile Cîrlova, V. Maximilian, N.

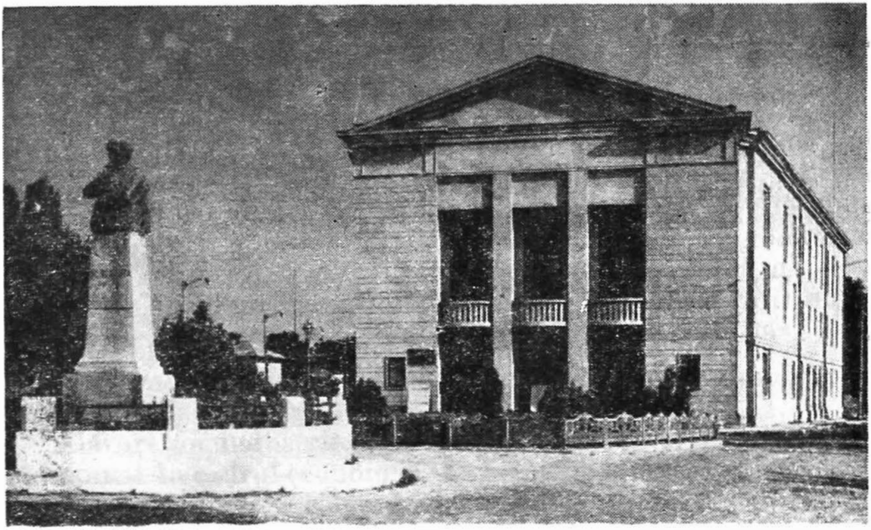

Fig. 28. — Casa de cultură din orașul Rm. Sărat.

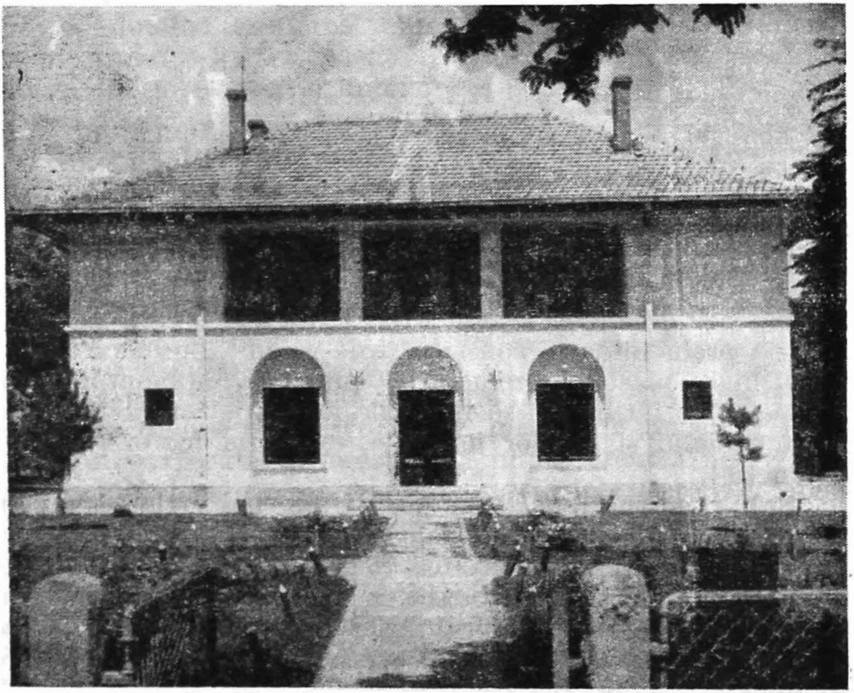

Fig. 29. — Căminul cultural din Smeeni.

Leonard, H. P. Bengescu) sau în memoria unor evenimente din istoria poporului nostru (răscoala din 1907). Formaţiile artistice ale judeţului (din Gura Teghii, Lopătari, Bisoca, Buda etc.) s-au remarcat cu prilejul unor manifestări folclorice naţionale.

În judeţul Buzău apare ziarul „Viaţa Buzăului”, cotidian cu un tiraj însemnat, organ al Comitetului judeţean al P.C.R. şi al Consiliului popular judeţean.

ECONOMIA JUDEŢULUI

Judeţul Buzău se înscrie în cadrul naţional în grupa celor cu un potenţial economic mediu. El se caracterizează printr-o gamă restrînsă de resurse ale subsolului, parţial valorificate, şi printr-o utilizare mai largă a bogăţiilor de sol.

Nota specifică a economiei judeţului îmbracă, în profil teritorial, un caracter mixt, industrial-agrar, în care ramura conducătoare o constituie industria. În cadrul acesteia domină industria prelucrătoare (construcţii de maşini, prelucrarea metalelor, mase plastice, prelucrarea lemnului, alimentară), pe plan secundar întîlnindu-se ramurile industriei extractive (extracţia ţiţeiului şi gazelor naturale, extracţia materialelor de construcţie).

Sub raportul repartiţiei geografice, industria este concentrată în două centre principale, respectiv Buzău şi Rîmnicu Sărat, care au dat în 1969 circa 73% din valoarea producţiei industriale a judeţului. Totodată se remarcă predominarea industriei prelucrătoare în localităţile menţionate, în timp ce industria extractivă se afla dispersată în numeroase centre mai mici.

Dezvoltarea industriei extractive, şi în special a industriei petrolului, s-a realizat mai încet, lucru determinat, în mare măsură, de amploarea exploatărilor din bazinul Prahovei, unde trusturile străine şi autohtone investeau cele mai mari fonduri. De bază erau industria de exploatare şi prelucrare a lemnului, industria alimentară.

De-abia în anii puterii populare, cînd s-a pus problema ridicării nivelului economic al tuturor regiunilor ţării, a valorificării tuturor resurselor umane şi materiale, în judeţ industria a devenit ramura principală a economiei, cu predominarea industriei grele.

Alături de industrie, agricultura a jucat şi prezintă un rol însemnat în cadrul economiei. Ea asimilează un mare procent din forţa de muncă şi asigură materia primă pentru industria alimentară, textilă etc. Se remarcă o diferenţiere zonală, legată de ponderea diferitelor sale ramuri. În nordul judeţului (zona montană) domină creşterea animalelor, legată de extinderea mare a suprafeţelor cu păşuni şi fîneţe, în partea centrală (subcarpaţi) se remarcă o îmbinare a pomiculturii, viticulturii cu creşterea animalelor, în partea sudică (zonă de cîmpie) se evidenţiază producţia cerealieră şi a altor plante, secundată de cea animalieră.

Căile de comunicaţie, prin repartiţie, densitate şi grad de modernizare, reflectă din plin etapele şi gradul de dezvoltare economică a judeţului, precum şi unele influenţe impuse de desfăşurarea reliefului. Arterele de comunicaţie cele mai importante sînt concentrate în subcarpaţi şi la contactul acestora cu cîmpia. Multe din ele se dirijează pe traiectele vechilor drumuri comerciale de care este legată apariţia şi dezvoltarea multor localităţi-tîrguri, între care Buzău şi Rîmnicu Sărat. Exploatarea forestieră a impus crearea unei reţele (în zona montană) de căi ferate şi şosele forestiere.

Industria

Pe teritoriul judeţului, industria s-a dezvoltat destul de tîrziu, de-abia din primele decenii ale secolului al XX-lea. Pînă atunci era limitată la unele mici ateliere de postav, dimie,

ceramică, la unele mori (Buzău şi Rîmnicu Sărat), precum şi la cîteva fierăstraie (Nehoiu, Nehoiaş) s-au puţuri petrolifere în subcarpaţi. Prima parte a secolului al XX-lea se caracterizează prin extinderea exploatărilor forestiere, petrolifere, carbonifere, gazifere (în multe locuri a avut un caracter prădalnic), prin dezvoltarea unor ramuri ale industriei prelucrătoare în oraşele Buzău şi Rîmnicu Sărat (morărit, rafinarea primară a petrolului, prelucrarea metalelor, ceramică etc.), legată de existenţa materiei prime şi de poziţia acestor oraşe pe traiectul şi la intersectarea unor intense artere comerciale. În 1935, în actualul judeţ funcţionau 13 fabrici, cu un număr mai mare de 20 de salariaţi, precum şi numeroase ateliere cu unu pînă la cinci lucrători. Se remarcă (tabelul nr. 2) ponderea mai mare a industriei alimentare şi a industriei de exploatare a lemnului.

După 1944, în cadrul operei de industrializare socialistă a ţării, s-au produs modificări profunde atît în structura industriei, cît şi în repartiţia sa. Cea mai mare parte din investiţii a fost orientată spre industrie, în special spre ramurile industriei grele. Astfel, în ultimul cincinal (1966—1970) aceasta a reprezentat circa 63% din totalul fondului de investiţii pe judeţ, care s-a ridicat la 4,6 miliarde lei. În dezvoltarea industrială au fost urmărite cîteva direcţii: continuarea dezvoltării ramurilor tradiţionale (exploatarea petrolului, forestieră, industria alimentară), dar şi îmbogăţirea structurii cu noi subramuri; apariţia unităţilor industriale legate de existenţa materiei prime, crearea şi dezvoltarea industriei construcţiilor de maşini, chimică, repartiţia obiectivelor industriale pe tot cuprinsul judeţului, pentru o valorificare eficientă a forţei de muncă. Ca urmare, numai între 1950 şi 1970 au apărut mai multe uzine, fabrici şi secţii noi (Uzina de sîrmă şi produse din sîrmă, Fabrica de zahăr, Întreprinderea de geamuri, Fabrica de produse lactate, Uzina de produse ceramice pentru construcţii de la Sătuc etc.), numeroase făbricuţe şi secţii vechi au fost lărgite şi modernizate. În 1969 existau 11 mari unităţi industriale, din care 4 de interes republican, 4 de subordonare judeţeană şi 3 aparţinînd cooperaţiei meşteşugăreşti, în cadrul

cărora lucrau 21 978 de salariaţi, din care 19 681 muncitori. Producţia industrială a înregistrat un ritm accelerat de creştere (17,3%), depăşind ritmul mediu de dezvoltare a producţiei pe ţară, care în aceeaşi perioadă (1966—1969) a fost de 11,8%.

Tabelul nr. 2

Ramurile industriale de bază ale judeţului în 1930

Ramuri ale industriei	Nr. fabricilor	Nr. salariaţilor
Alimentară	4	1 262
Textilă	1	138
Chimică	2	—
Metalurgică	2	78
Lemn	3	1 881
Materiale de construcţie	1	97

Valoarea producţiei globale industriale a fost în 1970 de 3 267,2 milioane lei, depăşind de 2,2 ori valoarea anului 1965 şi de aproape 10 ori pe cea obţinută în 1950.

Cele mai înalte niveluri de dezvoltare s-au înregistrat în ultimul cincinal în industria construcţiilor de maşini şi prelucrare a metalelor (peste 2,4 ori), în industria chimică (aproape 4 ori), în industria metalurgică (4,6 ori), în industria materialelor de construcţii (peste 2,7 ori). Ca urmare, ponderea producţiei industriale a judeţului în ansamblul producţiei industriale a ţării a crescut de la 0,9% (1965) la 1,1% (1969).

Creşterea gradului de dotare tehnică în industria judeţului (fondurile fixe industriale au fost în anul 1970 de trei ori mai mari faţă de 1965), ridicarea calificării, organizarea mai bună a producţiei au sporit mult productivitatea muncii. Astfel, aproape 71% din sporul producţiei globale industriale s-a ridicat în ultimul cincinal pe seama creşterii productivităţii muncii.

Se remarcă modificări în structura producţiei, în sensul creşterii ponderii ramurilor industriei grele (tabelul nr. 3), în crearea şi dezvoltarea industriei în toate colţurile judeţului, chiar cu o tendinţă uşoară de specializare (în zona montană, exploatarea şi prelucrarea lemnului şi, în perspectivă, valori-

Tabelul nr. 3

Structura producţiei globale industriale a judeţului pe ramuri (în procente)

Ramuri ale industriei	1950	1960	1969
Metalurgia feroasă	—	—	13,1
Construcţii de maşini şi prelucrarea metalelor	11,8	10,5	14,3
Chimie	0,2	5,5	8,5
Materiale de construcţie	2,2	9,2	2,5
Exploatarea şi prelucrarea lemnului	11	13,7	7,8
Textilă	0,9	0,7	0,4
Confecţii	15,1	11,9	9,9
Alimentară	47,6	33,4	35,5
Alte ramuri	11,4	14,9	7,0

ficarea potenţialului hidroenergetic al apelor buzoiene; în subcarpaţi, exploatări petrolifere şi industria alimentară bazată pe fructe, legume, iar în sud, în cele două oraşe, legat şi de poziţia lor faţă de zonele cu materie primă, de principalii consumatori şi de căile de transport, precum şi de existenţa forţei de muncă, în bună parte calificată, desfăşurarea complexă a industriei cu accent pe industria grea). De subliniat noua platformă industrială ridicată în anii socialismului în sudul oraşului Buzău.

Aceste modificări au determinat transformări şi în structura schimburilor, a legăturilor dintre centrele judeţului şi cu acelea din judeţele vecine, a sferei preocupărilor populaţiei.

Dintr-un judeţ înapoiat industrial şi furnizor permanent de materie primă şi forţă de muncă, astăzi el livrează pe piaţa internă, dar şi peste hotare, produse finite de bună calitate, concentrînd, în acelaşi timp, cea mai mare parte a forţei de muncă în cadrul obiectivelor industriale create. Totodată, se dezvoltă permanent legături de ramură între diferitele unităţi industriale din judeţ.

Industria energetică se axează pe exploatarea petrolului şi a gazelor naturale. Ea ocupa în 1969, în ansamblul producţiei judeţului, locul şapte, cu circa 5,7 . Pînă în 1960 în structura sa intrau şi exploatările de cărbuni inferiori din perimetrul Ojasca—Unguriu, cu o producţie relativ mică (69 600 tone în 1960).

Industria energetică este una din ramurile vechi, de tradiţie ale judeţului, exploatările de ţiţei şi cărbune realizîndu-se în condiţii primitive încă de la finele secolului trecut. Înaintea celui de-al doilea război mondial se exploata petrol la Niculeşti, Beceni, Beciu, Policiori, Dimianca, Monteoru de către patru societăţi, gaze naturale la Beceni, Beciu, Niculeşti, Policiori şi cărbune la Ojasca. După naţionalizare, acestei ramuri industriale i s-a acordat o deosebită atenţie. A fost realizat un volum mare de prospecţiuni care au permis depistarea de bogate zăcăminte de petrol şi gaze naturale. Totodată, dezvoltarea industrială a judeţului a impus studierea şi punerea în valorificare a bogatului potenţial hidroenergetic.

Industria petrolului reprezintă ramura de bază în cadrul energeticei. Zăcămintele de hidrocarburi se află localizate în zona subcarpatică, în special în anticlinalul Berca—Arbănaşi. Ele se găsesc amplasate în depozite meoţiene, sarmaţiene şi chiar mai vechi. Principalele centre de exploatare se află la Berca, Pìclele, Beciu, Arbănaşi, Plopeasa, Monteoru, Bărbuceşti, Grăjdana, Tisău etc. Primele exploatări de ţiţei sînt menţionate din 1856, la Monteoru, iar mai tîrziu, în 1895, la Berca. Extracţia se realiza iniţial prin galerii şi puţuri şi apoi, către sfîrşitul secolului al XIX-lea, prin foraje. Mijloacele rudimentare de exploatare nu permiteau obţinerea unor producţii ridicate. În 1903 aceasta de-abia înregistra 4 892 tone. Primele decenii

ale secolului al XX-lea au înregistrat o creştere a interesului capitaliştilor străini şi autohtoni pentru zăcăminte de petrol de la est de Buzău. În 1937, perimetrele exploatabile erau concesionate la patru societăţi, iar producţia obţinută era de aproape 10 ori mai mare decît în 1904, ea înregistrînd circa 46 454 tone. Ca urmare a exploatării prădalnice din această perioadă s-a ajuns la secătuirea aproape completă a unor depozite, la părăsirea unor perimetre devenite nerentabile, la scăderea producţiei de ţiţei (29 065 tone în 1942). Urmările războiului s-au resimţit şi în zona petroliferă a Buzăului, multe schele fiind distruse sau abandonate din cauza producţiei mici. După 1948, zonei Berca—Arbănaşi, aproape părăsită, i s-a acordat o atenţie deosebită. Prospecţiunile efectuate au evidenţiat prezenţa altor zăcăminte cu capacităţi ridicate, aflate la diferite adîncimi, multe din ele exploatabile doar azi, cu utilaj de forare de medie sau maximă adîncime.

Prelucrarea ţiţeiului se face în rafinăriile din judeţul Prahova (Ploieşti, Brazi). În judeţ au funcţionat la începutul secolului nostru cîteva mici distilării (Berca, Buzău, Rîmnicu Sărat), unde ţiţeiul era prelucrat primar, produsele obţinute fiind folosite pentru iluminat şi altele. La Rîmnicu Sărat există o întreprindere de regenerare a uleiurilor, care funcţionează pe baza uleiurilor primare obţinute în rafinăriile prahovene.

Industria gazelor naturale, deşi cu vechime (în 1937 exploatări de gaze se realizau la Beceni, Beciu, Niculeşti, Policiori), este încă insuficient dezvoltată. Cele mai importante zăcăminte se găsesc în depozitele ponţiene din sud-estul judeţului (se exploatează la Roşioru şi Ghergheasa), la care se adaugă acelea din zona de extracţie a ţiţeiului.

Industria energiei electrice este insuficient dezvoltată, deşi judeţul dispune de însemnate cantităţi de combustibili lichizi, gazoşi, ca şi de mari resurse hidroenergetice. Există grupuri electrogene de mică capacitate în localităţile mai mari. Puterea instalată de care dispunea judeţul în 1969 era de circa 14,7 mii kW., iar producţia obţinută s-a ridicat la 23,3 milioane kWh. Necesarul de consum de energie electrică este completat prin reţeaua sistemului energetic naţional de la centralele electrice din Moldova.

Dezvoltarea industrială a județului și creșterea continuă a consumului de energie electrică în sectorul particular, pe măsura îmbunătățirii condițiilor de viață și a ridicării nivelului de trai al oamenilor muncii impune, pe de o parte, folosirea combustibililor lichizi și gazoși în termocentrale, iar pe de altă parte, valorificarea marelui potențial hidroenergetic de care dispun rîurile de munte — Bîsca Mare, Bîsca Mică, Siriul și mai ales Buzăul. Pentru a acoperi necesarul de energie electrică al platformei industriale din sudul orașului Buzău, aici au fost construite o centrală termică și o stație de transformare de 110 kV.

În prezent se desfășoară intense studii pentru stabilirea lacului unde va fi amplasat primul baraj pe rîul Buzău.

Industria metalurgică este o ramură nouă în structura industriei județului și a apărut o dată cu intrarea în funcțiune în 1966 a Uzinei de sîrmă și produse din sîrmă din orașul Buzău (fig. 30). În 1969 producția ei reprezenta circa 13,1% din producția industrială globală a județului și 1,7% din producția industriei metalurgice a țării. La sfîrșitul cincinalului (1966—1970) ea asigura circa 51% din necesarul pe țară de sîrmă trasă, 50% din sîrmă zincată și 55% din cel de electrozi. Pe baza materiei prime venite de la Hunedoara, ea produce diferite sortimente din sîrmă (sîrmă zincată, sîrmă trefilată vandabilă din oțel moale, sîrmă neagră) și electrozi pentru sudură (din 1968). În 1970 producția sa a fost de 90 000 tone sîrmă, 36 000 tone electrozi cu dimensiuni de la 0,2—8 mm și 7 250 tone cuie. Uzina buzoiană, amplasată în zona industrială din sudul orașului, este una din cele mai mari întreprinderi din județ. Forța de muncă, în cea mai mare parte calificată în acești ani, provine nu numai din Buzău, ci și din localitățile din imediata vecinătate. În 1969, în această ramură erau antrenați 1 514 salariați, din care 1 313 muncitori.

Industria construcțiilor de mașini și de prelucrare a metalelor, în trecut limitată la mici ateliere de reparații, este reprezentată prin Uzina mecanică și întreprinderea „Metalurgica", amîndouă aflate în sudul orașului Buzău, precum și

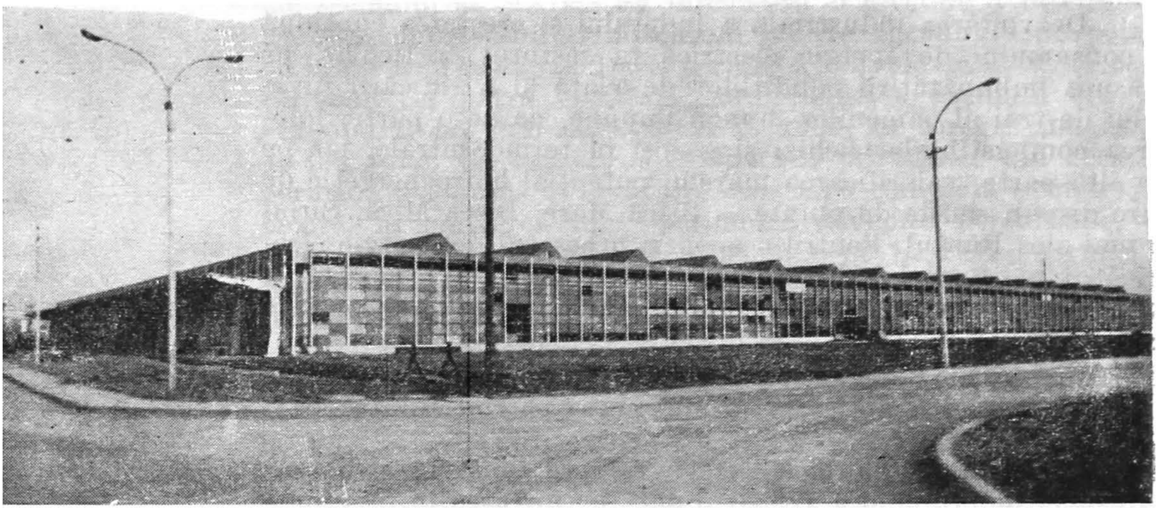

Fig. 30. — Uzina de sîrmă şi produse din sîrmă din Buzău.

prin unele secţii ale întreprinderilor „Flacăra” şi „Partizanul” din Rîmnicu Sărat. Prin producţia înregistrată în 1969, această ramură ocupa locul al doilea, cu 14,3% în ansamblul producţiei industriale a judeţului. La sfîrşitul cincinalului (1970) producţia acestei ramuri înregistra o creştere de aproape 2,5 ori faţă de anul 1966. În întreprinderile de ramură lucrează 3 213 salariaţi, din care 2 857 de muncitori, adică circa 14,6% din numărul de salariaţi şi de muncitori care activează în industria judeţului. Forţa de muncă provine din oraşele Buzău şi Rîmnicu Sărat şi în mai mică măsură din comunele şi satele din imediata apropiere.

Uzina mecanică este specializată în producţia de material rulant feroviar, mai mult de 70% din produsele sale fiind destinate în această direcţie. Ea reprezintă singura întreprindere din ţară care fabrică schimbători cu ace flexibile de ecartament normal şi îngust, traverse şi bretele pentru calea ferată, tirfoane pentru fixarea şinelor de traverse. O parte din producţia sa este destinată exportului. Din 1970 ea produce vagoane platforme pe două osii, fiind a treia întreprindere din ţară constructoare de vagoane de marfă şi subansambluri de trac-

toare. În 1971 se vor construi circa 900 de vagoane de marfă, 30 000 tone aparate de cale, 9 000 tone tirfoane, 750 de seturi de subansambluri de tractoare etc.

Întreprinderea „Metalurgica" din Buzău, construită pe locul unei mici fabrici existentă înainte de 1948, este profilată în producția de bunuri de larg consum (75% din producția sa). Apreciate pe piața internă, dar și peste hotare sînt fiarele de călcat cu cărbuni (este singurul furnizor din Europa), diferite articole de tucerie, mașini de gătit și sobe de încălzit, precum și diferite tipuri de vermorele, stingătoare pentru incendiu etc. Volumul producției întreprinderii a crescut în 1968 de circa 25 de ori față de 1950, iar volumul produselor exportate de aproximativ 40 de ori. În perspectivă, aici se vor fabrica și unele repere pentru vagonul de marfă produs la uzina vecină.

În cadrul celor două întreprinderi locale din Rîmnicu Sărat se realizează diferite produse din metal de uz edilitar și gospodăresc. Construirea fabricii de garnituri de frîne va duce, pe de o parte, la creșterea producției industriei construcțiilor de mașini și a prelucrării metalelor din județ, iar pe de alta la valorificarea forței de muncă disponibilă și la dezvoltarea industrială a acestei localități.

În noul cincinal, la Buzău, va intra în producție și uzina de utilaj terasier, care va livra în 1975 (anul intrării în folosință la întreaga sa capacitate proiectată) circa 18 000 tone de utilaj terasier.

Industria chimică este reprezentată prin uzina de prelucrare a masei plastice din orașul Buzău. Din 1953, cînd a intrat în funcțiune, și pînă în prezent, paralel cu mărimea capacității, prin construirea de noi secții și lărgirea sortimentelor fabricate (în 1953 funcționa atelierul de confecții de P.V.C. și cel de presături termorigide din bachelită și aminoplast; în 1957 a intrat în producție secțiile de fabricare a mijloacelor de producție și a unor produse pentru industria petrolieră, alimentară și farmaceutică; în 1960 a fost dată în producție secția de reșapare a anvelopelor — singura de acest gen din țară; din 1962 se fabrică filtre de diferite tipuri și dimensiuni

pentru autocamioane şi tractoare; în 1970 s-a dat în folosinţă secţia de polietilenă), producţia înregistrează creşteri mari: în 1969 ea depăşea de circa 30 de ori producţia anului intrării în funcţiune şi de 4 ori producţia de la începutul cincinalului (1966). Este a doua unitate din ţară care produce polietilenă, ea dînd circa 36,4% din producţia ţării la acest sortiment. Această ramură ocupă locul al cincilea în ansamblul producţiei globale industriale a oraşului, înregistrînd, în 1969, circa 8,5% din aceasta.

Materia primă este adusă din diferite centre ale industriei chimice din ţară, ca Făgăraş (bachelită, aminoplast, P.V.C. praf), Brazi (polietilenă). La rîndul ei, uzina livrează economiei naţionale produse larg utilizate în diferite ramuri ale industriei (garnituri şi filtre, căşti de protecţie pentru exploatările miniere şi forestiere, măşti de protecţie pentru sudură, Romcarbon, cărbune medical etc.), precum şi unele sortimente pentru export. Astfel, produsele industriei chimice buzoiene sînt folosite în şapte ţări: U.R.S.S., Brazilia, Cuba, Anglia, Italia, Belgia şi Olanda.

Industria materialelor de construcţii, deşi veche prin tradiţie, deşi dispune de variate şi bogate materiale de construcţie (calcar, gresie, nisip, diatomit etc.), nu are o pondere mare în industria judeţeană. În 1969 ea dădea numai 2,5% din aceasta. Extracţia materialelor de construcţii este orientată în special asupra nisipurilor, calcarelor, diatomitului. Legat de acestea au apărut şi unele centre de prelucrare, ce au însă capacităţi de producţie reduse şi constituie diferite unităţi ale industriei locale.

Calcarele se găsesc în sud-vestul judeţului, îndeosebi în Masivul Istriţa, de la sud de valea Nişcovului, şi în Masivul Măgura, de la nord de ea. Carierele mai mari se găsesc la Ciuta, Vipereşti, Nifon. La Măgura există o fabrică de var cu o producţie anuală de circa 5 500 tone, care foloseşte calcarul din orizontul local sau de la Vipereşti. La baza clinei sudice a Istriţei există aproape în fiecare localitate cuptoare de var de mică capacitate. În perspectivă s-ar putea pune problema deschiderii unor cariere care să asigure materia primă unei

întreprinderi de interes republican, amplasată într-una din localitățile de acolo. Materia primă abundentă, existența de forță de muncă, precum și poziția favorabilă a unui astfel de centru față de marile artere de transport ar facilita dezvoltarea sa și ar crea legături lesnicioase cu orașele din sudul și estul țării.

Nisipul cuarțos exploatat în carierele de la Crivineni este folosit ca materie primă la întreprinderea de geamuri din Buzău, dar el constituie și o parte din materia primă a fabricilor similare din Scăieni, Azuga. Întreprinderea de geamuri Buzău, a patra unitate de acest gen din țara noastră, produce diferite sortimente de geamuri (geamuri trase groase de 3—5 mm, geamuri șlefuite cu grosimi ce variază între 3,5 și 16 mm, geamuri securizate cu dimensiuni de 2 × 3,4 m, geamuri emailate), precum și oglinzi din cristal. Este singura fabrică de oglinzi de acest fel din țară.

Diatomita, extrasă din carierele din dealul Burdușoaia, este folosită ca material izolant și filtrant pentru fabricile din industria alimentară, precum și la fabricarea diferitelor materiale de construcție, cum ar fi blocurile înlocuitoare de cărămidă.

Largă întrebuințare în industria materialelor de construcție are *argila*. Depozite de argilă cu calități superioare există în jurul localităților Buzău, Rîmnicu Sărat, Berca—Sătuc. Aceasta a permis dezvoltarea încă din primele decenii ale secolului nostru a industriei ceramice brute, la început primitiv, astăzi în condiții superioare, oferite de mecanizarea aproape completă a operațiunilor. Fabrica de produse ceramice industriale Berca—Sătuc, construită în ultimii ani, este una din cele mai mari din țară; ea folosește argila din orizontul local. În semestrul al doilea al anului 1971, cînd va funcționa cu capacitatea proiectată, va livra 60 milioane de cărămizi pe an. Producția de cărămizi a județului în ultimii 10 ani s-a mărit de 3 ori, în 1969 unitățile industriale cu acest profil dînd 12 milioane bucăți.

În nord-vestul orașului Buzău, în cartierul Simileasca, se află în construcție un obiectiv de mare capacitate și complexitate: Întreprinderea de prefabricate din beton. În prima etapă, aceasta va produce anual 28 500 m³ de prefabricate,

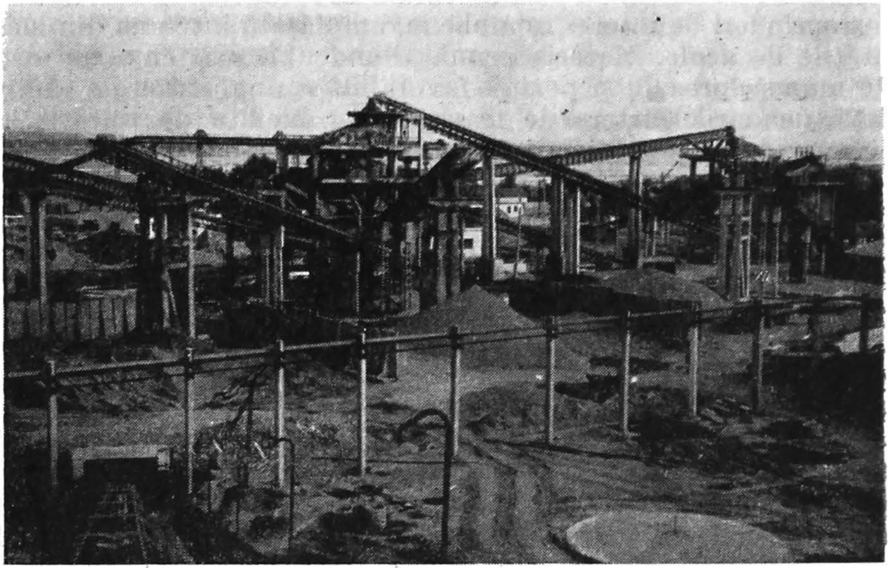

Fig. 31. — Balastiera modernizată de la Similcasca.

urmînd ca după darea totală în exploatare volumul acestora să se dubleze.

Pietrişurile şi nisipurile din albia Buzăului, Rîmnicului sau a altor rîuri sînt folosite larg în construcţii. Există balastiere mecanizate de mare capacitate la Simileasca (fig. 31), Deduleşti, Rîmnicelu, Topliceni, Nişcov, Pîrscov, Seţu etc.

Gresiile sînt folosite mai ales în zona montană pentru terasamente de cale ferată cu ecartament normal sau îngust, pentru pietruirea drumurilor comunale, în construcţia de parapete şi ziduri de protejare a şoselelor ce trec prin terenuri cu alunecări, în construcţia locuinţelor. Nu există carieră de acest gen, exploatările avînd un caracter temporar, după necesităţi, şi numai în locurile unde pachetele de gresii (de Kiwa, de Tarcău, de Siriu) sînt groase.

Industria de exploatare şi prelucrare a lemnului este una din ramurile cu tradiţie îndelungată în economia judeţului. Spre deosebire de situaţia existentă înainte de 1948, cînd lemnul

exploatat era expediat în stare brută sau prelucrat primar (la Nehoiu) spre cîteva fabrici de cherestea sau mobilă din ţară şi peste hotare (lemn de răşinoase), astăzi prelucrarea acestuia se realizează în bună parte în unităţile industriei forestiere judeţene. Această ramură deţine 7,8% din producţia industrială a judeţului şi mai mult de 20% din numărul salariaţilor. Forţa de muncă este recrutată în primul rînd din satele şi comunele din apropierea punctelor de exploatare şi în al doilea rînd din celelalte localităţi din judeţ şi chiar din alte judeţe (Vaslui, Galaţi, Tulcea etc.). Fondul forestier are o suprafaţă de circa 154 635 ha, reprezentînd 25,4% din suprafaţa judeţului. Cea mai mare parte se află în zona montană (aproape 60 000 ha), unde, de altfel, există şi principalele puncte de exploatare. Volumul de masă lemnoasă de aici se evaluează la peste 5 milioane metri cubi, iar pădurile cu vechime de peste 80 de ani deţin peste 75% din suprafaţă. Punctele şi sectoarele principale de exploatare sînt concentrate în zona montană, pe văile Bîsca Mică, Bîsca Mare, Harţagu, Siriu, Caşoca, iar în subcarpaţi pe valea Nişcovului. În afara gurilor şi sectoarelor de exploatare există unităţi specializate în producerea de cherestea (Nehoiu, Verneşti, Buzău, Gura Teghii), lăzi, ambalaje, frize de parchete (Nehoiu), mobilă (Buzău, Rîmnicu Sărat).

Principalul centru al industriei prelucrătoare este Nehoiu (fig. 32). În 1971 a început aici construcţia unei fabrici de mobilă, care, din 1972, va intra parţial în producţie, iar după terminare va livra anual 13 000 garnituri de mobilă. În cincinalul actual este proiectată şi o unitate de plăci aglomerate, cu o capacitate anuală de 7,5 tone. Construirea acestui obiectiv va crea posibilitatea valorificării superioare a masei lemnoase, va permite folosirea forţei de muncă disponibilă şi va asigura condiţii favorabile pentru urbanizarea acestui vechi centru forestier.

Cea mai mare parte din cheresteaua de fag şi răşinoase este livrată fabricilor de mobilă din judeţ, dar mai ales celor din Bucureşti, Ploieşti, Pîncota; buştenii de derulaj fabricilor de placaj din Balta Sărată şi Rîmnicu Vîlcea; traversele, lemnul de foc, doagele, lăzile de ambalaj diferiţilor consumatori din judeţele din sudul şi estul ţării. Mai mult de un sfert din pro-

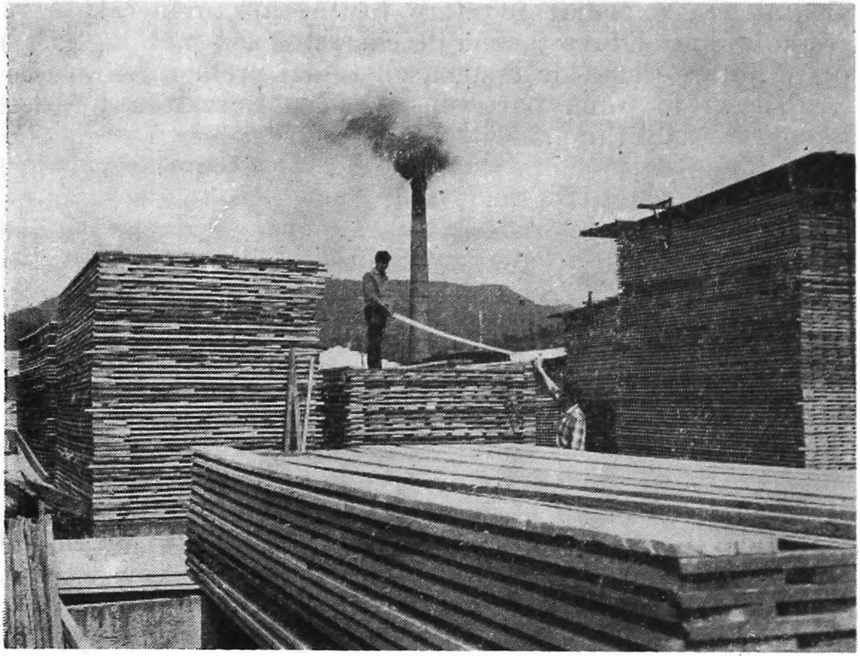

Fig. 32. — Depozitul de cherestea de la Nehoiu.

ducţia marfă (produse semifinite şi finite) este exportată în mai multe ţări europene şi din Orientul Apropiat.

Pe valea Siriului, Coşoca, Bîsca Mare există preocupări în producţia de mangal.

Industria textilă şi a confecţiilor, cu o frumoasă tradiţie în preocupările casnice din satul buzoian (costume, covoare, ţesături artistice etc.), este cunoscută în producţia de fabrică de-abia din 1942, prin înfiinţarea topitoriei de cînepă din oraşul Buzău, care folosea materia primă din satele din apropiere. Capacitatea de prelucrare actuală anuală este de circa 2 700 tone tulpini de cînepă, din care se obţin 400 tone de fuior şi cîlţi, livrate în întregime filaturilor şi ţesătoriilor din Bucureşti, Baloteşti, Pucioasa, Constanţa, Iaşi.

Industria confecțiilor este reprezentată prin Fabrica de confecții din Rîmnicu Sărat, specializată în articole pentru copii, la care se adaugă și unele obiecte de îmbrăcăminte pentru bărbați și femei, dar și prin unele unități ale cooperației din Buzău și Rîmnicu Sărat. Producția realizată în 1969 reprezenta 9,9% din cea a județului și 2,5% din producția industrială a țării și era de aproape 12 ori mai mare decît în 1950. În perspectivă, din producția obținută, importante cantități vor fi exportate.

Industria alimentară, prin ponderea pe care o are în producția industrială a județului (35,5% în 1969), ocupă un loc principal. Urmărind datele statistice, se remarcă o scădere procentuală, de la 41,3% în 1965 la 35,5% în 1969. Aceasta se datorește ritmului rapid de dezvoltare a industriei grele, în special a celei metalurgice și chimice, și apariției de noi industrii pe harta județului. În același timp, trebuie consemnată și creșterea continuă a producției în toate subramurile industriei alimentare (morărit, panificație, vinuri și băuturi alcoolice, zahăr, tutun etc.). Cîteva subramuri au o tradiție îndelungată. Morăritul este menționat în numeroase documente istorice din ultimele secole, cu o dezvoltare frecventă în jurul celor două orașe și în lungul văii Buzăului. În aceeași măsură sînt indicate producerea băuturilor în zonele pomi-viticole și mai recent (secolul al XX-lea) prelucrarea tutunului la Rîmnicu Sărat. Industria zahărului (fig. 33) apare ca o subramură nouă, în urma construirii Fabricii de zahăr de la Buzău (1965, în vecinătatea unor zone de cultură a sfeclei de zahăr), cu o capacitate de prelucrare de 3 000 tone sfeclă pe zi și care prelucrează materia primă din cinci județe. Zahărul produs este exportat în proporție de 58%.

De asemenea, există unități ale industriei conservării de fructe și legume (Pătîrlagele) sau de produse lactate (Rîmnicu Sărat, Buzău), de prelucrare a tutunului (Rîmnicu Sărat) și numeroase centre de prelucrare a vinului Săhăteni, Pietroasele, Izvorul Dulce, Zărnești, Rîmnicu Sărat etc.).

În repartiția unităților acestei ramuri se remarcă, pe de o parte, legătura cu zonele de aprovizionare (zahăr, pani-

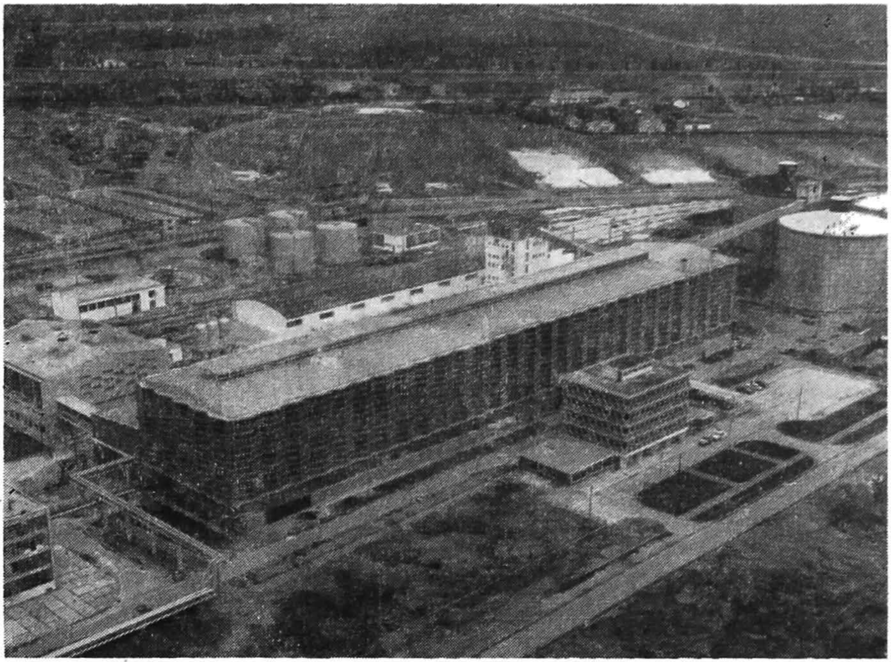

Fig. 33. — Fabrica de zahăr din Buzău.

ficaţie, tutun — în centrele din sudul judeţului), iar pe de altă parte cu zonele ce necesită o mai intensă deservire (zonele de exploatare petroliferă, forestieră).

Agricultura

Analizată pe ansamblul economiei judeţului Buzău, agricultura constituie a doua ramură de bază. Ea se caracterizează prin varietate şi complexitate structurală, repartiţie geografică zonală în raport cu marile unităţi ale reliefului şi continuitate tradiţională de activităţi. În ansamblul economiei naţionale, judeţul Buzău deţine 2,8% din suprafaţa agricolă a ţării şi, respectiv, 2,7% din cea arabilă, precum şi 3,2% din producţia

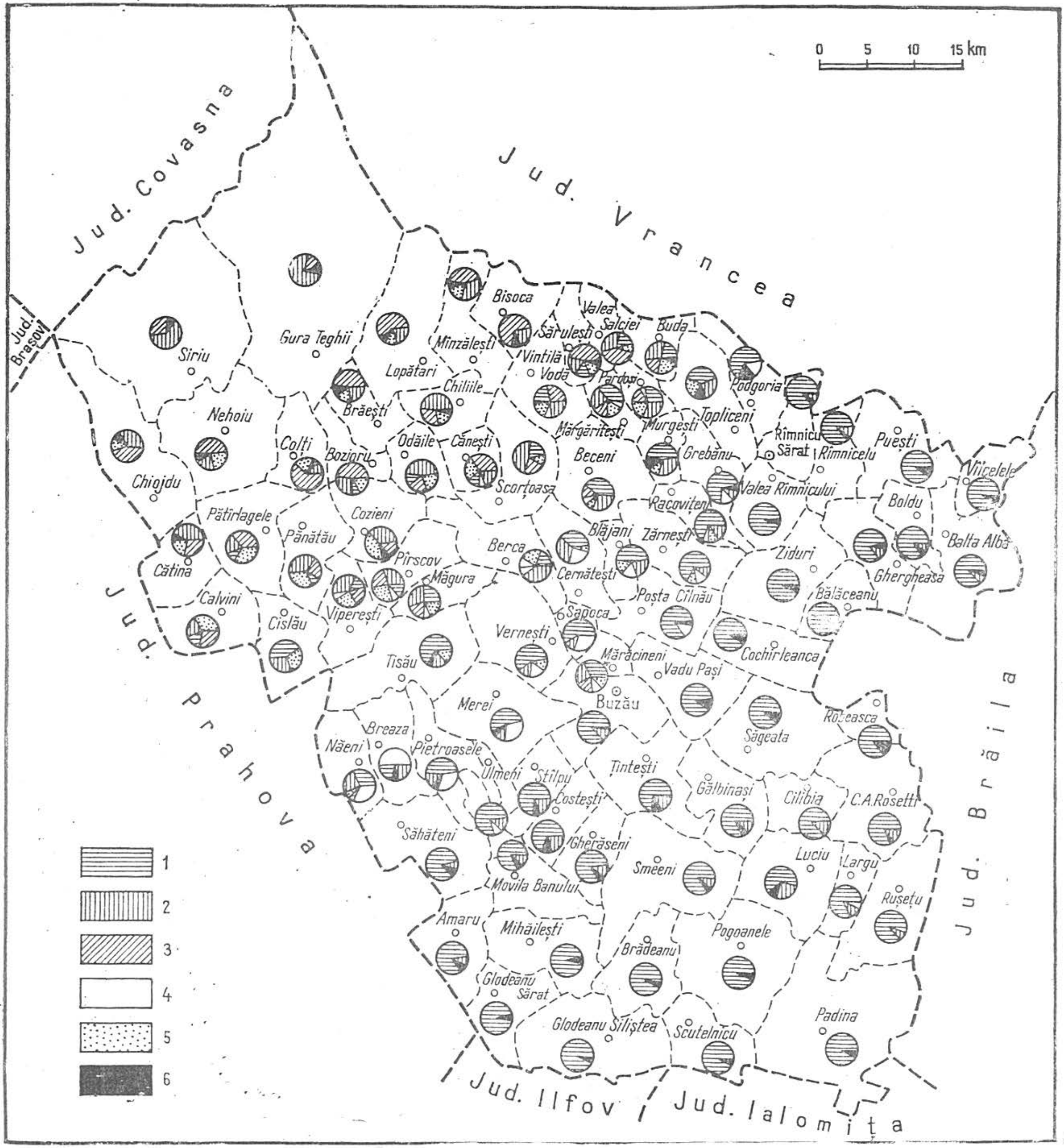

Fig. 34. — Modul de folosință a suprafeței agricole (M. Ielenicz).
1. Arabil; *2.* pășuni *3.* finețe, *4.* vii; *5.* livezi; *6.* teren agricol nediferențiat.

globală agricolă. Peisajul agricol al secolelor trecute era ilustrat, în linii generale, prin creșterea animalelor, cultura viței de vie și a livezilor de „pometuri"; pe plan secundar se afla albinăritul, vînatul și unele culturi mai restrînse, printre care cerealele și legumele.

În condițiile naturale favorabile ale județului, noile premise social-economice, fundamentale în anii construcției socialiste, au dus la dezvoltarea intensivă a agriculturii, la asigurarea unei puternice baze tehnico-materiale, la creșterea producției agricole. Valoarea producției globale agricole a crescut de la 2 139,6 milioane lei în 1965, la 2 536 milioane lei în 1970 și va atinge în 1975 circa 3 364 milioane lei. Investițiile alocate dezvoltării agriculturii au sporit continuu. Între 1960 și 1965 ele au reprezentat 942,2 milioane lei, în cincinalul următor 1,2 miliarde lei. S-a accentuat dezvoltarea anumitor subramuri — cultura cerealelor, viti-pomicultura și creșterea animalelor. Din suprafața totală (607 200 ha) a județului, 407 577 ha (67,2%) reprezintă terenul agricol, din care cel arabil deține 64,9%, pășunile și fînețele 24,6%, viile și livezile 10,5%, 154 635 ha fondul forestier, iar 44 988 ha alte categorii de terenuri.

Urmărind modul de folosință a suprafeței agricole (fig. 34) la nivel de comună, se remarcă schimbarea ponderii diferitelor categorii de folosință în strînsă dependență de treptele de relief. Arabilul are ponderea cea mai mare în mai mult de 50 de comune desfășurate în cîmpie, pe glacisul Istriței, pe valea Buzăului și în piemontul Rîmnicului. În subcarpați intră în proporție egală cu terenurile cu pășuni și pomi-viticole. Pe bordura sudică subcarpatică se distinge net în structură ponderea ridicată a terenurilor cultivate cu viță de vie (30—50%), după cum în restul subcarpaților și în sudul ariei montane (în lungul văilor principale), pomicultura deține frecvent între 25 și 35% din suprafața agricolă. În sfîrșit, în munți și pe dealurile subcarpatice larg extinse sînt pășunile și fînețele (mai ales în munte), pe terenurile defrișate din apropierea localităților. Producția agricolă a județului este coordonată de un număr de 6 întreprinderi agricole de stat, 148 cooperative agricole de producție, 9 stațiuni pentru mecanizarea agriculturii (fig. 35), 2 centre de încercarea soiurilor, 2 stațiuni experi-

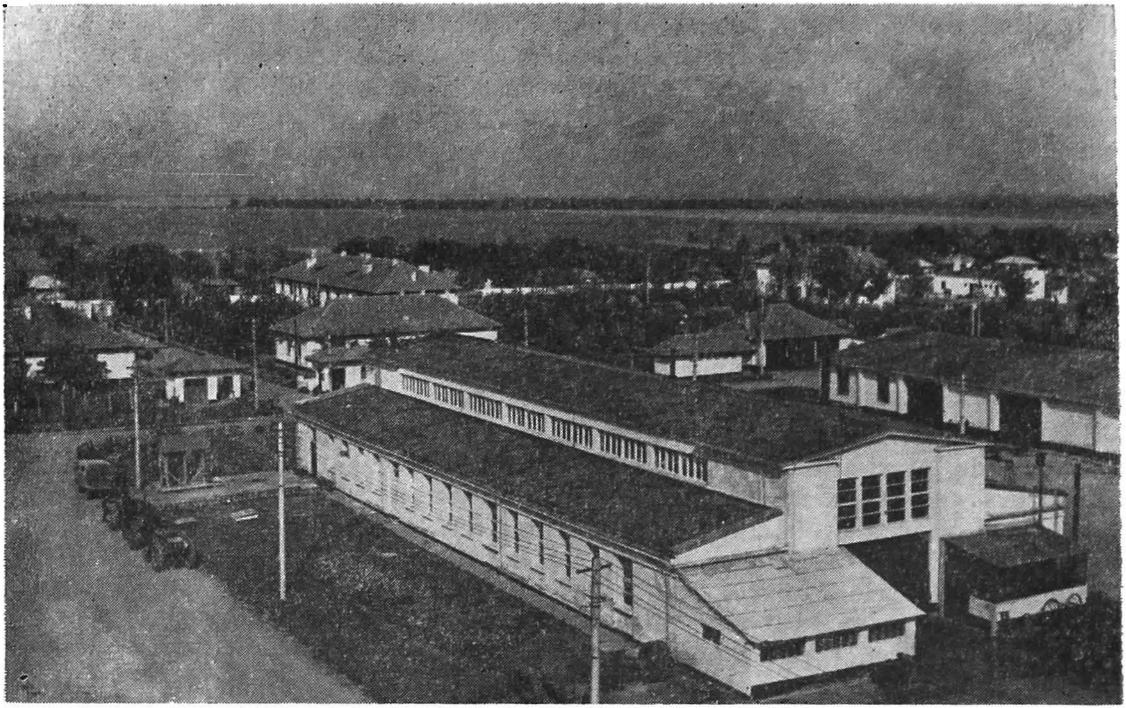

Fig. 35. — Întreprinderea pentru mecanizarea agriculturii Stîlpu.

mentale de cercetări agricole (Buzău şi Ruşeţu) şi un centru de însămînţări artificiale. Agricultura judeţului dispune de o importantă bază tehnică. Acest fapt a permis ca lucrările agricole (de arat, semănat şi recoltat), în cadrul unităţilor agricole socialiste, să atingă un nivel înalt de mecanizare. Astfel, în anul 1969 terenurilor arabile le-a fost destinat un parc de 2 572 de tractoare fizice (fig. 36), din care în I.A.S. 485, iar în întreprinderile pentru mecanizarea agriculturii 287. Alături de tractoare, lista inventarului agricol era completată cu 2 661 de pluguri pentru tractor, 854 de cultivatoare mecanice, 538 de sape rotative, 1 817 semănători mecanice, 456 de maşini pentru împrăştiat îngrăşăminte chimice, 367 de maşini pentru stropit, 1 373 de combine pentru păioase şi 222 de combine

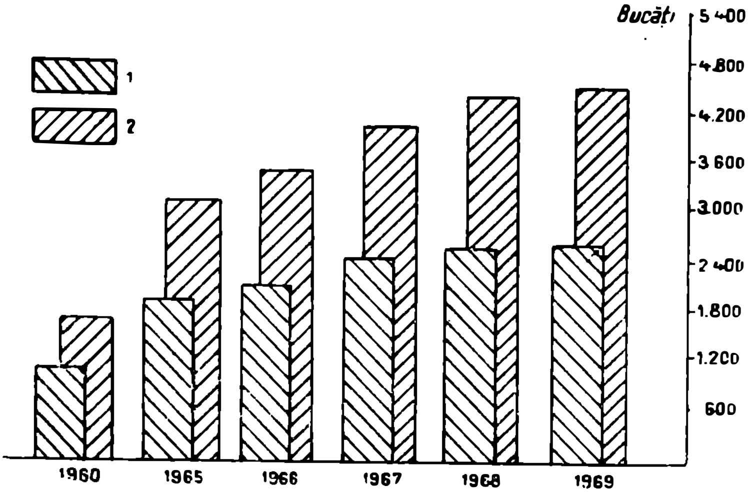

Fig. 36. — Evoluția parcului de tractoare.
1. În unități fizice; *2.* în unități convenționale de 15 CP.

pentru plante de siloz. Toate acestea au permis o creștere apreciabilă a gradului de mecanizare la principalele lucrări agricole, îndeosebi în zona de șes. În 1970 a revenit o suprafață arabilă de 93 ha la un tractor fizic, față de 137 ha cît era în 1965 și de 2 493 ha cît reveneau în medie, la nivel de țară, în anul 1938. În privința repartiției suprafețelor destinate circuitului agricol productiv se constată diferențieri evidente în cadrul celor două unități agricole socialiste (tabelul nr. 4). Astfel, cele șase întreprinderi agricole de stat dețin o suprafață agricolă de 90 777 ha (ceea ce reprezintă 22,2% din suprafața județului), din care terenul arabil însumează 43 739 ha. În schimb, cooperativele agricole de producție concentrează o suprafață mult mai extinsă, care totalizează 294 870 ha (adică 72,4% din suprafața județului), din care suprafața arabilă reprezintă 215 246 ha. Totodată, din totalul suprafeței agricole amenajată pentru irigat (8 946 ha), mai mult de 85% aparține unităților C.A.P.

Se acordă o importanță deosebită folosirii de îngrășăminte chimice, măririi suprafețelor agricole și mai ales valorificării terenurilor degradate sărăturoase sau nisipoase. Pînă în

Tabelul nr. 4

Structura terenului agricol pe forme de proprietate în anul 1969 față de total județ (în ha și procente)

Unități agricole	Suprafață agricolă	Arabil	Pășuni	Fînețe	Vii și pepiniere viticole	Livezi, pepiniere pomicole
Unități agricole de stat	90 777 22,3 %	43 739 16,5 %	39 238 56,5 %	2 622 8,6 %	2 491 13,2 %	2 596 10,8 %
Cooperative agricole de producție	294 870 72,3 %	215 246 81,4 %	26 567 38,1 %	19 747 64,9 %	15 891 84,2 %	17 419 72,4 %
Gospodării agricole individuale	21 930 5,4 %	5 582 2,1 %	3 753 5,4 %	8 056 26,5 %	499 2,6 %	4 040 16,8 %
Județul Buzău Total	407 577 100,0 %	264 567 100,0 %	69 648 100,0 %	30 425 100,0 %	18 881 100,0 %	24 055 100,0 %

1970 s-au aplicat de 2,2 ori mai multe îngrășăminte față de 1965, iar suprafața irigată a crescut la peste 8 900 ha. Cea mai mare parte din suprafața agricolă amenajată pentru irigat este utilizată în culturile de legume (3 351 ha), cu porumb (1 170 ha) și cu lucernă (2 418 ha). La sfîrșitul noului cincinal, aproape 32 000 ha vor fi irigate, 35 000 ha afectate de șiroire, torenți, alunecări vor fi recuperate, iar 42 000 ha vor fi desecate etc. De asemenea, între 1965 și 1970 au fost plantate 5 000 ha cu viță de vie și 1 000 ha cu livezi.

Alături de crearea unei puternice baze tehnice s-a căutat ca agricultura județului să dispună de un număr tot mai mare de cadre de specialitate. La finele cincinalului (1970), în județ activau 441 de specialiști, depășind cu peste 1,7 ori numărul celor din 1965.

În cadrul județului Buzău, ramurile agricole principale le formează producția vegetală și animală. În 1970, valoarea producției vegetale a fost de 1 763 milioane lei, pe cînd cea animală de numai 656 milioane lei.

Producția vegetală, comparativ cu cealaltă ramură, deține o pondere mai mare, datorită condițiilor ecologice favorabile și solicitării într-o proporție însemnată de necesitățile economiei locale și naționale.

Culturile cerealiere dețin primul loc în cadrul suprafețelor însămînțate ale județului, ocupînd 182 881 ha, ceea ce reprezintă 69,2% din terenul arabil (în 1969). În structura acestei categorii de culturi predomină porumbul și grîul, după care urmează orzul, ovăzul și secara (tabelul nr. 5).

Dintre culturile cerealiere, cele de porumb și de grîu sînt cele mai importante, extinzîndu-se în mod exclusiv în zona de cîmpie.

C u l t u r a p o r u m b u l u i ocupă o suprafață de producție de 106 970 ha, adică 58,5% din aria culturilor cerealiere. În anul 1969, producția de porumb a fost de 326 160 tone. În afară de zona de șes care, constituie principala sa arie geografică de repartiție, pe suprafețe reduse se practică și în zona subcarpatică, în special în limitele unor depresiuni joase, pe terasele rîurilor, uneori pe versanții mai puțin înclinați.

Tabelul nr. 5

Suprafaţa cultivată şi producţia vegetală în anii 1965 şi 1969

Grupe de culturi	Suprafaţa (ha)		Producţia (tone)	
	1965	1969	1965	1969
Cereale pentru boabe — total	196 888	182 974	517 157	485 071
din care :				
— grîu	78 823	68 741	220 853	147 235
— secară	1 485	756	2 604	1 515
— orz şi orzoaică	2 187	4 124	5 402	7 077
— ovăz	1 313	1 433	2 524	2 084
— porumb	112 554	106 970	284 383	326 160
— orez	526	857	1 391	1 127
Leguminoase pentru boabe	2 844	3 867	10 204	11 049
Plante textile	983	1 482	3 981	5 872
Plante uleioase	16 817	19 860	29 787	32 233
Plante pentru alte industrializări	10 905	13 037	185 700	292 380
Cartofi, legume, pepeni	6 823	9 151	—	—
Plante de nutreţ	27 111	36 308	42 670	233 185

C u l t u r a g r î u l u i se încadrează ecologic în zona de şes a judeţului, unde întîlneşte un complex optim de condiţii pedoclimatice. În anul 1969, terenurile cultivate cu grîu au reprezentat 37,9% din suprafaţa totală afectată culturilor cerealiere, iar producţia înregistrată a fost de 147 235 tone.

C e l e l a l t e c u l t u r i c e r e a l i e r e ocupă suprafeţe mai mici (orz 4 124 ha, ovăz 1 433 ha, orez 857 ha), iar producţia obţinută are valori reduse (orz 7 077 tone; ovăz 2 084 tone; orez 1 127 tone).

Culturile de plante industriale sînt reprezentate prin in, cînepă, floarea-soarelui, sfeclă de zahăr, tutun etc.

P l a n t e l e t e x t i l e, inul şi cînepa pentru fuior, sînt cultivate în special în subcarpaţi. Suprafaţa destinată producţiei de in a fost de 482 ha, iar celei din cînepă de 1 000 ha, ambele culturi reprezentînd 0,52% din suprafaţa totală a terenului arabil. Sub raport cantitativ se constată că, în anul 1969, producţia de in a atins 1 518 tone, în timp ce producţia de cînepă 4 354 tone.

C u l t u r i l e d e f l o a r e a - s o a r e l u i în 1969 se practicau pe 19 760 ha, ocupînd, în cadrul culturilor agricole ale județului, locul al treilea. Producția medie la ha (1969) s-a ridicat la 16,3 quintale, în timp ce producția totală a fost de 32 186 tone.

Se cultivă mai ales în zona de cîmpie și în piemontul Rîmnicului, dar pătrunde și pe valea Buzăului, în toată zona subcarpatică.

C u l t u r i l e d e s f e c l ă d e z a h ă r se realizează pe o suprafață de 9 983 ha (3,7% din suprafața totală arabilă). În ceea ce privește volumul producției, aceasta a fost în 1969 de 289 731 tone, cu o producție medie la hectar de 290,2 q. Culturile se desfășoară cu preponderență în jumătatea sudică a județului. Producții mai mari (peste 30 000 kg/ha) au fost obținute (1969) în localitățile Amaru, Balta Albă, Brădeanu, Cochirleanca, Gherăseni, Glodeanu Siliștea, Padina, Rîmnicelul etc.

C u l t u r i l e d e t u t u n sînt răspîndite predominant în sudul zonei de cîmpie, pe 3 054 ha. Producția în anul 1969 a fost de 3 649 tone.

C u l t u r i l e d e c a r t o f i, l e g u m e ș i p e p e n i au ocupat, în anul 1969, o suprafață de 9 151 ha, ceea ce reprezintă 3,04% din aria terenurilor arabile. Dintre acestea, ponderea cea mai mare o deține cultura legumelor (6 170 ha) și a cartofului, deși acesta se practică pe suprafețe mai restrînse (2 662 ha). Cantitativ, aceste culturi au înregistrat în 1969 următoarele producții : cartofi 21 688 tone, varză 18 372 tone, ceapă 16 284 tone, pătlăgele roșii 16 237 tone, iar rădăcinoasele comestibile 3 086 tone. Se remarcă cercetările științifice care se fac la Stațiunea de cercetări legumicole Buzău (fig. 37), în scopul obținerii de soiuri cu mare productivitate în condițiile pedoclimatice specifice diferitelor locuri. În acest sens s-au obținut mai multe soiuri de ceapă (soiul *ceaclama*) (fig. 38) și varză.

În zona de șes, unde se întîlnesc cele mai întinse suprafețe cultivate cu legume (în cea mai mare parte irigate), se deosebesc două arii principale de producție și, în același timp, de specializare. Prima o formează împrejurimile (zona periurbană) orașelor Buzău și Rîmnicu Sărat, care deservește con-

Fig. 37. — Staţiunea de cercetări legumicole Buzău.

sumul zilnic al pieţii. Influenţa acestor centre de absorbţie se face remarcată totodată şi asupra structurii culturilor de produse legumicole, cu prioritate fiind roşiile, ceapa, ardeii. A doua arie specializată în producţia de legume se află în zona de luncă a rîului Buzău. În subcarpaţi, culturi legumicole se întîlnesc numai în cadrul bazinetelor Şeţu, Sibiciu, Pătîrlagele, Cislău şi Pîrscov. Solurile aluvionare şi abundenţa de apă necesară irigării explică prezenţa acestei îndeletniciri. Predomină culturile de varză, ceapa şi roşiile. Cartofii se cultivă pe terase. În zona de şes, pe suprafeţe mai restrînse, situate în preajma albiei Buzăului, precum şi în extremitatea sudică a judeţului (Pogoanele, Ruşeţu, Largu etc.), pe soluri cernoziomice, se practica cultura pepenilor.

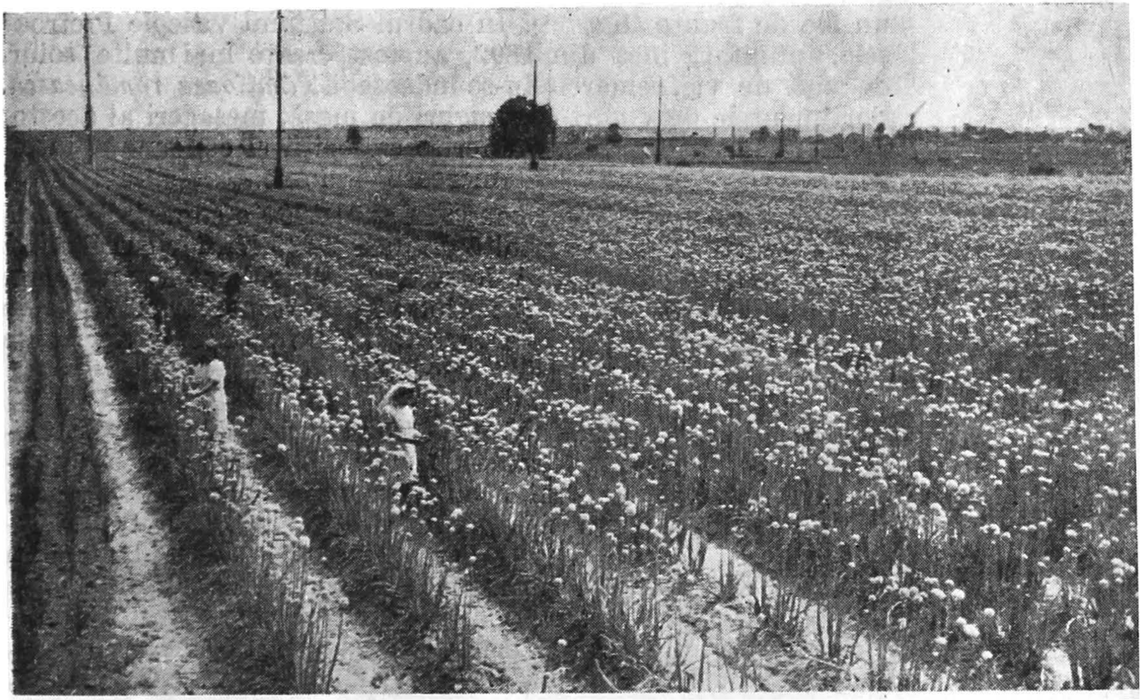

Fig. 38. — Culturi de ceapă (soiul *ceaclama*) la Staţiunea de cercetări legumicole Buzău (foto T. S t e r e).

Cultura viţei de vie, în cadrul judeţului, constituie o însemnată şi veche ramură a economiei agricole. Condiţiile de dezvoltare deosebit de prielnice, relieful colinar al dealului Istriţa şi piemontul Rîmnicului, orientarea lor către sud, luminozitatea şi umiditatea suficientă, solurile ce se pretează la exigenţele biologice ale viţei de vie permit desfăşurarea pe suprafeţe foarte extinse a acestei culturi. Se individualizează arii cu specific economic viticol, cu centre de mare productivitate: Pietroasele, Greceanca, Şarînga, Zoreşti, Cîndeşti şi Verneşti. Dispersate sînt şi arealele viticole în cîmpie la: Cochirleanca, Săgeata, Pogoanele, Padina etc. Deosebită importanţă, prin producţia şi valoarea soiurilor realizate, prezintă podgoriile de pe clina sudică a Istriţei, între care cea de la Pietroasele ocupă

un loc de frunte (fig. 39). În cadrul Staţiunii viticole Pietroasele, înfiinţată încă din 1892, au fost create mai multe soiuri de viţă de vie, remarcîndu-se îndeosebi *Tămîioasa românească*. Sortimentele de vinuri şi struguri de masă, mesageri ai acestor meleaguri, au obţinut, la diferite expoziţii şi concursuri internaţionale, 26 medalii şi numeroase diplome.

Cultura viţei de vie ocupa în anul 1969 o suprafaţă totală de 16 139, din care cea altoită deţinea 7 238 ha, iar cea hibridă 8 901 ha. Producţia totală de struguri s-a ridicat la un volum de 68 183 tone (din care viile altoite 39 339 tone, iar cele hibride 28 844 tone), în timp ce producţia medie la hectar a fost de 42,3 q (media pe ţară fiind de 41,3 q).

Pomicultura formează o altă subramură agricolă cu tradiţie. Extinderea considerabilă în teritoriul judeţului a suprafeţelor cu livezi de pomi fructiferi este o consecinţă firească a condiţiilor pedoclimatice favorabile. În ultimii ani s-au întreprins ample măsuri în vederea efectuării unor plantaţii în zona subcarpatică şi în piemontul Rîmnicului. Se întîlnesc sate specializate în producţia pomicolă. Dintre cele mai semnificative pot fi amintite: Păltineni, Sibiciu, Pătîrlagele, Chiojdu, Cislău, Verneşti, Cozieni, Buda, Blăjani, Scorţoasa, Merei, Cîndeşti, Zoreşti etc. La sfîrşitul anului 1969, suprafaţa acoperită de livezi şi pepiniere pomicole a fost de 2 405 ha, ceea ce reprezintă 9% din suprafaţa arabilă a judeţului. Structura fondului pomicol se caracterizează printr-o gamă diferită de specii. Predomină culturile de pruni — 73% din numărul de pomi şi 77% din producţie, urmate de cele de meri, peri, cireşi (tabelul nr. 6). Comparativ cu anul 1965 se remarcă creşteri în producţie la toate categoriile de pomi fructiferi şi mai ales la cele de pruni, meri şi caişi.

Cultura prunului, dispusă în teritoriu în mod dispersat sau în livezi compacte, are cea mai mare răspîndire şi în acelaşi timp şi cea mai importantă pondere în producţia totală pomicolă. Bazinele de producţie caracteristice se întîlnesc în lungul Buzăului din sectorul subcarpatic, în lungul văilor Bîsca Chiojdului şi Slănicului. Mărul şi părul au arii de repartiţie mai limitate, fiind întîlnite frecvent în zona dealurilor subcarpatice.

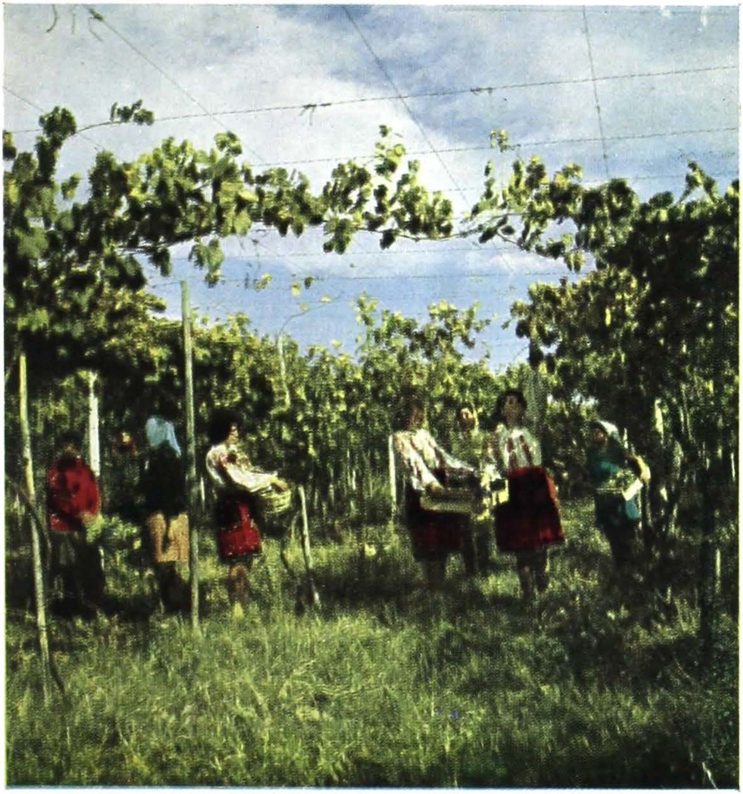

Fig. 39. — La cules de struguri — Pietroasele
(foto C. V l a d u).

Tabelul nr. 6

Numărul pomilor fructiferi (în mii bucăți) și producția de fructe (în tone) în 1965 și 1969

Tipuri de culturi	Anul 1965		Anul 1969	
	nr. pomilor	producția	nr. pomilor	producția
Pruni	3 059	50 004	3 390	63 599
Meri	216	5 058	416	8 499
Peri	120	2 610	194	3 647
Cireși și vișini	157	879	149	1 062
Caise și zarzări	138	648	155	1 992
Alți pomi	359	6 018	335	3 554
Total județ	4 049	65 217	4 639	82 353

Plantele furajere, deosebit de abundente în cadrul teritoriului, au favorizat dezvoltarea uneia dintre cele mai vechi ocupații a locuitorilor — creșterea animalelor. Pășunile și fînețele naturale acoperă cele mai mari suprafețe în zona de munte, în cadrul vechilor arii defrișate în secolele trecute. În subcarpați se întîlnește al doilea domeniu în care se extinde această categorie de plante (dealurile Muscelu, Blăjani, Istrița etc.). Pășunile și fînețele naturale, la sfîrșitul anului 1969, ocupau o suprafață de 100 073 ha, ceea ce reprezintă 16,5% din suprafața totală a județului Buzău. În zona de șes, baza furajeră prezintă o altă structură: se practică cultura porumbului pentru însilozare, a lucernei și a trifoiului. Unele dintre aceste culturi, deși dețin suprafețe relativ restrînse (porumbul pentru însilozare 4 818 ha, lucerna 13 344 ha), oferă în schimb producții ridicate (producția de porumb pentru însilozare în 1969 a fost de 100 934 tone, iar cea de lucernă de 57 116 tone). Se constată preocuparea unităților agricole socialiste de a extinde baza furajeră, în special pe seama terenurilor slab productive.

Creșterea animalelor, al doilea domeniu principal al producției agricole, prezintă o însemnătate deosebită pentru economia județului.

În trecutul istoric al județului, creșterea animalelor, în special a ovinelor și bovinelor și în oarecare măsură și albinăritul, forma ocupația de bază a locuitorilor, fiind o sursă importantă de existență și de venit. Numeroase stîne, risipite în

zona montană (Siriu, Penteleu, Podu Calului), sînt atestate documentar încă din secolul al XVI-lea, iar în zona de şes ceva mai tîrziu (secolul al XVIII-lea). Vitele, brînzeturile, mierea, ceara, pieile de animale şi vînatul formau mărfurile principale ale unui negoţ deosebit de activ, care se orienta mai cu seamă către Transilvania, iar prin porturile dunărene şi în afara Ţării Româneşti. În prezent, judeţul Buzău dispune de un efectiv de animale ridicat. Cele mai numeroase sînt ovinele, după care urmează porcinele, bovinele şi cabalinele (tabelul nr. 7). De asemenea, trebuie subliniată deosebita importanţă ce se acordă cercetării ştiinţifice, în scopul obţinerii de rase de mare productivitate. În cadrul Staţiunii experimentale zootehnice de la Ruşeţu s-a realizat porcul „Alb de Ruşeţu", precum şi ameliorări la diferite rase de oi şi păsări.

Creşterea ovinelor este practicată pe tot cuprinsul judeţului, existînd în schimb diferenţieri în ceea ce priveşte frecvenţa lor. Numărul cel mai important de ovine se întîlneşte în subcarpaţi şi în zona de munte, unde se ajunge la o densitate de peste 120 de capete la 100 ha (fig. 40). Aceleaşi valori se înregistrează şi în cîmpie, în localităţile cu terenuri de păşunat extinse (Amara, Smeeni, Luciu, C. A. Rosetti etc.).

În anul 1969, numărul ovinelor era de 463 500 de capete, ceea ce dădea o densitate la 100 ha de teren arabil de 78,7 capete în I.A.S. şi 73,7 în C.A.P. Din efectivul total, un număr de 367 800 de capete (79,3%) l-a reprezentat ovinele cu lînă semifină. La sfîrşitul cincinalului efectivul de ovine era cu 22,5% mai mare decît în 1965.

Porcinele, ca pondere numerică, în efectivul total animalier al judeţului, ocupă locul al doilea. Numărul lor, în 1969, era de 120 900 de capete, ceea ce însemna o densitate de 56,4 capete la 100 ha de teren agricol pentru I.A.S. şi 24,3 capete pentru C.A.P. Cele mai multe procine se cresc în vestul şi nordul judeţului. Numărul lor a crescut cu 43,1% în 1970 faţă de 1965.

Creşterea bovinelor prezintă o largă distribuţie în profil teritorial. Numărul cel mai mare de bovine se întîlneşte în subcarpaţi şi în lungul văii Buzăului. Aria cu densitatea cea mai mare se suprapune zonelor cu păşuni şi fîneţe extinse (fig. 41).

 În preajma oraşelor Buzău şi Rîmnicu Sărat se află amplasate

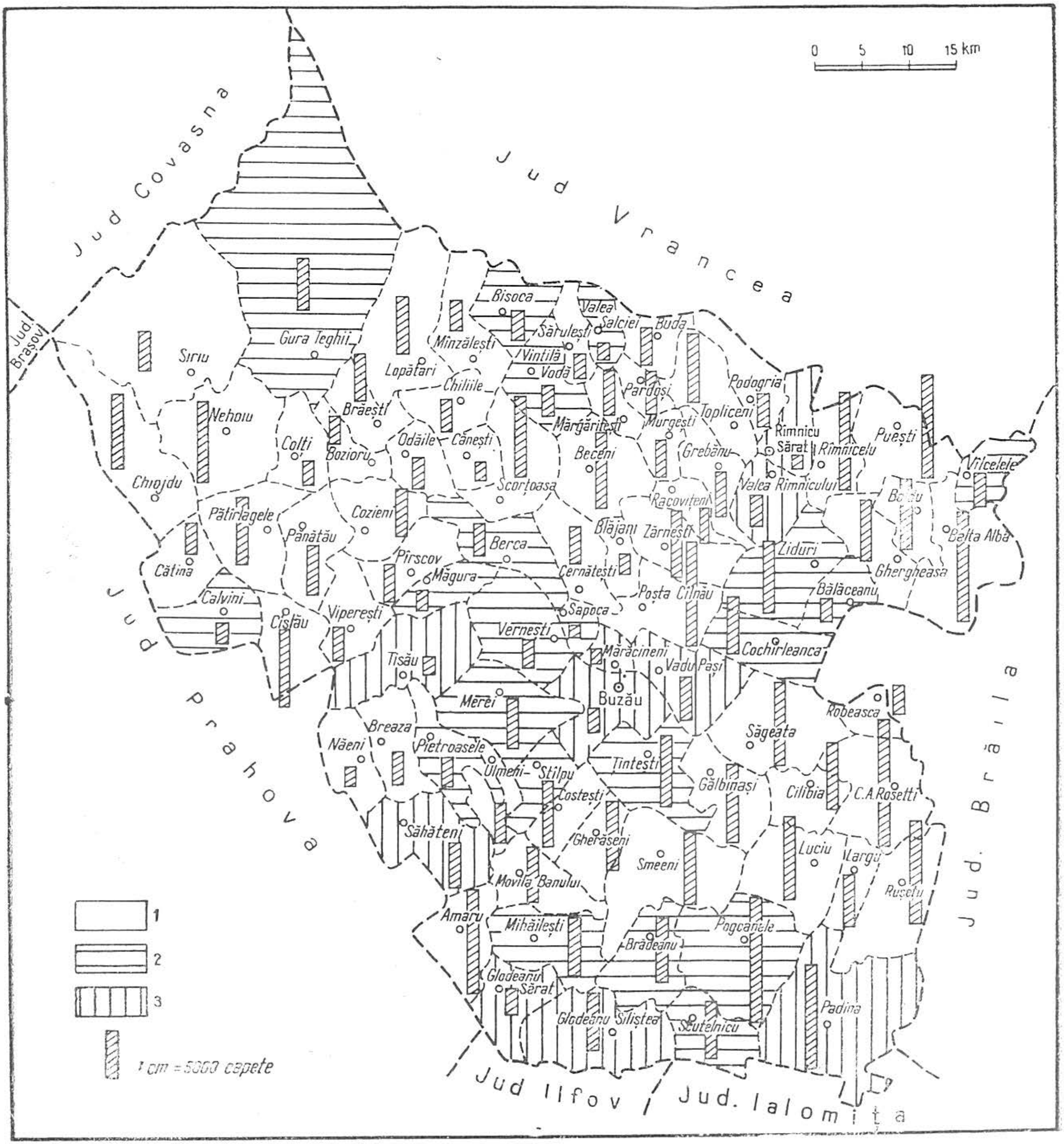

Fig. 40. — Numărul și densitatea ovinelor (la 100 ha) în 1970 (M. Ielenicz).

1. <80; 2. 81–120; 3. >120.

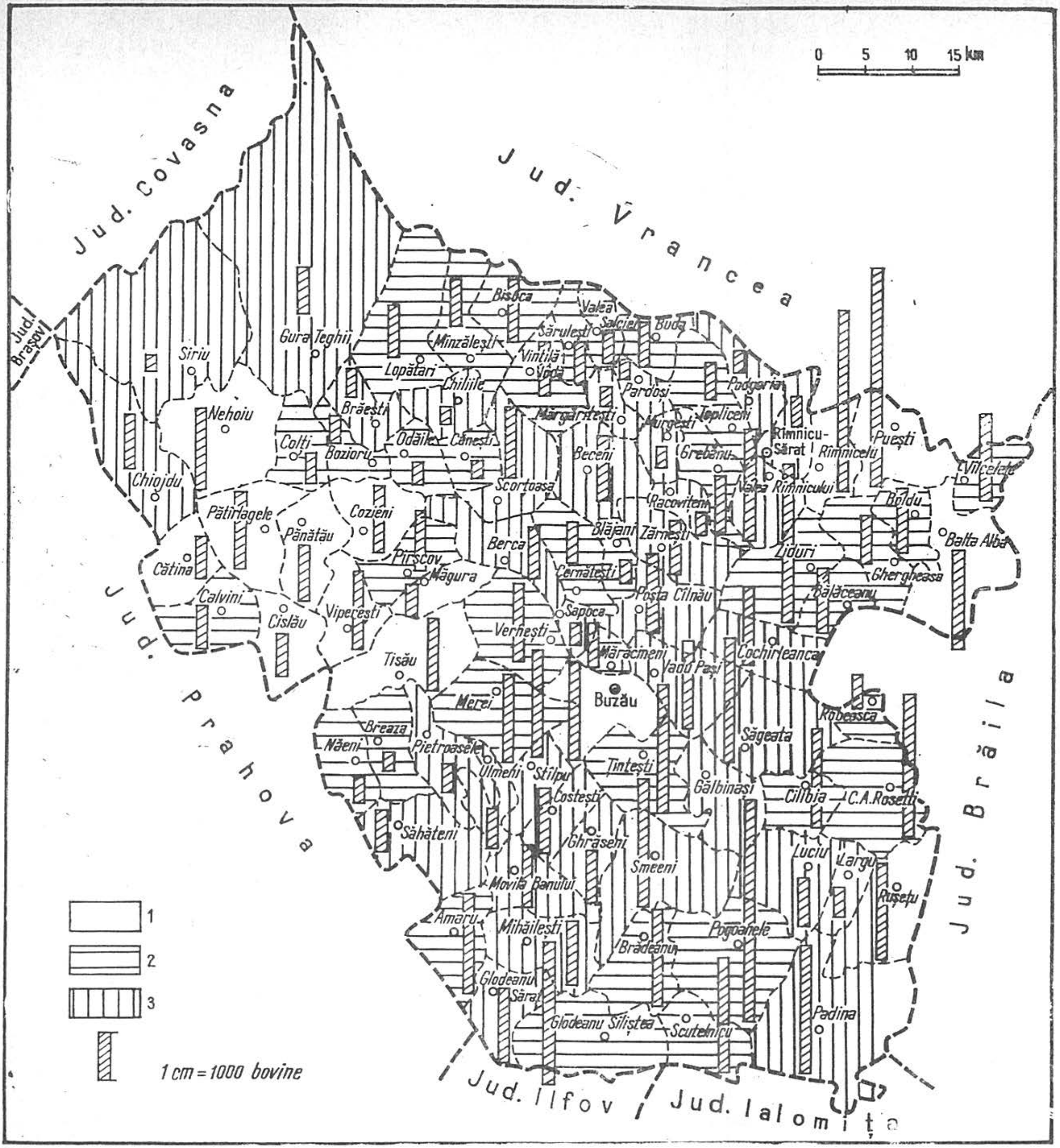

Fig. 41. — Numărul și densitatea bovinelor (la 100 ha) în 1970 (M. Ielenicz).

1. <30; 2. 31–50; 3. >50.

o serie de ferme de stat, care, pe lîngă alte specializări, au în atenție și creșterea bovinelor pentru lapte și carne. Efectivul total al bovinelor în anul 1969 a fost de 119 300 de capete (din care 50 600 de capete vaci și bivolițe). În ceea ce privește densitatea bovinelor ce revin la 100 ha de teren agricol, se constată valori mai ridicate în I.A.S. (32,5 capete, din care vacile și bivolițele 11,7 capete). Față de 1965, efectivul de bovine a înregistrat în 1970 o creștere de 15,9%.

Tabelul nr. 7

Numărul animalelor pe categorii de gospodării în anul 1969 (mii capete)

Unități agricole	Bovine	Porcine	Ovine	Cabaline
Unități agricole de stat	13,6	21,6	32,2	1,8
C.A.P.	61,0	50,3	204,5	15,5
Gospodării personale ale membrilor C.A.P.	34,8	42,6	201,7	1,8
Gospodării agricole individuale	9,6	6,4	25,1	1,7
Total județ	119,3	120,9	463,5	20,8

Cabalinele se află în regres numeric, ca urmare a progresului tehnic înregistrat în domeniul mecanizării agriculturii, ca și în cel al transportului local. În anul 1969, efectivul se ridica la 20 800 de capete. La Cislău există una din cele mai vechi (din 1894) crescătorii de cai de rasă din țară. Caii obținuți aici sînt folosiți la concursurile interne și internaționale, la care au înregistrat numeroase premii.

Sericicultura a constituit, încă din vechime, una dintre îndeletnicirile importante ale locuitorilor. Din practicarea sericiculturii se obțin anual circa 40 tone de gogoși de mătase și 225 kg de sămînță de viermi de mătase. În această privință, județul Buzău deține pe plan național un loc fruntaș, situîndu-se pe locul al doilea după județul Ilfov. Principala localitate cu

preocupări în sericicultură este Cislăul. Aici îşi desfăşoară activitatea şi un centru experimental sericicol-apicol, unde s-a obţinut un soi de viermi de mătase (Alb de Cislău) cu mare productivitate la condiţiile locale (2,870 kg gogoşi la un gram de ouă).

Apicultura se înscrie în rîndul celor mai vechi preocupări ale populaţiei. Ea totalizează 31 895 de familii de albine. Pe seama acestora, producţia obţinută anual depăşeşte 310 tone de miere şi aproximativ 7,4 tone de ceară. Cercetări în acest domeniu se fac în cadrul centrului experimental de la Cislău.

Pădurile alcătuiesc una dintre importantele bogăţii naturale ale judeţului. Pînă în secolul al XVII-lea, acestea alcătuiau codrii seculari, care acopereau cea mai mare parte a teritoriului. Începînd însă din secolul al XVIII-lea a fost declanşată o intensă defrişare, care s-a tot extins de-a lungul principalelor văi, în toate bazinetele şi depresiunile, în zona montană şi aproape în întregime în subcarpaţi şi cîmpie. Ea s-a datorat, în parte, tendinţei populaţiei de a-şi mări terenurile de cultură, păşunile şi fîneţele, dar mai ales exploatării prădalnice a lemnului pentru foc şi cherestea. În anii puterii populare au fost luate ample măsuri de protecţie a pădurilor, atît prin reîmpădurirea spaţiilor defrişate în trecut, cît şi în sensul unei exploatări raţionale a masivelor forestiere. Între 1960 şi 1969 au fost împădurite circa 9 370 mii ha terenuri defrişate. În anul 1969, fondul forestier se extindea pe o arie de 154 635 ha, ceea ce reprezintă 25,4% din suprafaţa totală a judeţului. Zona montană concentrează cea mai mare parte din suprafaţa acoperită cu păduri şi totodată cel mai însemnat volum de masă lemnoasă. Masive forestiere închegate se extind din vîrful Lăcăuţ şi pînă în culmea Siriului.

Din produsele secundare ale pădurii, mai ales din zona montană, sînt valorificate plantele medicinale şi zmeura.

Zone de producţie agricolă. Ţinînd seamă de frecvenţa şi importanţa subramurilor agricole, în cadrul judeţului Buzău se disting trei zone principale de producţie agricolă :

Zona montană, deși prezintă un interes limitat pentru culturile agricole, formează însă domeniul de creștere a animalelor pe baza pășunilor și a fînețelor naturale. În lungul văilor principale și al unor bazinete depresionare predomină culturile pomicole.

Zona subcarpatică are ca notă specifică, în peisajul agricol, culturile viticole și unele forme cu un conținut mixt (pomicultura și zootehnia în sectorul subcarpatic nordic și viti-pomicultura în cel sudic). Specializarea agricolă principală a acestui teritoriu o reprezintă viticultura și pomicultura.

Zona de cîmpie se caracterizează printr-o varietate și complexitate agricolă mai accentuată. Activitățile productive cele mai importante se află axate pe cultura cerealelor, a plantelor tehnice și a creșterii animalelor. Suprafețe mai restrînse sînt ocupate de ariile de cultură a pomilor fructiferi, a viței de vie și a legumiculturii.

CĂILE DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORTURILE

Structura și repartiția geografică a căilor de comunicație reflectă strînsa legătură a acestora cu desfășurarea reliefului și a vechilor axe comerciale ce treceau prin județ, precum și transformările profunde care au avut loc în economia județului.

Arterele principale de comunicație leagă direct centrele cu funcții industriale și de schimb și asigură o circulație rapidă a populației între toate localitățile județului. Se remarcă desfășurarea a două mari artere care se intersectează în orașul Buzău și care, în mare, urmăresc traseele unor vechi drumuri comerciale (încă din secolele XIII — XIV).

Prima arteră urmărește în mod fidel albia Buzăului și prezintă un profil de transport dublu : cale ferată (Buzău —

Nehoiaș) și șosea națională în curs de modernizare. Ea stabilește comunicații lesnicioase cu centrele și județele din Transilvania. În partea sudică a județului Buzău, urmărind îndeaproape linia de contact a dealurilor cu cîmpia, se desfășoară două artere principale de comunicație ce leagă orașele București și Ploiești de sudul Moldovei, trecînd prin Buzău și Rîmnicu Sărat. În afara acestora, către sud, se desprinde din Buzău un alt traseu dublu de transport (șosea și cale ferată) care se orientează spre Urziceni.

O frecvență mai mare în teritoriu o au, în schimb, drumurile județene și comunale. Acestea, aproape în totalitate, urmăresc de regulă văile rîurilor (Bîsca Chiojdului, Bîsca Rozilei, Slănic, Nișcov etc.), fiind racordate la sistemul de bază al căilor de comunicație din cadrul județului. Multe din ele, în special cele care leagă centrele industriale și zonele de interes turistic de arterele principale, sînt modernizate.

În prezent, rețeaua căilor de comunicație însumează 228 km de căi ferate, ceea ce dă o densitate de 37,4 km/1 000 km², și 2 206 km de drumuri, cu o densitate de 52 km/1 000 km², din care 316 km șosele naționale și 1 890 km drumuri de interes local. Se adaugă căile ferate înguste, a căror lungime a fost mult diminuată în urma inundațiilor din vara anului 1969. Azi funcționează numai pe traseele Valea Neagră — Halom pe Bîsca Mică, Nehoiu—Siriu spre Cașoca și spre Morcovaia. Locul acestora în zona montană este luat de numeroasele șosele forestiere ce pătrund adînc în lungul văilor, pînă aproape de obîrșia acestora (pe Cernatu, Milea, Bălescu, Valea Neagră, Bradu, Harțagu etc.). În transportul masei lemnoase sînt folosite numeroase rețele de funiculare.

Rețeaua rutieră prezintă ramificații în tot județul, însă o mai accentuată densitate se face remarcată în zona subcarpatică, intens populată. Așezările rurale, cu o poziție periferică față de căile ferate sau față de șoselele principale, sînt legate de centrele comunale sau de reședința județului prin intermediul unei rețele dense de drumuri. Cele două orașe, Buzău și Rîmnicu Sărat, prin însăși poziția lor geografică, prin funcțiunile îndeplinite pe plan economic, social-cultural și politic, constituie noduri de comunicație însemnate, de interes național.

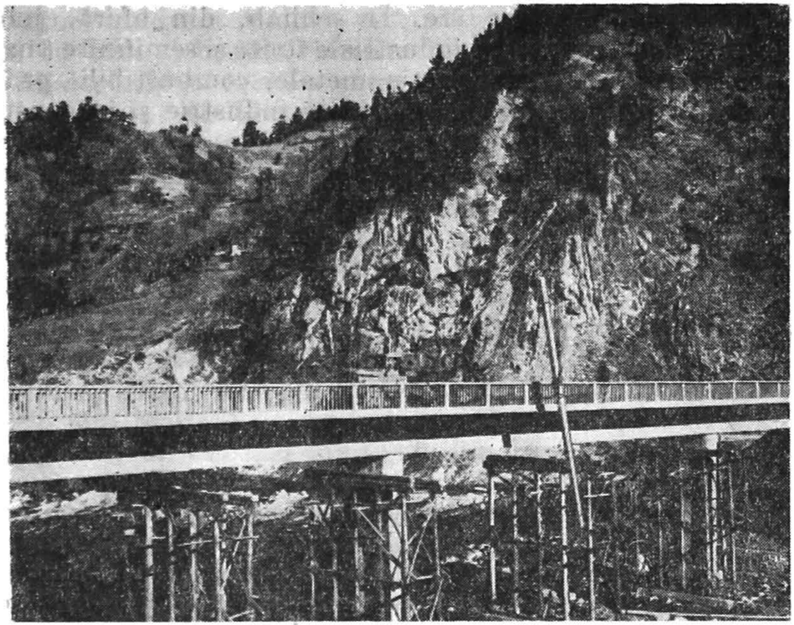

Fig. 42. — Pod în construcţie peste valea Buzăului, la Nehoiaş (foto T. Stere).

În dotarea judeţului se află un însemnat parc de mijloace auto, aparţinînd la trei autobaze (Buzău, Rîmnicu Sărat, Pătîrlagele). Prin curse, ce variază ca număr între 2 şi 6, autobuzele asigură zilnic legături în majoritatea localităţilor judeţului.

Întregul ansamblu economic al judeţului beneficiează deci de o reţea de căi de comunicaţie bine dispersată în teritoriu, aflată într-un stadiu continuu de modernizare (fig. 42), care facilitează dinamica schimburilor economice pe plan local şi republican. Pe această reţea se efectuează un mare trafic de călători şi o intensă circulaţie de mărfuri, curenţii de mărfuri fiind orientaţi în dublu sens — în afară şi către interiorul judeţului. Din categoria mărfurilor dirijate în afară fac parte produsele agricole (cereale, struguri, fructe, sfeclă de zahăr, floarea-soarelui, animale), produsele chimice, produsele metalurgice, maşini şi utilaje, produse din lemn, matriale de construcţie,

produse agro-alimentare etc. În schimb, din afară, judeţul primeşte o serie de produse industriale finite şi semifinite (maşini, utilaje, materiale de construcţie, metale, combustibili), produse agro-alimentare necesare în special în industrie şi în consumul populaţiei.

OBIECTIVELE TURISTICE

Cadrul natural, datorită varietăţii şi complexităţii peisajului, constituie mobilul principal în practicarea turismului, mai ales pentru regiunile montane şi cele subcarpatice. Există şi elemente de ordin istoric, cultural, artistic care atrag, în anumite perioade, o parte din numărul de turişti. După specificul potenţialului turistic, în cadrul judeţului se detaşează: în partea nordică, o zonă montană cu elemente date mai ales de cadrul natural; în partea centrală, o zonă subcarpatică cu caracter mixt, în care elementele oferite de cadrul natural se îmbină cu cele social-istorice; în sud, două centre turistice — Buzăul şi Rîmnicul Sărat — şi cîteva obiective de acest fel diseminate în cîmpie.

Zona montană, sub raport turistic, deşi este relativ unitară, datorită anumitor particularităţi impuse de echiparea turistică şi de frecvenţa masei de turişti, deocamdată se conturează pe subunităţi.

M a s i v e l e S i r i u — M o n t e o r u, prin pitorescul peisajului imprimat de culmile lor domoale, de pajiştile întinse, prin panoramele ce se deschid către Ciucaş, Întorsura Buzăului, Podu Calului, Penteleu, oferă posibilităţi reale de valorificare turistică. În atenţia amatorilor de drumeţie intră: complexul de forme Mălîia — Bocîrnea, cu Lacul Vulturilor, abrup-

turile structurale ale Mălîiei, colţii Balei şi Bocîrnei; valea Siriului cu chei şi bazinete; văile Mreaja şi Mîlea, în lungul cărora alunecările de teren au creat un aspect haotic, de basm, impresie întărită de abrupturile Măgăreţei şi Balei, la baza cărora apar trene de grohotişuri; valea Nehoiului, cu îngustări, izvoare sulfuroase, iar către obîrşia acesteia — poienele Răstoacei, de unde ni se oferă un cîmp larg de observaţii asupra limitei dintre zona montană şi cea subcarpatică. Există, de asemenea, în cadrul celor două masive, numeroase poieni, bogate în fructe de pădure (fragi, zmeură, afine), precum şi o bogată faună cinegetică. Lacul Vulturilor a fost populat cu păstrăvi şi va oferi, peste 1—2 ani, posibilitatea practicării pescuitului sportiv. Cele două masive, lipsite în prezent de cabane[1] şi refugii, sînt vizitate de un număr redus de turişti şi numai în sezonul estival. Cei mai mulţi vin din Buzău sau din localităţile subcarpaţilor, de la Întorsura Buzăului, dar şi dinspre Ciucaş. În perspectivă, elementele acestui minunat cadru natural vor putea fi valorificate mai mult, numai dacă se vor efectua unele amenajări, paralel cu marcarea traseelor, acţiune începută pe plan judeţean. Au fost marcate astfel traseele de pe Valea Neagră — Bocîrnea spre Tabla Buţii şi Ciucaş şi un al doilea ce pleacă de la Stearpa — Plaiul Blojii spre Lacul Vulturilor. Şi mai accesibil este traseul de pe valea Bradului — colţii Balei — Bocîrnea — Lacul Vulturilor — culmea Mălîia, încă nemarcat, dar care oferă un plus de farmec şi inedit.

V a l e a B u z ă u l u i, fără a exagera, poate deveni, prin pitorescul peisajelor sale, o a doua vale a Prahovei. Ea oferă dese schimbări de decor, sub toate aspectele, mai ales între Pătîrlagele şi Întorsura Buzăului. Începînd din nordul judeţului, valea este îngustată, formînd vestitele „chei ale Buzăului" de la Piscu Cheii. Urmează o serie de bazinete şi îngustări ce alternează pînă la Mlăjet. Tot în zona muntoasă se adaugă izvoarele de la Siriu-Băi (unde este amenajat un mic stabiliment permanent, cu 30 de paturi şi un camping), precum şi prezenţa unor bogate elemente folclorice (Siriu). Deosebit de atrăgător, prin poziţia şi varietatea peisagistică, este bazinetul

[1] În 1971 s-a început construcţia cabanei turistice de la Prigonu, de pe valea Siriul Mare.

Nehoiu—Nehoiaş; mai multe puncte de belvedere oferă ochiului privelişti de neuitat spre Bîsca Rozilei, spre valea montană a Buzăului şi asupra bazinetului însăşi, ce apare circular, cu versanţi abrupţi, cu cicatricele alunecărilor de terenuri (văile Oii, Gîrboi, Muchea Borcii).

Nehoiul constituie şi un puternic centru forestier, iar pe valea cu acelaşi nume s-au captat cîteva izvoare sulfuroase. Inedit este drumul de pe valea Nehoiaşului, care ajunge în poienile Seciului, în plaiurile de la Gîlmeica (cu ochiuri de apă şi mlaştini între valuri de alunecare) şi pe vîrful Gherghelău (din observatorul de aici se oferă ochiului un larg cîmp de vedere spre Penteleu, Siriu, Ciucaş). Tot în Nehoiaş se află două biserici vechi, una pe valea Nehoiaşului, cealaltă pe stînga şoselii, la ieşirea din localitate (spre Braşov), amintind parcă de bisericile similare din Bucovina. Ţinînd seamă de varietatea elementelor pe care le oferă cadrul natural, cît şi de posibilităţile bune de cazare şi aprovizionare, această localitate poate deveni, în următorii ani, un centru turistic de bază al judeţului.

După construirea barajului şi formarea lacului de retenţie de la Gura Siriului, importanţa turistică a văii Buzăului în zona montană va creşte şi mai mult. Prezenţa şoselei Braşov — Buzău, în curs de modernizare, permite de pe acum o strînsă legătură cu centrele din Transilvania şi cu cele din sudul-estul ţării. Fluxul de turişti devine tot mai intens în timpul verii şi în perioadele de vînat, culesul fructelor de pădure şi de pescuit.

Din valea Buzăului se poate urca şi în Masivul Podu Calului. Un traseu uşor accesibil şi bogat în elemente de atractivitate îl oferă valea Caşoca. După 4,5 km de la vărsare, valea este barată de două alunecări opuse, produse în vara anului 1969. În lacul format se zăresc trunchiuri groase de fagi. Pînă la confluenţa celor două văi Caşoca se străbat cheile Caşocei, săpate în gresie de Tarcău, şi se trece pe lîngă numeroase cascade, între care impresionează cascada Martinul. Spre vîrful Podu Calului se poate folosi poteca de pe valea Caşoca Mare.

Bîsca Rozilei, Podu Calului, Penteleul, Ivăneţul, deşi prezintă numeroase locuri ce ar stîrni interesul turistului, sînt încă puţin cunoscute. Turiştii întîlniţi aici provin din cadrul judeţului şi mai rar din Braşov

sau București. În acest cadru este necesar a se insista asupra a două regiuni: Bîsca Rozilei și Penteleu.

Prima regiune se referă mai ales la sectorul Gura Teghii—Varlaam (fig. 43). Accesul se poate realiza prin intermediul curselor locale de autobuze Nehoiu—Varlaam. Aici, pe lîngă varietatea în peisaj introdusă de cîteva elemente naturale (albia Bîscei Rozilei, pinteni abrupți și puncte de belvedere, cum ar fi la Burduloaia și confluența Bîscelor, cheițele și cascada Tigvei, Tega și mai ales plaiul Teghii), există și numeroase aspecte folclorice și etnografice (costume, obiceiuri), puțin cunoscute în afara cadrului comunei, dar care ar putea fi prezentate și popularizate prin amenajarea unui muzeu local. Totodată, Gura Teghii poate deveni o bază de plecare în practicarea drumeției pe trasee scurte, de o zi, spre Podu Calului, spre locul denumit „La grohotiș" etc.; prin amenajarea drumurilor spre Lopătari și Colți, Gura Teghii și Varlaamul ar putea reprezenta puncte de plecare staționare, în circuite mai lungi dinspre subcarpați spre Penteleu, precum și spre Vrancea și Covasna.

A doua regiune propice desfășurării activității turistice o constituie Masivul Penteleu, cu Bîsca Mare și Bîsca Mică. Ea face legătura cu o altă zonă cu potențial turistic ridicat, în curs de valorificare, Munții Vrancei. Ca și Siriul, Penteleul poate fi urcat, în cîteva ore, pe șosele forestiere bine întreținute sau pe poteci largi (văile Cernatului, Milea, Șapte Izvoare, Brebu, Bălescu). Pe culme există numeroase stîne care oferă adăpost; cea de la Cernatu ar putea fi adaptată pentru turism, avînd condiții favorabile (acces pe 2—3 trasee, aprovizionare din produsele stînei, existența în imediata sa vecinătate a vîrfului Penteleu, a culmii Viforîta, a rezervației naturale de conifere, a obîrșiei văii Șapte Izvoare etc.).

Pentru turism, importante sînt următoarele trasee de culme: 1) din vîrful Penteleu spre nord — Crucea Fetei—Menesberț—Comandău, cu posibilități de abatere spre Bîsca Mică, pe valea Bălescu, valea Bălescuțu și de aici, pe la Halom, spre Giurgiu — Lăcăuț; 2) vîrful Penteleu—Piciorul Caprei, de unde se pot alege două variante: spre Lacul Negru, Brebu—Bîsca Mică, sau către Monteoru—Varlaam. Amîndouă traseele

oferă locuri bune de belvedere şi obiective turistice. De altfel, la Brebu—Lacul Negru există şi un sector de vînătoare, cunoscut prin valoarea trofeelor.

Cele două rîuri care încadrează Penteleul—Bîsca Mică şi Bîsca Mare—uşurează mult accesul în masiv şi constituie ele înşile itinerarii cu numeroase obiective turistice (chei în gresii, bazinete, cascade de cîţiva metri, versanţi abrupţi, afluenţi care se termină prin rupturi de pantă etc.). Prin efectuarea complexului rutier din bazinul Bîsca Mare şi a celui de pe Bîsca Mică, la care se vor adăuga marcarea drumului de creastă, a trei-patru itinerare transversale şi amenajarea unor cabane[1] sau refugii, mişcarea turistică de aici va deveni mult mai intensă.

Zona turistică subcarpatică grupează atît elemente ale cadrului natural, cît şi valori social-istorice. Se remarcă o dispersare a lor în toată zona, dar şi anumite grupări în lungul văilor principale (Buzău, Bîsca Chiojdului, Nişcov, Slănic) (fig. 44). Sub raport turistic, de o valoare incontestabilă este aria vulcanilor noroioşi de la Berca—Pîclele—Beciu, fenomen unic prin grandoarea şi frecvenţa sa în ţara noastră. Deşi drumurile sînt greu de străbătut, totuşi o excursie de la Berca peste zona platourilor cu vulcani noroioşi de la Pîclele şi de aici pe valea Slănicului se dovedeşte a fi deosebit de plăcută, instructivă şi recreativă. În imposibilitatea realizării unui astfel de traseu, excursia poate fi organizată numai pînă la Pîclele Mici (circa 5 km, plecînd de la Berca). În vecinătatea vulcanilor impresionează terenurile lipsite de vegetaţie, puternic secţionate de torenţi, pe care ici, colo se mai păstrează tufe de *Nitraria schöberi*. Uneori erupţiile de apă cu gaze sînt atît de puternice încît capătă aspectul unor jeturi arteziene.

Pe valea Slănicului, în apropiere de localitatea Lopătari, un alt fenomen natural se manifestă continuu de zeci şi sute de ani. Sînt „focurile nestinse" — gaze aprinse, care imprimă terenului un aspect pîrjolit.

Se adaugă stîncile de calcar, denumite „Sarea lui Buzău", de la Bădila (monumente ale naturii), numeroasele izvoare minerale (Bozioru, Fisici, Nifon, Sărata-Monteoru), unele lacuri

1. În 1971 s-a început construirea cabanei turistice de la Gura Milei.

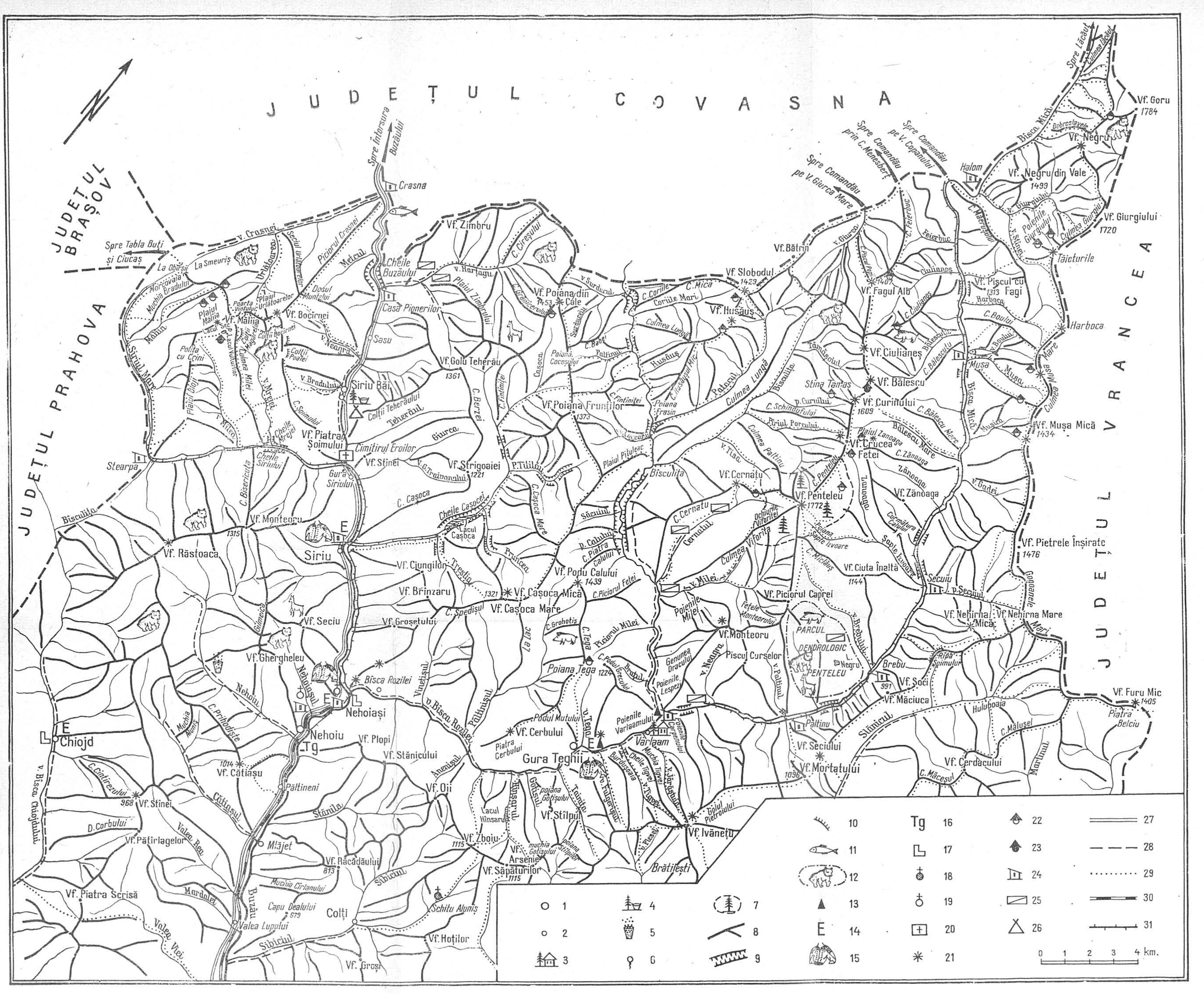

Fig. 43. — Harta turistică a zonei montane (M. Ielenicz).

1, Centru turistic; *2*, comune și sate; *3*, localitate climaterică; *4*, Stațiune balneo-climaterică; *5*. ape minerale; *6*, izvor termal; *7*, rezervație forestieră; *8*, culmi; *9*, chei și sector de vale îngustă cu mici cascade; *10*, abrupturi; *11*, loc de practicare a pescuitului sportiv; *12*, parc dendrologic; *13*, stînci, forme curioase; *14*, localitate cu bogate elemente etnografice și folclorice; *15*, costume, țesături; *16*, localități unde se organizează tîrguri; *17*, localitate, punct cu urme de cultură materială; *18*, schituri; *19*, biserici vechi; *20*, cimitirul eroilor; *21*, belvedere; *22*, stîne; *23* stîne unde se poate înnopta; *24*, localități unde se poate găzdui; *25*, cabane forestiere și de vînătoare, *26*, camping; *27*, drum județean în curs de modernizare; *28*, drum comunal; *29*, poteci de munte; *30*, cale ferată normală; *31*, cale ferată îngustă.

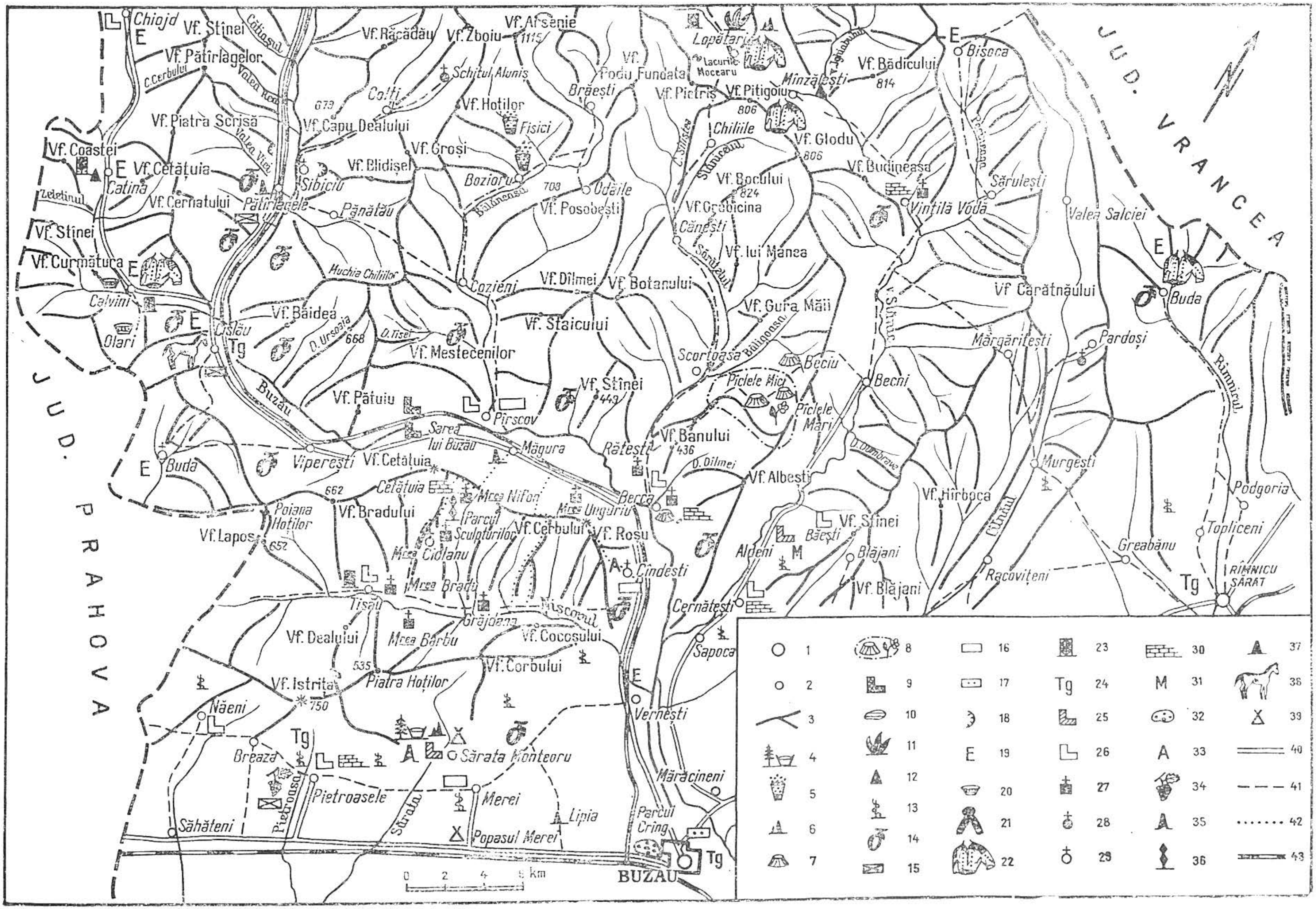

Fig. 44. — Harta turistică a zonei subcarpatice (M. Ielenicz).

1, Centru turistic; *2*, comune; *3*, culmi; *4*, stațiune balneo-climaterică; *5*, ape minerale; *6*, iviri de sare; *7*, vulcani noroioși; *8*, rezervație geologo-botanică; *9*, rezervație geologică; *10*, lacuri; *11*, focuri vii; *12*, stinci, forme curioase; *13*, zone de interes viticol; *14*, zone de interes pomicol; *15*, stațiuni de cercetare; *16*, localități unde au trăit și au creat oameni de știință, artă, scriitori etc.; *17*, plăci memoriale; *18*, cariere; *19*, localitate cu bogate elemente etnografice; *20*, olărit; *21*, țesături, broderii; *22*, costume specifice; *23*, lucrări artistice in lemn; *24*, localitate unde se organizează tirguri; *25*, șantier arheologic; *26*, localitate, punct cu urme de cultură materială; *27*, mănăstiri; *28*, schituri; *29*, biserici vechi; *30*, ruine de cetăți; *31*, muzee; *32*, parcuri, *33*, loc de agrement; *34*, centru de vinificare; *35*, sondă-mina; *36*, parc de sculpturi; *37*, statui; *38*, crescătorie de cai de rasă; *39*, camping; *40*, drum județean modernizat; *41*, drum comunal, *42*, poteci; *43*, cale ferată normală.

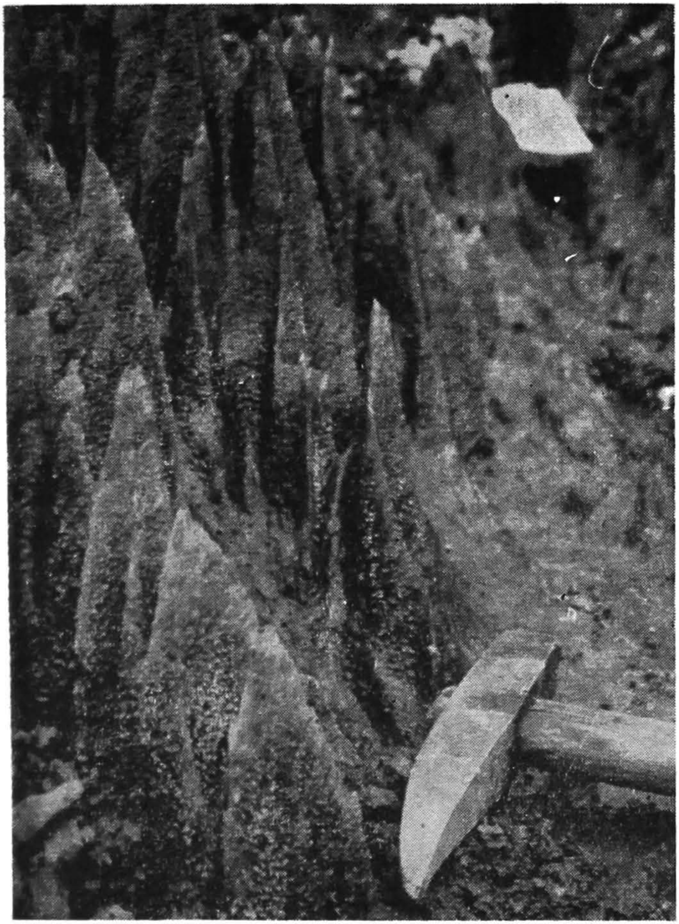

Fig. 45. — Lapiezuri pe sare la Lopătari.

naturale între valuri de alunecare (mai important este complexul de la Mociaru), masivele de sare ce ies la zi cu frumoase lapiezuri (fig. 45), lacurile dezvoltate în doline de sare (Lopătari), precum și panoramele inedite pe care le oferă o excursie pe creasta Istriței, sau în piemontul Rîmnicului, în lungul Cîlnăului.

Elementele social-istorice sînt bogat şi variat reprezentate, unele constituind valori inestimabile. Există o serie de monumente de artă feudală din secolele XVI—XVII. Mănăstirile, schiturile şi unele biserici din această perioadă constituie obiective turistice uşor de atins. Dintre acestea, menţionăm aşezămintele din grupa sudică a subcarpaţilor: mănăstirea Ciolanu, fondată de Doamna Neaga, la 1568, biserica Cislău, ridicată la 1569, schitul Cîrnul, construit la începutul secolului al XVI-lea, biserica Barbu (1668), schitul Bradu (1619), schitul Grăjdana. La Ciolanu există un complex de obiective turistice, la care se poate ajunge fie dinspre valea Buzăului, pe un drum pietruit, marcat, ce pleacă din şoseaua naţională, din pădurea Ciuta (com. Măgura), fie din valea Nişcovului, pe la localitatea Haleş. Complexul este alcătuit din mănăstirea Ciolanu, biserica din imediata vecinătate (ridicată la 1828, cu picturi de N. Teodorescu, N. Solescu şi trei icoane de pe catapeteasmă ce aparţin lui Gh. Tattarăscu), poiana cu cele 16 sculpturi ale taberii organizate în 1970, ruinele castelului Doamnei Neaga (cetăţuia), schitul Nifon, precum şi „Hruba", unde, pentru cîteva ore, Al. I. Cuza a fost „prizonierul" călugărilor de aici.

Pe malul stîng al Buzăului poţi admira, din tren sau de pe şosea, silueta impunătoare a schitului Răteşti. Pe valea Sibiciului, în satul Aluniş, există un schit săpat în stîncă, din secolul al XVI-lea, iar pe valea Slănicului, la Vintilă Vodă, se află o biserică ridicată la 1532. În unele locuri s-au păstrat ruine din vechi ziduri de apărare sau cetăţi, ca la Vintilă Vodă, la obîrşia Cricovului Sărat, ruinele fortificaţiei „şanţului tătarului" din Lunceiu, ruinele cetăţii de la Tisău, Berca etc. De unele localităţi sînt legate momente importante din viaţa unor artişti, scriitori, oameni de ştiinţă. La Cîrloveşti s-a născut V. Cîrlova, la Cîndeşti au locuit şi creat la începutul secolului nostru Al. Vlahuţă, B. Şt. Delavrancea şi marele pictor N. Grigorescu; Pîrscovul şi împrejurimile sale constituie leagănul vieţii şi creaţiei scriitorului buzoian V. Voiculescu.

De asemenea, carierele de diatomit şi nisip din împrejurimile Pătîrlagelor, staţiunile de cercetări de la Cislău şi Pătîrlagele pot stîrni interesul celui ce străbate valea Buzăului.

Fig. 46. — Zi de sărbătoare la Bisoca.

Regiunea de contact dintre deal și cîmpie este bogată în descoperiri arheologice. Dintre acestea citām urmele de așezări din epoca bronzului și fierului (Monteoru), din perioada geto-dacică și de formare a poporului român (Năeni, Pietroasele, Aldeni, Pruneni). „Cloșca cu pui de aur" găsită la Pietroasele a devenit un tezaur național.

Nu se poate omite nici marea bogăție în elemente etnografice a județului. În numeroase sate sculptura artistică în lemn, cioplitul pietrii, țesutul costumelor (fig. 46) și covoa-

relor constituie îndeletniciri frecvente (Chiojd, Lopătari, Vintilă Vodă, Buda, Bisoca, Gura Teghii etc.). Nedeiele organizate pe Istriţa au depăşit cadrul judeţului.

Unele din obiectivele industriale ale judeţului (cariera de diatomită de la Pătîrlagele, sonda-mină de petrol de la Sărata-Monteoru, zona de extracţie a petrolului de la Berca — Arbănaşi) constituie şi ele puncte de interes turistic. Spre exemplu, sonda-mină de la Sărata-Monteoru este singurul loc în ţara noastră unde ţiţeiul se extrage prin galerii. În sfîrşit, trebuie amintit recentul muzeu de sculptură în aer liber, de pe dealul Măgura, într-o poiană în apropiere de mănăstirea Ciolanu, care a fost creat în 1970, prin organizarea unei tabere a sculptorilor. Muzeul numără 16 opere de artă şi va fi întregit, în anii următori, cînd taberele organizate aici vor avea caracter internaţional. Spre toate aceste obiective există drumuri lesnicioase de acces.

În sudul judeţului, obiectivele turistice sînt mai rare. Oraşele Buzău şi Rîmnicu Sărat, prin concentrarea multor elemente de interes turistic, constituie două centre importante. Datorită faptului că se află la intersecţia unor importante căi de comunicaţie, reprezintă puncte de plecare spre cele două zone turistice ale judeţului (subcarpatică şi montană). În oraşul Buzău se află clădirea Episcopiei, zidită în secolul al XVI-lea de Radu cel Mare şi reconstituită de Matei Basarab la 1642; aici au funcţionat cîteva din cele dintîi şcoli de slavonie şi o tipografie (1661—1703). În curtea Episcopiei se află şi un mic muzeu. În partea centrală a oraşului se găseşte Biserica Banului (ridicată la 1722 de Doamna Adriana, soţia lui Şerban Cantacuzino) şi Palatul municipal, construit între 1896 şi 1904. Se remarcă la această clădire o îmbinare a mai multor stiluri de construcţie, din care a rezultat o asociere de balcoane, stîlpi, arcade şi un turn înalt de 24 m (fig. 47). În faţa palatului se înalţă monumentul închinat ţăranilor împuşcaţi în timpul răscoalei din 1907, lîngă podul Buzăului; opera aparţine sculptorului C. Medrea. Tot aici se ridică silueta noului hotel al oraşului. Pe strada Unirii există un muzeu de istorie, înfiinţat în 1950, cu mai multe săli cu exponate privind istoria populaţiei de pe meleagurile buzoiene (din comuna primitivă

Fig. 47. — Palatul municipal din Buzău.

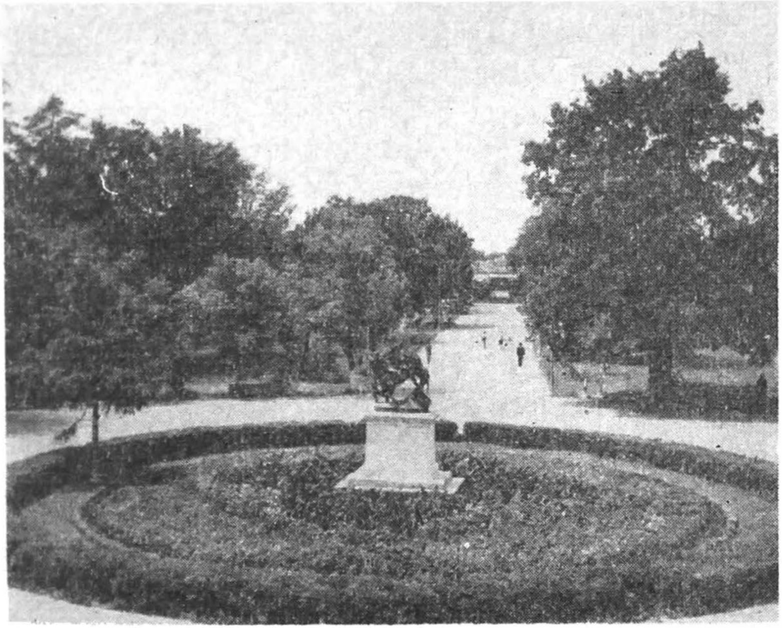

Fig. 48. — Intrarea în parcul Crîng.

şi pînă astăzi). Pe aceeaşi stradă se află şi Biblioteca municipală. O stradă paralelă cu aceasta (N. Bălcescu), pe care se află Casa pionierilor şi Casa de cultură, ne conduce, prin modernul cartier Crîng, spre parcul cu acelaşi nume, minunat loc de destindere şi recreere (fig. 48).

În oraşul Buzău mai multe plăci comemorative amintesc de locurile unde au petrecut o parte din viaţă mari personalităţi ale vieţii artistice: I. Andreescu, I. L. Caragiale, V. Cîrlova, H. P. Bengescu ş.a. La podul rîului Buzău, o placă indică locul masacrului ţăranilor răsculaţi la 1907. În estul municipiului se găsesc ruinele conacului Hrisoscoleu-Caloenescu, ridicat, probabil, la începutul secolului al XVIII-lea şi care a aparţinut domnitorului Grigore Alexandru Ghica. Anual, în oraşul Buzău se organizează binecunoscutul tîrg Drăgaica (fig. 49).

În Rîmnicu Sărat pot fi urmărite, ca obiective turistice, zidurile vechi ale Bisericii Domneşti, ridicată la 1474 de Ştefan

Fig. 50. — Parcul din Rm. Sărat (foto Valentina Giurgeanu).

Fig. 49. — Tîrgul Drăgaica (Buzău).

cel Mare, clădirea Consiliului popular, Casa de cultură, un mic muzeu de istorie, bustul lui Al. Vlahuţă, precum şi frumosul parc (fig. 50).

În rest, pe întinsul cîmpiei, elementele turistice au, cel puţin acum, o importanţă mai mică. Amintim gorganele (movile necropole, probabil scitice) de la Smeeni, lacul Balta Albă (unde se pune problema reamenajării vechii staţiuni balneare), lacul Amara (cu apă dulce, unde există o crescătorie de peşte), pădurile cu frasin de la Spătaru şi Frasinu etc.

Frumoasele peisaje naturale din munţii şi subcarpaţii Buzăului, monumentele naturale şi istorice, tradiţiile culturale

de tot felul ş.a. reprezintă obiective care atrag un număr tot mai mare de turişti. Prin amenajarea complexă a văii Buzăului, prin modernizarea principalelor căi de comunicaţie şi efectuarea unui echipament turistic adecvat, acestea se vor integra în marile circuite turistice ale ţării. Lucrarea de faţă încearcă să redea o imagine generală a judeţului, invitînd pe cititor la o cunoaştere amănunţită, iar pe locuitorii acestuia la noi şi ample transformări.

Bibliografie

BADEA L., NICULESCU GH. (1964), *Harta morfostructurală a subcarpaților dintre Slănicul Buzăului și Cricovul Sărat*, St. cerc. geol., geof., geogr., Seria geografie, t. 11, nr. 1.

CHIRIȚĂ D., MEHEDINȚI I., ZANELLE SOFIA (1964), *Raionarea pedologică a zonei de curbură a Carpaților*, St. teh. econom., Com. geol., Seria R.

DIHORU GH. (1967), *Vegetația munților din jurul văii Buzăului*, Rev. Natura, nr. 4.

GHENOVICI AL. (1968), *Schimbări în structura funcțională a orașului Buzău*, St. cerc. geol., geof., geogr., Seria geografie, t. 15, nr. 2.

IELENICZ M. (1971), *Probleme de geomorfologie în Munții Buzăului*, în *Geografia județului Buzău și a împrejurimilor*, S.S.G.

IORGULESCU B. (1892), *Dicționar geografic statistic economic și istoric al județului Buzău*, București.

PAȘCOVSCHI S., DONIȚĂ N. (1967), *Vegetația lemnoasă din silvostepa României*, Edit. Academiei, București.

POPESCU C. (1967), *Aspecte ale geografiei populației în zona subcarpatică cuprinsă între Teleajen și Buzău*, An. Univ. București, Seria geologie-geografie, nr. 1.

POPESCU DIDA (1971), *Geomorfologia depresiunii Nișcov*, în *Geografia județului Buzău și a împrejurimilor*, S.S.G.

POSEA GR. (1971), *Evoluția văii Buzăului*, în *Geografia județului Buzău și a împrejurimilor*, S.S.G.

* * * (1970), *Anuarul statistic al Republicii Socialiste România*, București.

* * * (1966), *Atlasul climatologic al Republicii Socialiste România*, Comitetul de Stat al Apelor.

* * * (1969), *Congresul al X-lea al P.C.R.*, Edit. politică, București.

* * * (1938), *Enciclopedia României*, vol. II, Bucureşti.

* * * (1970), *Harta solurilor Republicii Socialiste România*, scara 1 : 1 000 000, Comitetul de Stat al Geologiei.

* * * *Hărţile geologice la scara* 1 : 200 000 Comitetul de Stat al Geologiei.

* * * (1960), *Istoria României*, vol. I, Edit. Acad. R.P.R., Bucureşti.

* * * *Viaţa Buzăului*, organ al Comitetului judeţean Buzău al P.C.R. şi al Consiliului judeţean, anii 1968—1971.

ACADEMIA REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
INSTITUTUL DE GEOGRAFIE

JUDEȚUL BUZĂU

Redactor: GR. POSEA

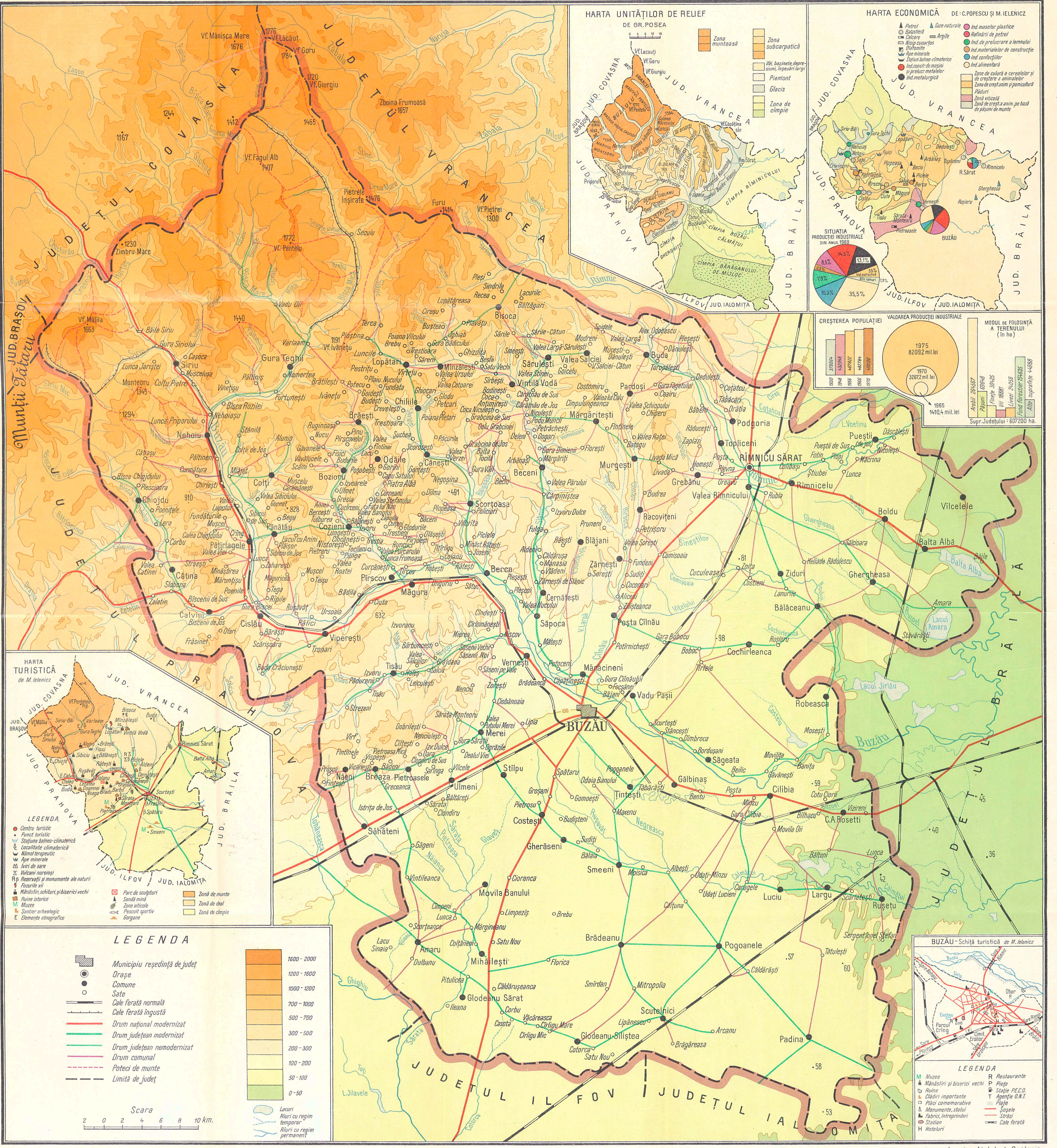

Imprim. Atel. Inst. Geologic

CUPRINS

Prefață 3
Cadrul geografic și istoric 5
Relieful 8
Zona de munte 9
Zona subcarpatică 20
Fîșia de tranziție 33
Zona de cîmpie 34
Resursele subsolului 36
Clima 38
Hidrografia 45
Solurile, vegetația, fauna și rezervațiile naturale 54
Populația și așezările 70
Considerații privind evoluția populării județului 70
Numărul, densitatea și mișcarea populației . . 72
Așezările rurale și urbane 76
Activitatea social-culturală 82
Economia județului 86
Industria 87
Agricultura 102
Căile de comunicație și transporturile 117
Obiectivele turistice 120
Bibliografia 133

În cadrul colecției „JUDEȚELE PATRIEI" au apărut :

Județul Vîlcea
Județul Ilfov
Județul Hunedoara
Județul Cluj
Județul Vrancea
Județul Gorj
Județul Brașov

În curs de apariție :

Județul Sibiu
Județul Ialomița
Județul Sălaj

Lei 15

Redactor: SILVIA DINESCU
Tehnoredactor: MARILENA POPESCU

Bun de tipar 23.10.1971. Hîrtie tipar înalt ilustrații, format 16/61×86 de 80 G/m².Coli de tipar 8,50. Planșe 13. C.Z. pentru biblioteci mari 91 (498.115) (026)=59. C.Z. pentru biblioteci mici 91 (498.115)

Întreprinderea poligrafică Informația, București, str. Brezoianu nr. 23—25
Republica Socialistă România